

Nieuwsbrief

Stad en Gemeenten van Brussel-Hoofdstad

Suzan Daniel, een brug
tussen de genders en
tussen de wijken

ONZE EXPERTISE MAAKT OPNIEUW HET VERSCHIL. BELFIUS IS 'BEST TREASURY & CASH MANAGEMENT BANK 2021'!

Als Belgische bank zetten we vol overtuiging onze schouders onder de succesverhalen van onze klanten. We zijn dankbaar voor dat vertrouwen en voor de erkenning die het ons oplevert. Want naast de onderscheiding op vlak van trade finance, lauwerde het vakblad 'Global Finance' Belfius ook als 'Best Treasury & Cash Management Bank 2021' in België.

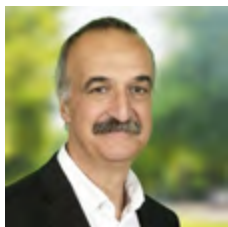
Een mooi bewijs dat onze strategie werkt: elke publieke instelling, ondernemer of onderneming kan bij Belfius terecht voor betalingen, ontvangsten en cash management. Met een persoonlijke service door onze experts, gekoppeld aan de beste digitale oplossingen op de markt, maken we voor hen het verschil.

Op zoek naar oplossingen om uw betaalstromen te optimaliseren? Nood aan een cash management partner die servicing centraal stelt? Ontdek hoe we uw onderneming kunnen helpen op belfius.be/besttreasury-cash.

 Belfius
Bank & Verzekeringen

VAN THE ART OF STRUGGLE TOT EEN BROODNODIGE KRACHTENBUNDELING

Een maatregel heeft alleen maar zin in het licht van zijn doel. We aanvaarden de huidige offers en de gevraagde inspanningen alleen zolang we binnenkort onze culturele en democratische grondrechten maar terugkrijgen. En de inspanningen mogen niet enkel op de schouders van een deel van de bevolking terechtkomen. Wij, politici, hebben als taak te verbinden.

Wanneer we dit schrijven, op 1 mei, heeft cultuur, om het enkel maar over haar te hebben, slechts zeer schamel de teugels kunnen vieren, daarbij het briesen van een deel van de sector opwekkend, trouwens gepaard gaand met andere protestbewegingen.

Wie een heropening wil, haalt soms Winston Churchill aan die, geconfronteerd met de vraag om te besparen op cultuur ten voordele van de oorlogsinspanning, zou hebben geantwoord "then what are we fighting for?". Of Churchill dit ('als we besparen op cultuur, waar vechten we dan nog voor?') effectief gezegd heeft, is verre van zeker, maar de vraag is niettemin relevant: moeten we in de strijd datgene opofferen waarvoor gevochten wordt? Een deel van de bevolking denkt van niet. Of pleit in ieder geval, we moeten genuanceerd blijven, op het vlak van cultuur, horeca, winkels, evenementen, gezondheid, enz., voor een herverdeling van de inspanningen. Het vraagt ook erkenning voor wat het doormaakt of roept gewoon om hulp.

Een ander deel van de bevolking (en ze overlappen elkaar soms...) is van mening dat alleen de gezondheidseisen moeten prevaleren, net als de solidariteit met de gezondheidswerkers.

Of we het hier nu mee eens zijn of niet, daar gaat het niet over. We moeten veeleer naar die stemmen luisteren, evenals naar diegenen die het gevoerde beleid ondersteunen, en alles door de zeef van het algemeen belang halen. Want laten we niet vergeten, we zullen wat daarna komt in goede banen moeten leiden. Daarna, wanneer we de gevolgen van onze beslissingen onder ogen zullen moeten zien. We zullen dan allemaal de sectoren op de rand van de afgrond, de sectoren voor wie de tol van de crisis het zwaarst is geweest, moeten helpen teneinde de onder druk gezette sociale relaties te herstellen.

En ondertussen proberen we rede – de maatregelen niet te snel loslaten - en empathie - diegenen bijstaan die het zwaarst getroffen zijn – met elkaar te verzoenen. Deze tegenstellingen liggen aan de grondslag van zoveel klassieke tragedies. Zoals van Le Cid van Pierre Corneille, waaruit deze paar verzen ook zeer treffend het belang oproepen om rond een gemeenschappelijk doel te verenigen:

« Nous partîmes cinq cents ;

mais par un prompt renfort

Nous nous vîmes trois mille en arrivant au port ».

Olivier Deleuze,
Voorzitter Brulocalis

Nr. 123

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
APRIL-JUNI 2021

DIRECTIE:
Corinne François

COÖRDINATIE:
Philippe Delvaux

REDACTIE:
Maxime Banse, Bertrand de Buisseret,
Olivier Deleuze, Philippe Delvaux, Virginie
Desamoury, Sofia Douieb, Corinne
François, Sandrine Guillaume, Marie
Lagios, Pierre Lannoy, Fanny Mayné,
Sophie Merville, Nouria Ouali, Charlotte
Odier et Adèle Thébaux

VERTALING:
Patrice Van Laethem

SECRETARIAAT:
Joao André

ABONNEMENTEN:
02 238 51 49
welcome@brulocalis.brussels

RECLAME:
Target Advertising
02 880 59 14 of 081 55 40 78
www.targetadvertising.be

FOTO COVER:
©BELIRIS O. JOTTARD

Nieuwsbrief wordt gedrukt op 100%
gerecycleerd papier.

Cette revue existe aussi en français. Si
vous souhaitez recevoir le Trait d'Union,
contactez notre secrétariat:
welcome@brulocalis.brussels

Sinds 2002 is Nieuwsbrief-Brussel
integraal beschikbaar op
www.brulocalis.brussels

BRULOCALIS IS IN HOMEWORKING

Gezien de uitzonderlijke situatie, werken
onze medewerkers van thuis, maar
blijven zij voor U paraat.

**Uw bericht zal dus zo snel mogelijk
worden beantwoord.**

BRULOCALIS, Vereniging Stad en
Gemeenten van Brussel
Aarlenstraat 53 bus 4 - 1040 Brussel
Tel 02 238 51 40 - Fax 02 280 60 90
welcome@brulocalis.brussels
www.brulocalis.brussels

INHOUD

EDITORIAAL.....3

DOSSIER « CORONA, ÉÉN JAAR LATER »

IN ONZE GEMEENTEN

OP ALLE FRONTEN ACTIE ONDERNEMEN. DE ERVARING VAN
EEN BURGEMEESTER 8

ONDER DE LOEP

MOEILIK OM EEN GOED EVENWICHT TE VINDEN 10

ONDER DE LOEP

DE HANDHAVING VAN DE CORONAMAATREGELEN EN GAS-BOETES:
TERUGBLIK OP EEN AANEENSCHAKELING DIE DE EERSTE
CRISISMAANDEN HEEFT GETEKEND 12

ONDER DE LOEP

DE BESTUURLIJKE POLITIE TEGEN HET CORONAVIRUS IN BRUSSEL –
UITEINDELIJK, WIE DOET WAT? 18

DOSSIER : VROUWEN

IN ONZE GEMEENTEN

EEN GEMEENTE BESTUREN IN TIJDEN VAN CRISIS: VIJF SCHEPENEN
MAKEN DE BALANS OP VAN EEN MARATHONJAAR 25

ONDER DE LOEP

VROUWEN IN BRUSSELSE STRAATNAMEN. TOPOGRAFIE VAN
EEN MINORISERING 31

EUROPAGINA

15-JARIG GELIJKHEIDSCARTER IN NIEUW KLEEDJE 36

IN ONZE GEMEENTEN

SAMENWERKING IN MAROKKO: ÉÉN JAAR CORONA 41

Gepubliceerd met de steun van

BRUSSEL PLAATSELIJKE BESTUREN
GEWESTELIJKE OVERHEIDSDIENST BRUSSEL

Céline Mercier

Vincent Dewez

UW COMMUNICATIEDIENST

Zoals sommigen onder jullie al weten, nemen we **afscheid van Vincent DEWEZ** die eind april vertrokken is om te genieten van een welverdiend pensioen. Gedurende meer dan 6 jaar was hij ons eerste diensthoofd INFOCOM en maakte zo de weg vrij voor een functie die hij perfect belichaamde. Hij leidde de dienst met veel enthousiasme, professionalisme en welwillendheid. Hij zette mee het werk van de medewerkers van Brulocalis in de verf en droeg bij aan een grotere zichtbaarheid voor het werk van de gemeenten en de OCMW's door de verspreiding van hun best practices in ons tijdschrift Nieuwsbrief.

Een van zijn vele realisaties is **een nieuwe branding voor onze vereniging**. In 2015 is de VSGB Brulocalis geworden, waarbij ze focust op haar Brussels en lokaal karakter. We hebben een **nieuw logo en onze huisstijl aangepakt**. We hebben zo gewerkt aan een betere naamsbekendheid en dragen een coherenter en dynamischer imago uit. Veel publicaties hebben dezelfde weg gevolgd en werden aangenamer om lezen. Om u nog beter te dienen, werken we in 2021 en 2022 volop aan een nieuwe website.

Ik wil van de gelegenheid ook gebruik maken om de **komst van Céline Mercier aan te kondigen. Zij volgde Vincent Dewez op 1 mei op**. Haar profiel matcht perfect met wat we zochten. Ze heeft een opleiding politieke wetenschappen en ruime ervaring in interne en externe communicatie en public relations. We zijn verheugd om Céline in ons managementteam te mogen opnemen waar ze zal meewerken aan ons algemeen beleid. Ik ben ervan overtuigd dat ze samen met haar team de communicatie van Brulocalis de komende jaren zal bepalen en een nieuwe impuls geven.

Zij fungeert voortaan als uw contactpersoon voor al uw vragen rond informatie, communicatie en onze publicaties. Ik weet zeker dat u ze net als ik welkom zal heten en ik hoop dat u ze snel zal kunnen ontmoeten...

Hartelijk dank aan Vincent en bravo aan Céline voor dit nieuwe hoofdstuk in haar loopbaan.

Corinne FRANÇOIS
Directrice.

EINDELIJK...

IK KAN MIJN KLANTEN WEER BEDIENEN! MAAR HOE VERSTERK IK NU MIJN TEAM?

Een terechte vraag voor elke werkgever in de Brusselse horeca...
en één die we elke dag beantwoorden bij Select Actiris.

Na maandenlang wachten kan de horeca stilaan weer de deuren open.
Een opluchting maar ook een enorme uitdaging...

Select Actiris staat klaar om je te helpen!
Rekruteringen, stages, tewerkstellingsmaatregelen:
onze consultants serveren je de oplossingen die het best bij je passen.

**Contacteer Select Actiris en krijg gratis advies van een consultant
die gespecialiseerd is in de horeca.**

Helpt werkgevers
werk geven.

www.actiris.brussels/werkgevers

02 505 79 15

Medegefinancierd door
de EUROPESE UNIE

Dossier « corona, één jaar later »

Iets meer dan een jaar geleden brak in België de coronacrisis in alle hevigheid uit. Nieuwsbrief blikte terug op deze uitzonderlijke periode.

Dit dossier gaat dieper in op de kwestie van de openbare orde, waarover we in samenwerking met Ethias een videoconferentie hebben georganiseerd met als titel "Covid-19, openbare orde en repressieve aspecten. Welke rol voor de plaatselijke besturen?". In de bijdrage van sanctionerend ambtenaar Bertrand de Buisseret wordt de openbare orde vanuit het perspectief van de praktijk bekeken, we krijgen het standpunt van de procureur des Konings Jean-Marc Meilleur, onze medewerker Maxime Banse synthetiseert dit moeilijke onderwerp in een juridische analyse, en we geven tot slot het woord aan de politiek en aan de burgemeester van Etterbeek, Vincent De Wolf. Hiermee gaan we verder dan het strikte kader van de openbare orde en we maken een brug naar het vervolg van ons dossier, dat het heeft over de ingrijpende problemen waarmee de schepenen door de crisis in de uitvoering van hun mandaat werden geconfronteerd. We hebben ervoor gekozen om alleen vrouwelijke schepenen te interviewen. Daarmee is meteen de link gelegd met het tweede dossier in dit nummer.

Veel leesplezier

OP ALLE FRONTEN ACTIE ONDERNEMEN DE ERVARING VAN EEN BURGEMEESTER

Voordat Vincent De Wolf, burgemeester van Etterbeek, de rol en de uitdagingen van de burgemeesters tijdens de crisis begint toe te lichten, geeft hij graag eerst wat meer context: *“Je moet weten dat toen het virus zich begon te verspreiden, de burgemeesters niet thuis in lockdown zaten zoals de rest van de bevolking, maar in de frontlinie stonden, in het gemeentehuis. In Etterbeek werden iedere dag crisisvergaderingen gehouden, die soms tien uur aan een stuk duurden. We hebben soms ongelooflijke beslissingen moeten nemen met de OCMW-voorzitter, de rusthuizendirecties, de ambtenaar bevoegd voor de scholen, de gemeentesecretaris ... Ik denk bijvoorbeeld aan de noodoplossingen (verhuur van hotelkamers, bemiddeling ...) die we moesten vinden voor sommige zorgverleners die op straat kwamen te staan, doordat hun gezinsleden of medebewoners het risico niet wilden lopen om besmet te raken ...”*

Dit dossier konden we onmogelijk enkel bekijken vanuit juridisch oogpunt of vanuit de praktijken van de ambtenaren. We wilden dan ook de ervaring van de mandatarissen delen op dit gebied. Beginnen doen we met de ervaring van de burgemeester van Etterbeek, die meer omvat dan enkel en alleen kwesties van openbare orde. Daarna laten we vijf schepenen aan het woord, die meer vertellen over de impact van de crisis binnen hun materies. Vele andere mandatarissen zullen zich ongetwijfeld herkennen in hun getuigenissen.

> Vincent De Wolf

WETTELIJKE BASISSEN VOOR DE ACTIE VAN DE BURGEMEESTER

Om conform de wet te handelen, hebben de gemeentelijke mandatarissen zich op verschillende wettelijke basissen beroepen:

- De Nieuwe Gemeentewet bevat drie artikelen waarop zij zich konden baseren: artikel 133 dat bepaalt dat de burgemeester de verantwoordelijke overheid inzake bestuurlijke politie is, artikel 134 waarin staat dat de burgemeester verordeningen kan maken in geval van “kwaadwillige samenscholing”, en artikel 135 §2 dat de burgemeester de bevoegdheid geeft om “plagen”, zoals brand en **epidemieën**, te doen ophouden door de nodige hulp te verstrekken.

De volledige tekst van de Nieuwe Gemeentewet is terug te vinden op www.brulocalis.brussels > Publicaties > Nieuwe Gemeentewet

- De ordonnantie van 19 juli 2007 betreffende het preventieve gezondheidsbeleid voorziet in een samenwerking met de geneesheer-gezondheidsinspecteur om “maatregelen inzake profylaxe” te nemen (nvdr: handelswijzen en voorzorgsmaatregelen om het ontstaan en de verspreiding van ziektes te voorkomen).
- De wet van 5 augustus 1992 op het politieambt bespreekt in artikel 11 de subsidiaire bevoegdheid

van de minister van Binnenlandse Zaken op het grondgebied van de gemeente indien de burgemeester niet kan optreden.

- Op grond van de wet van 15 mei 2007 betreffende de civiele veiligheid, waarvan de burgemeester van Etterbeek gebruik heeft gemaakt, kon hij enerzijds overgaan tot de opvordering van “personen en zaken” die nuttig werden geacht om hulp te verlenen aan personen in gevaarlijke omstandigheden (art. 181), en anderzijds iedere verplaatsing van de bevolking verbieden (art. 182) + art. 183.

Zie ook

Voor meer details over de juridische basissen hieromtrent, zie ‘De bestuurlijke politie tegen het coronavirus in Brussel – uiteindelijk, wie doet wat?’ in dit nummer.

INSTITUTIONEEL REAGEREN VOOR DE GEZONDHEIDSBESCHERMING VAN DE BEVOLKING

Op basis van deze wetten werden tijdens de crisis een aantal politiebepalingen van de burgemeester genomen om de gezondheidsbescherming van de hele bevolking veilig te stellen.

In maart 2020 impliceerde een van de allereerste besluiten de **opvordering van Hotel Derby** voor de

tijdelijke huisvesting van daklozen die in quarantaine moesten. *“De eigenaar van het hotel werkte hier met veel plezier aan mee. Het was een buitengewone menselijke ervaring. Op zulke momenten merk je ook duidelijk het verschil tussen de ambtenaren die te hulp schieten en degenen die wegvluichten ...”,* aldus de burgemeester van Etterbeek. In totaal konden 23 daklozen terecht in het hotel. Ze kregen er niet alleen een bed, maar ook eten (via het OCMW), verzorging en een luisterend oor. Op langere termijn kregen 15 van hen uiteindelijk een vaste woning toebedeeld.

Diezelfde maand heeft de burgemeester ook **de hekken van 13 parken afgesloten**. In Etterbeek zijn sommige openbare groene ruimten niet zichtbaar vanaf de straat. Het werd dus verboden voor de bevolking om die openbare ruimten te betreden, aangezien de naleving van de gezondheids- en afstandsregels niet kon worden gecontroleerd.

In mei 2020 en nadien ook in september maakte een politieverordening het verplicht om een **mondmasker** te dragen op bepaalde plaatsen in de gemeente. Vincent De Wolf verdedigt deze maatregel: *“Deze maatregel was gerechtvaardigd en vormde gewoon een aanvulling op de federale beslissingen. Aangezien Etterbeek een kleine, dichtbevolkte gemeente is, kon ik niet anders dan het masker op zijn minst in de winkelstraten en in de buurt van scholen te verplichten. Het heeft heel wat voeten in de aarde gehad om iedereen te overtuigen, eerst op een preventieve manier en vervolgens met een repressieve fase. Maar mijn beslissing was de juiste, vooral aangezien de maatregel nadien veralgemeend werd voor heel Brussel.”*

In november 2020 volgde nog een origineel besluit: **de opvordering van personeel**. Gezien de bezorgdheid bij verschillende leerkrachten door de afwezigheid van het toezichthoudend en schoonmaakpersoneel moesten zeven medewerkers van het Sportcentrum – dat toen gesloten was – in scholen gaan helpen om de handhaving van de schoolactiviteiten en de veiligheid van de leerlingen en leerkrachten te garanderen. Ze namen onder andere bepaalde schoonmaak- en ontsmettingstaken en het toezicht op kinderen voor hun rekening. *“Eigenlijk waren ze wel tevreden met deze oplossing, want in plaats van slechts 75% van hun loon te krijgen, werden ze voltijds betaald. Bovendien werden ze echt met open armen ontvangen in de scholen”,* aldus Vincent De Wolf.

In januari 2021 ten slotte vond de burgemeester het noodzakelijk om **gezondheidsgegevens op te vorderen**. Hij nam deze maatregel omdat zo'n 5000 inwoners op reis waren gegaan tijdens de kerstvakantie, zonder dat ze zich daarom allemaal hadden laten testen bij hun terugkeer. Daardoor was het aantal

besmettingen verdrievoudigd in de gemeente. Volgens Vincent De Wolf moest er dus worden ingegrepen. *“Ik heb contact opgenomen met de Geneesheer-gezondheidsinspecteur en gevraagd om mij toegang te geven tot de gezondheidsgegevens van deze personen, maar hij is niet ingegaan op mijn verzoek. Ik heb dus een opvorderingsbesluit voor deze geneesheer genomen, maar het lokte zoveel polemieken uit dat ik de gegevens uiteindelijk nooit gekregen heb.”*

STEUN AAN BEVOLKING EN INFRASTRUCTUUR

Naast deze institutionele maatregelen spreekt het voor zich dat de burgemeester en zijn team snel steun hebben geboden aan alle bevolkingsgroepen die in het bijzonder te lijden hadden onder de crisis, zoals ouderen, alleenstaanden, handelaars en leerkrachten. Maar eerst moest ervoor gezorgd worden dat het gemeentepersoneel zo rustig en efficiënt mogelijk kon (tele)werken. Daarom werden met spoed laptops aangekocht en bij naaisters snel maskers besteld.

Zodra de medewerkers van de gemeente van het nodige materiaal voorzien waren, konden ze eindelijk beginnen zoeken naar oplossingen om de eenzaamheid en paniek bij **ouderen, alleenstaanden en kwetsbare groepen** te verminderen tijdens de lockdown. Samen met verschillende beroepsgroepen heeft de gemeente een aantal voorzieningen georganiseerd. *“We hebben bijvoorbeeld de chauffeurs gevraagd om in samenwerking met twee grote distributiewinkels voedselpakketten te leveren. Ook met apotheken en artsen kwamen we tot akkoorden zodat de verordeningen via mail konden worden verstuurd. Verder waren gemeenteambtenaren bereid om genees- en levensmiddelen gratis te bezorgen bij kwetsbare personen thuis. Voor de mondkmaskers hebben we een oproep gedaan voor vrijwilligers om de maskers te maken. Nadien heeft de gemeente er 90.000 gekocht om uit te delen aan al haar inwoners.”*

Voor de **handelaars**, die hun winkel of restaurant moesten sluiten, is de gemeente ook snel in actie gekomen: opheffing van de belastingen voor kraampjes en terrassen en verlaging van de huurprijzen van de Grondregie. Als aanvulling op de gewestelijke steun werden verschillende gemeentelijke premies toegekend aan bedrijven en handelszaken in Etterbeek zodra zij door de beslissingen van de federale overheid moesten sluiten.

Aan de **scholen** werden al gauw computers en ander schoolmateriaal uitgedeeld om afstandsonderwijs te kunnen organiseren. Bij de heropening moesten ook oplossingen worden gevonden om eventuele besmettingen

te beheren. In dat kader moesten de beslissingen van het Gewest (testing ...) worden afgewacht, en dat stond de gemeente soms in de weg om naar behoren op te treden. Vincent De Wolf betreurt dit tot op vandaag: *“Het is niet goed om een politieke strijd aan te gaan in dergelijke dossiers. We moeten elkaar net de hand aanreiken en de krachten bundelen om het virus te verslaan. Ik ben van mening dat de verdeling van de bevoegdheden inzake volksgezondheid zou moeten worden herzien in dit land. Is het goed dat die bevoegdheden zo versnipperd zijn? Ik denk persoonlijk van niet.”*

De **ziekenhuizen** van de gemeente ten slotte hebben om hulp gevraagd toen het breekpunt bereikt was en de capaciteit van de afdelingen intensieve zorg verzadigd raakte. Voor het ziekenhuis Etterbeek-Elsene bijvoorbeeld hebben de twee gemeenten ervoor gezorgd dat de zorgverleners hun kinderen in de crèche of in de opvang op school konden afzetten om de teams zo voltallig mogelijk te houden. Aan de ziekenhuizen en testcentra werd ook parkeergelegenheid geregeld.

STEUN VAN DE GEMEENTE AAN DE DIENSTEN VAN HET GEWEST EN DE GGC

In sommige gevallen is de gemeente Etterbeek ook het Gewest en de GGC te hulp gekomen:

- door bij het Sint-Michielsziekenhuis gemeentepersoneel in te zetten voor de triage om de andere patiënten te scheiden van de personen die kwamen om zich te laten testen;
- door actief mee te werken aan de oprichting van het eerste 'testdorp' aan Merode en door de middelen aan te reiken zodat het testdorp de deuren kon openen;
- door in samenspraak met Defensie een ontsmettingslijn voor ziekenwagens te organiseren;
- ...

“Ik vind dat men vertrouwen moet hebben in de burgemeester en de gemeenten en ik denk dat als wij niet aanwezig en actief waren geweest in deze crisis, we er niet uit gekomen waren”, besluit Vincent De Wolf. *“Om de eenvoudige reden dat de lokale besturen dag en nacht bereikbaar zijn en de teams doorgaans toegewijd zijn.”*

Maar wanneer ik vaststel dat er geen vaccinatiecentrum werd opgezet in enkele gemeenten ten zuiden van Brussel, dan kan ik niet anders dan te eindigen op een negatieve noot. We hebben nochtans bij het Gewest gepleit voor de opzet van een buurtcentrum voor de vaccinatie van 75-plussers!”

MOEILIK OM EEN GOED EVENWICHT TE VINDEN

De procureur des Konings van Brussel (wiens deelname aan dit colloquium een van zijn laatste optredens was in zijn functie), Jean-Marc Meilleur, maakt de balans op van de strafprocedure met betrekking tot de inbreuken op de coronamaatregelen en zijn toepassing.

> Jean-Marc Meilleur

Het zowel eenvoudige als uiterst complexe onderwerp van de strafrechtelijke vervolging van inbreuken op de coronamaatregelen wordt door Jean-Marc Meilleur, procureur des Konings van Brussel, overschouwd. Eenvoudig omdat er vrijwel geen enkel ander strafrechtelijk vervolgingsbeleid bestaat dat zo duidelijk is als dat met betrekking tot corona, maar ook ingewikkeld omdat we voortdurend moeten zoeken naar het evenwicht tussen de bescherming van vrijheden en de effectiviteit van de genomen maatregelen. Maar vooraleer het te hebben over de strafrechtelijke vervolging, stond dhr. Meilleur eerst even stil bij de wettigheid van de maatregelen.

Wet van 15 mei 2007; ministeriële besluiten; omzendbrief COL 6/2020

“De strafrechtelijke vervolging steunt op de wet van 15 mei 2007 betreffende de civiele veiligheid, op de eruit voortvloeiende ministeriële besluiten en op de recente omzendbrief van het college van procureurs-generaal”, zegt de procureur des Konings van meet af aan. “Deze laatste, de zogenaamde ‘COL 6/2020’ is bijna 20 keer gewijzigd geweest en telt bijna 75 pagina’s. Zoals ik al zei is hij vrij eenvoudig te implementeren, maar hij verandert voortdurend; wat een sterk aanpassingsvermogen vereist. De verschillende beleidsniveaus of de ‘institutionele lasagne’ maken procedures in sommige opzichten ook vanuit juridisch oogpunt complexer”.

Jurisprudentie ter ondersteuning van het vastgesteld rechtskader

Om deze omzendbrief of, met andere woorden, het wettelijk kader voor de vervolging van corona-inbreuken te kunnen opstellen, moesten de rechtbanken de eerste zaken afwachten. Vervolgens werd een analyse gemaakt op basis van de bestaande jurisprudentie en de genomen maatregelen bleken in overeenstemming te zijn met de jurisprudentie. Deze jurisprudentie werd ook gebruikt als basis voor de vaststelling van de rechtsgrondslag voor de ministeriële besluiten bij de analyse door Raad van State. Deze laatste beschouwde de epidemie dus als ‘een bedreigende omstandigheid in de zin van de wet van 15 mei 2007 op de civiele bescherming’. Tot op heden zijn op basis van deze besluiten en COL 6/2020 al 12.000 beslissingen genomen en is de wettigheid ervan bijna nooit in twijfel getrokken.

‘De wettigheid van de inbreuken en straffen wordt wel degelijk gerespecteerd’

Waar daarentegen veel twijfel over bestaat, is de **wettigheid van de inbreuken en straffen**. Wat voor sommigen problematisch is, zijn niet de ministeriële besluiten, maar de niet-naleving van de artikelen 12 en 14 van de Grondwet. De rechtbank oordeelde over het algemeen echter dat ‘*de wettigheid van straffen en inbreuken wel degelijk werd gerespecteerd*’ omdat het publiek voldoende geïnformeerd werd over wat wel en niet mocht. Over het geheel genomen mag volgens Jean-Marc Meilleur dus noch de wettigheid van ministeriële besluiten, noch die van de daaruit voortvloeiende wettelijke bepalingen in twijfel worden getrokken.

In de Grondwet

Art. 12. De vrijheid van de persoon is gewaarborgd.

Niemand kan worden vervolgd dan in de gevallen die de wet bepaalt en in de vorm die zij voorschrijft. Behalve bij ontdekking op heterdaad kan niemand worden aangehouden dan krachtens een met redenen omkleed bevel van de rechter dat uiterlijk binnen achtenveertig uren te rekenen van de vrijheidsberoving moet worden betekend en enkel tot voorlopige inhechtenisneming kan strekken.

Art. 14. Geen straf kan worden ingevoerd of toegepast dan krachtens de wet.

“Als de Raad van State advies zou kunnen uitbrengen, zouden de wetteksten duidelijker zijn”

Het laatste wat op justitieel niveau regelmatig opgeworpen wordt, is het gebrek aan overleg met de afdeling wetgeving van de Raad van State. De procureur des Konings zegt daarover: *“U weet dat ministeriële besluiten bij hoogdringendheid worden genomen en dat er in deze geen overleg is met de Raad van State. De Staat heeft zelf herhaaldelijk geoordeeld dat ministeriële besluiten afdoende gerechtvaardigd zijn en dat het omwille van de urgentie niet nodig is om toevlucht te nemen tot de Raad van State. Ik denk echter dat als we op bepaalde momenten advies zouden kunnen inwinnen bij de Raad van State, we duidelijkere wetteksten zouden hebben”.*

Een strafrechtelijke vervolging van een "bijbelse eenvoud"...

De omzendbrief van het College van procureurs-generaal, COL 6/2020, is van een 'bijbelse eenvoud', niet in termen van preventie, maar in termen van vervolging. Dit doordat de eerste overtreding leidt tot een boete van 250 euro en de tweede rechtstreeks tot een dagvaarding voor de correctionele rechtbank (met die nuance voor handelaren en organisatoren van 'lockdownfeestjes' die een boete van 750 euro kunnen krijgen). Er is dus een eerste waarschuwing via een minnelijke schikking, en wordt men opnieuw vervolgd voor soortgelijke strafbare feiten, dan wordt men automatisch en onmiddellijk voor de politierechtbank gedagvaard. Men kan dus zeggen dat op het niveau van de procureurs-generaal men gekozen heeft voor repressie in plaats van preventie. Een ongemeen streng vervolgingsbeleid dat volgens J-M Meilleur zijn voorgaande niet kent.

... maar moeilijk te implementeren

Op het Brusselse parket zijn al 20.000 coronadosiers behandeld. Iets minder dan een derde werd om technische redenen geseponeerd. *"Men moet toegegeven dat sommige overtredingen onduidelijk waren en moeilijk te sanctioneren bleken"*, aldus de procureur des Konings. *"Inzake social distancing bijvoorbeeld kan het Openbaar Ministerie zonder bewijs moeilijk oordelen..."*

Tijdens de tweede lockdown kwamen er moeilijkheden van tweeërlei aard aan het licht: eerst procedurele en vervolgens de problemen voortvloeiend uit de genomen maatregelen om de inbreuken aan te tonen. Ten eerste vallen de inbreuken op de coronamaatregelen alleen onder de bevoegdheid van het federale beleidsniveau en worden ze dus uitsluitend behandeld door de politierechtbank; de correctionele rechtbank kan hier niet optreden, wat nogal wat problemen oplevert in termen van workflow. En ten tweede liep het wat uit de hand met de middelen die ingezet werden voor de vaststelling van overtredingen tegen de coronamaatregelen. Met name de gebruikte drones, het bij de mensen thuis binnenvallen om ze op heterdaad te betrappen op een lockdownfeestje... Men ziet dus dat men in enorm gespannen situaties soms algemene en fundamentele rechten schendt.

Inbreuken tegen de coronamaatregelen topprioriteit

Het Openbaar Ministerie beschouwt de coronavervolgingen als een topprioriteit. Daarom verbodt de omzendbrief van de procureurs-generaal de 'zondergevolgstelling wegens opportuniteitsredenen' (wegens niet-prioritair). Aan de andere kant is de 'zondergevolgstelling omwille van technische redenen' (wegens onvoldoende bewijzen) natuurlijk altijd mogelijk. Wanneer een straf effectief is, wordt ze meestal automatisch en veralgemeend omdat het kader zeer strikt is. Voor de procureur des Konings is dit een echt probleem. Door het automatische

karakter van de straffen boeten de magistraten aan autonomie in en wordt het menselijk aspect van het beroep uitgeschakeld.

Zie hierover ook een gelijkaardige opmerking van Bertrand de Buisseret in dit nummer

"Streng maatregelen zijn makkelijk te nemen, maar moeilijk te lossen"

Tot slot sprak Jean-Marc Meilleur over de gemoedstoestand van politie en justitie: *"Ik denk dat de huidige omstandigheden een echte 'stresstest' zijn voor onze gerechtelijke organisaties en voor de eerbiediging van de grondrechten in onze democratische staten. Ik heb al het voorbeeld van drones aangehaald, maar ik denk dat we er nog kunnen vinden. Uitzonderlijke omstandigheden vereisen uitzonderlijke maatregelen, maar ze mogen niet in strijd zijn met wat we gedurende jaren op het vlak van grondrechten hebben opgebouwd. Daar ligt voor de autoriteiten de moeilijkheid, een evenwicht vinden. Ik denk dat we onszelf ook moeten dwingen om te blijven denken aan de proportionaliteit en relevantie van de genomen maatregelen. Het is bijvoorbeeld legitiem om zich af te vragen of het verbod op buitenlandse reizen nog steeds proportioneel is, wetende dat ze verboden zijn om te vermijden dat de nieuwe Britse variant binnenkomt en dat deze laatste momenteel 70% van de besmettingen uitmaakt... Streng maatregelen zijn makkelijk te nemen, maar moeilijk te lossen!"*

Om het nu over de politie te hebben, we kunnen zeggen dat de politie echt op de proef wordt gesteld. Politieagenten staan in de frontlinie en worden onmiddellijk met de burgers geconfronteerd. Zij krijgen de ondankbare taak om de maatregelen uit te leggen en te doen begrijpen. Daarom denk ik dat een van de grote uitdagingen na de pandemie zal zijn om de relatie tussen onze politiediensten en de mensen (die door de crisis verbroken is) te herstellen. Mensen die, laten we dat niet vergeten, soms een boete kregen omdat ze gewoon op een bankje zaten tijdens de eerste lockdown of omdat ze 30 seconden hun mondmasker afdeden... Tijd om de strafrechtelijke vervolgingen weer te vermensenlijken en te verlossen van hun automatisch karakter".

DE HANDHAVING VAN DE CORONAMAATREGELEN EN GAS-BOETES: TERUGBLIK OP EEN AANEENSCHAKELING DIE DE EERSTE CRISISMAANDEN HEEFT GETEKEND

Een jaar geleden, bij het begin van de crisis, hadden we een onderhoud met Bertrand de Buisseret over de toepassing van administratieve sancties tegen de niet-naleving van de coronamaatregelen¹. Na een jaar experimenteren, testen, verandering van wettelijk kader en een jaar waarin de wetgever steeds aanpassingen doorvoerde aan een veranderende situatie, vonden we het belangrijk om de balans op te maken. Brulocalis organiseerde in samenwerking met Ethias een videoconferentie getiteld "Covid-19, openbare orde en repressieve aspecten. Welke rol voor de plaatselijke besturen?", met een tussenkomst van Bertrand de Buisseret. Deze tekst, die oorspronkelijk gepubliceerd werd in de *Revue de Droit communal* en waarvan sommige passages hieronder zijn opgenomen, blikt terug op een jaar handhaving door vooral te kijken naar de GAS-boetes, de gemeentelijke administratieve sancties, die gedurende de eerste maanden van de gezondheidscrisis opgelegd werden.

> Bertrand de Buisseret

Een zekere politieke onduidelijkheid, snel overgenomen door een pers die de informatie soms overneemt zonder ze eerst te verifiëren, zaait verwarring na de eerste Nationale Veiligheidsraad (NVR) van 12 maart 2020 gewijd aan corona: de gemeenten moeten de niet-naleving van de coronamaatregelen vervolgen via de inmiddels goed gekende gemeentelijke administratieve sancties, de zogenaamde GAS-boetes.

Het idee lijkt op het eerste gezicht inderdaad aantrekkelijk: een justitie dicht bij de mensen, een nauwe samenwerking met de lokale politie, zaken worden efficiënt en snel behandeld. Genoeg voor een gepaste reactie op overtredend gedrag.

Er ontbreekt echter een cruciaal element om de repressieve machine lokaal in gang te kunnen zetten: een rechtsbasis voor de gemeenten om dit soort van inbreuken te vervolgen en de niet-naleving van de maatregelen te sanctioneren.

Het College van procureurs-generaal is van mening dat lokale initiatieven om overtredingen op het Ministerieel besluit van 23 maart 2020 te sanctioneren door middel van administratieve boetes in strijd zijn met de wet van 24 juni 2013 betreffende de gemeentelijke administratieve sancties en dus onwettig zijn. Volgens het College van procureurs-generaal kunnen inbreuken op het Ministerieel besluit alleen strafrechtelijk vervolgd worden. De strafrechtelijke weg garandeert immers het best een uniforme, zekere, eerlijke en coherente vervolging van deze strafbare feiten.

Men baseert zich voor de vervolging op de wet van 15 mei 2007 betreffende de civiele veiligheid², waarin strafrechtelijke boetes en gevangenisstraffen staan.

En dat is de bepaling waarop men zich baseert in het Ministerieel besluit van 13 maart 2020 houdende dringende maatregelen om de verspreiding van het coronavirus COVID - 19 te beperken en in alle ministeriële besluiten die de daaropvolgende maanden - en ze zijn talrijk - zullen uitgevaardigd worden³.

Op het terrein, vooral in de hoofdstad, steken veel actoren (politici, politiemensen, sanctionerend ambtenaren en de procureur des Konings) vanaf de uitvaardiging van de Ministeriële besluiten van 18 en 23 maart de koppen bij elkaar om een toepassing van de GAS-boetes te bekomen.

De belangrijkste beweegreden voor die vraag is de vrees van het parket dat het niet in staat is om alle door de politiediensten opgestelde pv's (waarvan toen moeilijk kon geweten worden over hoeveel pv's het zou gaan) te vervolgen.

De procureur des Konings, de 6 politiezones en de 19 gemeenten vinden een paar dagen na de start van de lockdown snel een akkoord:

De processen-verbaal ten laste van handelsvennootschappen, vzw's, minderjarigen en recidiverende volwassenen worden aan het parket overgemaakt voor strafrechtelijke behandeling en de processen-verbaal ten laste van niet-recidiverende rechtspersonen aan de sanctionerend ambtenaren voor een administratieve behandeling en de toepassing van de GAS-wet met

1. Philippe Delvaux, Tegen de GAS-lamp. De GAS-boetes op het kruispunt van Covid-19 en het APR. In *Nieuwsbrief* nr. 118, pp. 18-23.

2. Wet van 15 mei 2007 betreffende de civiele veiligheid, BS 31 juli 2007 Errat., BS 1 oktober 2007, Errat., BS 27 november 2014.

3. Ministerieel besluit van 13 maart 2020 houdende dringende maatregelen om de verspreiding van coronavirus COVID-19 te beperken, BS 13 maart 2020 (tweede uitg.), Errat., BS 14 maart 2020.

het morele engagement vanwege de gemeenten om een bepaalde gelijke behandeling met de andere gerechtelijke arrondissementen te respecteren, om administratieve sancties van 250 euro op te leggen, bedrag dat overeenkomt met de minnelijke schikking van het parket aan de rechtspersonen.

Op welke rechtsgrond baseren de Brusselse gemeenten zich om administratieve boetes op te leggen, aangezien bij een administratieve vervolging geen beroep kan worden gedaan op de wet civiele veiligheid?

Op het algemeen politiereglement, een sinds het voorjaar van 2020 bestaande gemeenschappelijke tekst voor de 19 Brusselse gemeenten (uitgezonderd een kwart van de gemeenten die de tekst iets later op het jaar hebben goedgekeurd) en in het bijzonder op artikel 11 (betreffende de weigering om zich naar een politiebevel te schikken).

Door deze eengemaakte regelgeving kunnen de Brusselse gemeenten en politiezones de niet-gerechtigde coronavervolg samen aanpakken. Eerst is er intensief overleg geweest vanaf half maart 2020 tussen alle betrokken partners: de procureur des Konings, de 6 politiezones, de Conferentie van burgemeesters en het netwerk van gemeentelijke sanctionerend ambtenaren, en ten slotte het Gewest.

Maar voor wat heeft de politie de eerste crisisweken op het terrein boetes moeten geven?

We herinneren ons allemaal dat het verboden was om zich op de openbare weg en in openbare plaatsen te bevinden, behalve in geval van noodzakelijkheid en omwille van dringende redenen zoals medische zorg, om bijstand te verlenen aan kwetsbare personen, om naar de winkel te gaan om eten te kopen, geld af te halen, om naar een boekenwinkel of de apotheker te gaan.

Professionele verplaatsingen (met inbegrip van het woon-werkverkeer) zijn nog steeds toegestaan, maar telewerk wordt nu ten zeerste aanbevolen.

Men ziet ook voor de eerste keer de verplichting om ervoor te zorgen dat de regels rond social distancing worden nageleefd, met name het handhaven van een afstand van ten minste 1,5 meter tussen elke persoon.

Dan volgt er één of andere afzwakking, zoals "buitenwandelingen met de leden van de familie die onder hetzelfde dak wonen in gezelschap van een andere persoon, alsook de beoefening van een individuele fysieke activiteit dan wel met de familieleden die onder hetzelfde dak wonen of telkens met een zelfde vriend, en dit alles met respect van een afstand van 1,5 meter tussen elke persoon".

Er wordt ook gesteld dat mensen die onder hetzelfde dak wonen, bij een wandeling of fysieke activiteit buiten, de regel van social distancing van 1,5 meter niet moeten respecteren.

Deze precisering is belangrijk. Het argument "we zitten samen vast", dat veel moeilijker te controleren valt dan "we wonen op hetzelfde adres", wordt door de "verdachten" die door de politie in het openbaar domein

of zelfs bij hen thuis worden beboet, vaak aangevoerd te hunner verdediging (vooral tijdens controles na klachten over het verstoren van de nachtrust).

Een echte uitdaging voor de verbaliserende politieagenten:

We moeten zeggen dat er geen enkele overtreding op de coronamaatregelen is vastgesteld geweest door een gemeentelijke functionaris. Ten eerste omdat de functionarissen zich tijdens de eerste weken van de lockdown maar heel weinig in de openbare ruimte hebben begeven (in dienstvrijstelling), maar ook en vooral omdat ze daar daarna wettelijk niet toe gemachtigd waren.

We doen de waarheid geen geweld aan noch doen we affreuk aan de politie wanneer we zeggen dat de coronamaatregelen voor de politiezones zeer moeilijk te handhaven zijn geweest. Ongetwijfeld was er bij de ordediensten veel goede wil aanwezig, maar wanneer we naar de pv's kijken, overheerst toch een onbehagelijk gevoel.

In de eerste weken kan de politie op basis van artikel 11 alle mensen beboeten die zich in de openbare ruimte begeven terwijl ze dat eigenlijk niet mogen of omdat ze met twee of meer rondlopen (en niet van hetzelfde gezin zijn), of die niet onmiddellijk gevolg geven aan een politiebevel tot uiteendrijving. Het hoeft geen betoog dat men vlug moest zijn wilde men geen boete oplopen.

Nog meer betwistbaar is dat de politie op basis van een (zeer) uitgebreide interpretatie van artikel 11 van het algemeen politiereglement (gedurende de eerste drie weken van de lockdown) mensen kon beboeten voor het niet naleven van de coronamaatregelen zonder dat er bij hen sprake was van enig verzet of weigering om een politiebevel op te volgen. Dat is onderwerp van controverse geweest.

Bij het bekijken en verwerken van de pv's van gemeenten die voor GAS-boetes gingen, ontstaat de indruk dat de politie aan de ene kant tijdens de eerste twee maanden van de lockdown teveel ijver aan de dag heeft gelegd (heel veel mensen werden beboet terwijl ze dat waarschijnlijk nooit hadden mogen worden) en aan de andere kant vanaf half mei wat losser met de handhaving omsprong (of moeten we spreken van vermoeidheid?), soms ook op aandringen van het betrokken lokaal bestuur dat de kiezers niet al te "veel wilde lastigvallen" na enkele zware weken van strikte lockdown.

Wat dan weer voor de politie pleit is dat ze vanaf dag één "naar het front" is gestuurd zonder mondmasker (wat ze vaak door de beboete personen verweten werd), en voor een nogal moeilijke taak: mensen vervolgen die zich in de openbare ruimte bevinden terwijl ze eigenlijk thuis hadden moeten zijn.

Maar het moeilijkste voor de ordediensten, althans gedurende de eerste weken, was om de juridische onzekerheid en de steeds wisselende rechtsbasis tussen administratieve en gerechtelijke vervolging (vooral in het Brussels gewest) administratief en juridisch te beheren (laten we de administratieve last en

> Zie ook

Om de 5 jaar legt de minister van Binnenlandse Zaken een omstandig verslag neer in het parlement over de toepassing van de GAS-wet. Dit verslag is in mei verschenen.

U vindt het "Vijfjaarlijks verslag over de toepassing van de GAS-wet" terug op:

<https://www.besafe.be> > Nieuws > Samen overlast aanpakken!

het vele computerwerk niet uit het oog verliezen wanneer steeds nieuwe indices moeten toegevoegd worden wanneer een pv wordt opgesteld).

Om nog maar te zwijgen van de voortdurende wijzigingen in de Ministeriële besluiten en de steeds nieuwe verbodsbepalingen.

Onder politieke en gerechtelijke druk (*"laten we oog hebben voor sommige parketten die het soms exponentieel groeiend aantal corona-pv's niet kunnen volgen"*), werd op 6 april 2020 uiteindelijk een Koninklijk besluit met volmachten aangenomen.

De ernstige gezondheidssituatie werd eerst als tijdelijk beschouwd. Daarom is beslist om de GAS-wet van 24 juni 2013 niet te wijzigen, maar ervoor te zorgen dat schendingen van artikel 187 van de wet op de civiele veiligheid van 15 mei 2007 gemengde inbreuken werden die ofwel strafrechtelijk vervolgd kunnen worden ofwel administratief gesanctioneerd kunnen worden.

De keuze moest dus lokaal gebeuren. Meestal na overleg tussen de politiek, de politiezones en de procureur des Konings die instond voor de vervolgingen binnen zijn gerechtelijk arrondissement. Grotendeels koos men voor een voortzetting van de gerechtelijke procedure daar waar de (meerderheid van de) parketten het werk dat ze drie weken daarvoor waren gestart, konden voortzetten en voor een administratieve sanctie via de sanctionerend ambtenaar daar waar de (minderheid van de) parketten niet konden beloven de nieuwe pv's die er de weken daarop ongetwijfeld nog zouden volgen, aan te kunnen.

Concreet hebben de 19 Brusselse gemeenten (100%) gekozen om via GAS-boetes te vervolgen (met bepaalde beperkingen en een bevoegdheidsverdeling met het Brusselse parket) terwijl ongeveer 10% van de Waalse gemeenten en minder dan 10% van de gemeenten aan Vlaamse zijde hiervoor hebben gekozen (zie hieronder).

We kunnen daarom alleen maar vaststellen hoe "specifiek" het intensief teruggrijpen naar GAS-boetes tijdens de eerste lockdown in het voorjaar 2020 voor de hoofdstad is.

Vooraleer administratieve sancties te kunnen opleggen, hebben de gemeenten die zich in dit proces hebben ingeschreven, eerst een bijzonder reglement of besluit in die zin moeten goedkeuren. Binnen de betrokken gemeenten heeft dit een paar dagen geleid tot een nieuwe juridische polemiek over de bevoegdheidsverdeling. En dit terwijl de (wettelijk bevoegde) gemeenteraden in die periode niet meer samenkwamen. Een reglement aangenomen door het college onder het mom van volmachten?

Een verordening van de burgemeester op grond van artikel 134 van de Nieuwe Gemeentewet? Dit is uiteindelijk de tweede oplossing die door de meerderheid van de gemeenten die voor de GAS-boetes gingen voor overtreders, bepleit werd⁴.

Velen waren inderdaad (terecht) van mening dat het college geen politionele bevoegdheid heeft, zelfs niet met volmachten.

De afhandeling van de pv's door de sanctionerend ambtenaren

In de gemeenten die het Koninklijk besluit van 6 april 2020 uitvoeren en dus GAS-boetes uitschrijven, heeft men een juridische evenwichtsoefening moeten doen tussen de verplichtingen van het Koninklijk besluit en de gebruikelijke GAS-procedure.

Eigen aan de "coronaboetes" is dat de sanctionerend ambtenaren het bedrag niet zelf mogen bepalen (wat bij GAS-boetes in principe wel het geval is). Het bedrag wordt vastgelegd in het Koninklijk besluit en wordt vastgesteld op 250 euro. Deze procedure lijkt dus sterk op die voor "het stilstaan en parkeren", waarbij de bedragen ook in een tekst vastliggen.

De behandeling van deze dossiers bracht een aantal moeilijkheden met zich mee. Ik heb er vier grote onderscheiden:

De eerste moeilijkheid waarmee veel sanctionerend ambtenaren werden geconfronteerd, is de sortering van de politie-pv's. Vanaf de eerste weken loopt er administratief het een en ander fout omdat men niet goed weet voor wie de pv's bestemd zijn: sommige worden overgemaakt aan de sanctionerend ambtenaar terwijl die juist naar het parket moesten (vooral pv's voor minderjarigen en recidivisten) en vice versa. Tegelijkertijd worden andere pv's zowel naar het parket als naar de sanctionerend ambtenaar gestuurd, waardoor die twee met elkaar regelmatig contact moesten hebben. Uiteindelijk bedraagt in sommige gemeenten het aantal politie-pv's dat naar het parket is doorgestuurd of door de sanctionerend ambtenaar is geseponeerd bijna 25% en bedraagt dat aantal bij het parket meer dan 30%.

De tweede moeilijkheid waarmee we tussen maart en juni 2020 zijn geconfronteerd geweest, is de organisatie van hoorzittingen (de mondelinge verdediging) voor wie erom vroeg en er wettelijk recht op had. De eerste weken waren verplaatsingen verboden en hadden de gemeenten geen beschermingsmiddelen. Gelukkig kregen we niet veel aanvragen binnen. De overgrote meerderheid van de geverbaliseerde mensen die een verklaring wilden afleggen, verkozen om dat schriftelijk te doen (per post of elektronisch). Voor wie erop stond, werden afspraken uitgesteld tot de zomer tot er weer wat meer verplaatsingen mogelijk waren en de nodige middelen niet langer ontbraken. Er zij echter op gewezen dat sommige sanctionerend ambtenaren creatief zijn geweest en het initiatief hebben genomen om geverbaliseerde personen de kans te geven om zich telefonisch of via videoconferentie te verdedigen.

De derde moeilijkheid waarmee sanctionerend ambtenaren werden geconfronteerd, is te herleiden tot de zeer talrijke situaties waarin verschillende mensen samen werden geverbaliseerd voor identieke feiten (bijvoorbeeld 5 vrienden die een biertje dronken op de trappen van een kerk zonder de social distancing te respecteren). In plaats van een enkel pv op te stellen met de 5 namen op hetzelfde document, heeft de politie meestal 5 afzonderlijke pv's opgesteld, die dan ook nog vaak op verschillende momenten naar de sanctionerend ambtenaar zijn gestuurd! Daarom heeft

4. BS, 3 september 1988, Errat., BS 8 juni 1990.

men de weken erop vaak opnieuw de puzzel bij elkaar moeten leggen, wanneer we de verschillende reacties zagen. Het is natuurlijk van fundamenteel belang om mensen die in identieke omstandigheden hetzelfde hebben gedaan op dezelfde manier te behandelen, en het is ook interessant om hun aangevoerde verdedigingen naast elkaar te leggen. De mensen hebben hun verklaringen niet altijd op elkaar afgestemd bij het neerpennen op papier.

De vierde moeilijkheid is het grote aantal “overtreders” dat de sanctionerend ambtenaar heeft aangeschreven om de inbreuk aan te vechten of op zijn minst om uitleg te geven. In vele gemeenten zien we een reactiegraad van meer dan 30%, wat veel meer is dan bij een gebruikelijke GAS-procedure (waar we vaak tussen de 10% en 20% reacties zitten, afhankelijk van het type geschil). De meest plausibele verklaringen voor dit fenomeen zijn de hoge boetes en, waarschijnlijk, het gevoel van onrechtvaardigheid en onbegrip bij veel geverbaliseerde mensen.

Cijfers:

De 19 Brusselse gemeenten hebben tussen half maart en eind juni ongeveer 16.000 “corona-pv’s” behandeld. Daarbij zitten dus ook de pv’s tussen 18 maart en 6 april. Ongeveer een kwart van dit cijfer betreft de Stad Brussel, de andere meest bevolkte gemeenten (Anderlecht, Molenbeek, Schaarbeek en Elsene) hebben elk tussen de 1.500 en 2.000 pv’s behandeld. De rest is ongelijk verdeeld over de andere gemeenten.

Ongeveer 20% van de politie-pv’s werd door de sanctionerend ambtenaar geseponeerd (een interessante vergelijking is die met het parket waar meer dan 30% werd geseponeerd, cfr. supra). Dit cijfer ligt veel hoger dan bij de gebruikelijke GAS-dossiers waar vrij zeldzaam geseponeerd wordt en seponering over het algemeen enkel gebeurt wanneer de termijnen niet gerespecteerd worden.

Daar waar de verdachte de feiten tijdens de procedure heeft aangevochten, merken we een groot verschil in behandeling (gevoeligheid?) tussen sanctionerend ambtenaren. In sommige gemeenten werd uiteindelijk bijna 40% van degenen die reageerden, administratief niet beboet, terwijl in andere gemeenten dit cijfer daalt tot 10 of 20%. In die gemeenten had de sanctionerend ambtenaar waarschijnlijk minder oren naar de uitleg.

Het lijkt erop dat er zeer weinig beroep wordt aangetekend tegen de beslissingen van de sanctionerend ambtenaren (nauwelijks een of twee voor de meeste gemeenten). Dat is verrassend gelet op het hoge bedrag van de opgelegde boete. En in zaken die al voor de politierechtbank zijn gekomen, heeft de rechter meestal de beslissing van de sanctionerend ambtenaar bekrachtigd.

Vanaf 1 juli 2020: enkel nog een strafrechtelijke vervolging

Van meet af aan werd gezegd dat het Koninklijk besluit van 6 april 2020 slechts tijdelijk zou zijn en dat de duur ervan beperkt zou blijven tot die van de volmachten. Men kon dus enkel administratieve sancties onder dit juridisch regime uitschrijven voor inbreuken in de periode waarin de overheidsmaatregelen van kracht waren.

Maar de volmachten, die tot 30 juni 2020 beperkt waren, zijn niet verlengd geweest. De feiten gepleegd na 30 juni, konden dus niet langer het voorwerp uitmaken van een GAS-boete, maar werden voortaan alleen strafrechtelijk vervolgd.

Gedaan dus om toeren uit te halen met het algemeen politiereglement, ook in de hoofdstad.

Terwijl de Brusselse sanctionerend ambtenaren hun zomer van 2020 hebben gewijd aan de behandeling van de “coronadossiers” met betrekking tot de pv’s die tussen 18 maart en 30 juni werden ontvangen, werd na die datum niet langer het minste feit bij hen aanhangig gemaakt (en dus bijvoorbeeld ook niet voor het niet dragen van een mondkapje of het niet naleven van de avondklok). Hoewel... de sanctionerend ambtenaar kreeg sinds oktober veel pv’s voor “gebrek aan respect” of “het zich niet willen schikken naar een bevel” (artikelen 11 en 12 van het gemeenschappelijk APR) toegestuurd. Een gevolg van de woede bij een deel van de bevolking, maar ook van de nervositeit bij een deel van de politiediensten die zich al een jaar met veel moeite moeten uitsloven. Deze pv’s zijn ook regelmatig een “aanbouwsel” van een corona-pv voor het niet dragen van een mondkapje of het niet naleven van de avondklok (dat naar het parket wordt gestuurd), wat terecht vragen oproept.

Om het plaatje volledig te maken:

De gewesten nemen een aantal besluiten waarin ze de federale regels om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan aanvullen of aanscherpen

De ministers-presidenten van de drie gewesten van het land werden door de omstandigheden soms gedwongen om besluiten te nemen, voornamelijk in termen van hulp aan de bevolking. De minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft, gezien zijn specifieke bevoegdheden op het vlak van openbare ordehandhaving (andere dan die van de hoge ambtenaar die eerder taken van een gouverneur heeft en verantwoordelijk is voor de civiele veiligheid en voor het noodplan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest), van zijn kant een aantal aanvullende (en vaak restrictievere) maatregelen moeten nemen op de ministeriële besluiten tegen de verspreiding van het virus:

- Besluit van 6 augustus 2020 van de minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest houdende de verplichting van het te allen tijde dragen van een mondkapje op het openbaar domein en elke private maar publiek toegankelijke

Dit artikel is een vertaald fragment uit een artikel verschenen in de *Revue de Droit Communal* (uitgave Kluwer), het tijdschrift voor het Waalse en Brusselse gemeenterecht.

“DE BUISSERET, B., *Chronique d'un chassé-croisé entre répression pénale et sanctions administratives communales (SAC). Un premier bilan des mesures de répression anti-Covid-19*, *Rev. dr. commun.* 2020, boek 4, 2-19”

plaats over het hele grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest⁵.

- Besluit van 28 september 2020 van de minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tot wijziging van voornoemd besluit van de minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 6 augustus 2020⁶. Het besluit bepaalt dat bars en plaatsen waar alcohol wordt gedronken (met uitzondering van restaurants) gesloten moeten blijven van 23u. tot 6u. 's morgens.
- Besluit van de minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest houdende sluiting van de bars en tot vaststelling van noodmaatregelen om de verspreiding van het coronavirus COVID-19 te beperken⁷.
- Besluit van 26 oktober 2020 van de minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tot uitvaardiging van een avondklok van 22u tot 6u op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest t/m 19 november (maatregel nadien verlengd tot 13 december).⁸

Overtredingen op die bepalingen uit de besluiten van de minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden bestraft met sancties op grond van artikel 1 van de wet van 6 maart 1818⁹ zoals gewijzigd door de wet van 5 juni 1934¹⁰ en de wet van 14 juni 1963 betreffende de overtredingen van administratieve reglementen¹¹. Geen GAS-boetes dus, maar alleen een strafrechtelijke vervolging. Het is ook interessant om op te merken dat inbreuken op de gewestelijke wetgeving door de correctionele rechtbank berecht worden en niet door de politierechtbanken. Dat heeft het politiewerk allerm minst vergemakkelijkt. Vaak twijfelde ze voor het niet dragen van een mondkmasker en het niet naleven van de avondklok tussen twee rechtsbasissen (de wet op de civiele veiligheid van 15 mei 2007 en de wet van 6 maart 1818 betreffende de overtredingen van administratieve reglementen).

Ten slotte moet worden opgemerkt dat sommige gemeenten politieverordeningen hebben aangenomen (die vaak bij hoogdringendheid eerst door de burgemeester werden aangenomen om vervolgens bekrachtigd te worden in de eerstvolgende gemeenteraad) met betrekking tot de uitvoering van het ministerieel besluit van 30 juni 2020 (vanaf de versie van 24 juli) om de gemeenten toe te laten de winkelstraten en elke drukke plaats te bepalen waar verplicht een mondkmasker moet gedragen worden vanaf de leeftijd van 12 jaar. Aangezien deze maatregelen in een ministerieel besluit staan, moet hun niet-naleving worden bestraft op basis van de wet op de civiele veiligheid van 15 mei 2007.

In de praktijk hebben sommige gemeenten (voor zover wij weten uitsluitend Brusselse) in hun ordonnances de mogelijkheid opgenomen om GAS-boetes op te leggen op basis van de wet van 24 juni 2013 betreffende gemeentelijke administratieve sancties. Het spreekt voor zich dat men zich daarmee juridisch nogal op drijfzand begeeft. De procureur des Konings van Brussel heeft wat dat betreft midden oktober 2020

trouwens de 19 gemeenten moeten herinneren aan de geldende regels.

Conclusie

Aan het begin van de pandemie was men vanuit het oogpunt van de handhaving vooral bang dat de parketten en rechtbanken bedolven zouden worden onder het moeilijk kwantificeerbare vele werk. Een jaar later lijkt deze angst ongegrond te zijn geweest.

De rechterlijke macht heeft zich inderdaad in hoogdringendheid georganiseerd en heeft dit extra werk het hoofd kunnen bieden en dat ondanks de moeilijkheden die men de eerste weken van de pandemie ondervond door, alle materies in acht genomen, het uitstel van alle geplande zittingen.

Was het dan toch zinvol om gedurende een paar weken terug te grijpen naar GAS-boetes op basis van het koninklijk besluit van 6 april 2020? Het antwoord is genuanceerd.

Wanneer je naar alle cijfers kijkt, moet je hier waarschijnlijk nee op antwoorden. Achteraf is gebleken dat slechts een zeer kleine minderheid van de gemeenten in het land naar de GAS-boetes heeft teruggegrepen om de niet-naleving van de coronamaatregelen tegen te gaan.

De Brusselse gemeenten zijn de uitzondering op de regel. Waarschijnlijk omdat ze daartoe werden aangezet (niet verplicht) door het Brusselse parket waar de angst om onder het werk bedolven te worden terecht leek.

We hebben links en rechts bij de sanctionerend ambtenaren wat reacties gesprokkeld. De behandeling van de coronadossiers is voor hen allerm minst makkelijk geweest. Afgezien van de reeds genoemde administratieve moeilijkheden was het vooral moeilijk omgaan met de betwistingen.

Zodra de eerste reacties binnenkwamen, realiseerden de sanctionerend ambtenaren zich dat het in bepaalde gevallen moeilijk zou zijn om een beslissing te nemen, omdat de verweerder “het voordeel van de twijfel moet krijgen”. Inderdaad, een aanzienlijk aantal pv's werd nogal gebrekkig opgesteld, waardoor er ruimte is voor betwisting. De meest flagrante voorbeelden zijn de honderden chauffeurs die tijdens de eerste weken van de lockdown een boete kregen. Ze zaten vaak alleen in hun voertuig, maar bevonden zich in een andere gemeente dan hun woonplaats of dan de plaats waar ze werkten, en konden niet precies zeggen waar ze naartoe gingen of wat het doel van hun verplaatsing was.

Velen voerden tijdens de procedure aan dat ze een kwetsbare persoon gingen bezoeken of om eten naar de winkel gingen (waarvoor geen maximale perimeter was ingesteld).

Meestal konden de sanctionerend ambtenaren wegens tijdgebrek en vooral wegens onvoldoende onderzoeksmiddelen niet nagaan of die informatie al dan niet klopte.

5. BS 12 augustus 2020 (tweede uitg.).

6. Besluit van 28 september 2020 van de minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tot wijziging van het besluit van de minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 6 augustus 2020 houdende de verplichting van het te allen tijde dragen van een mondkmasker op het openbaar domein en elke private maar publiek toegankelijke plaats over het hele grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, BS 28 september 2020.

7. BS 8 oktober 2020 (tweede uitg.).

8. BS 26 oktober 2020 (tweede uitg.).

9. *Journ. Off.*, XII, nr. 12.

10. BS 20 Juni 1934.

11. BS 26 juni 1963.

En al die mensen die alleen of samen met iemand anders op een bankje zaten terwijl ze "in beweging" hadden moeten zijn? Verdienden zij een boete?

En die geliefden die wat in de zon zaten? Die vrienden die beweerden sinds het begin van de pandemie samen in lockdown te zitten? En wat met die drie of vier burens die elkaar aan de uitgang van de supermarkt tegenkwamen en op straat vijf minuten met elkaar stonden te praten vooraleer zich weer thuis te gaan opsluiten?

Of de persoon die op een bankje een paar minuten met een dakloze aan het praten was om hem wat op te beuren?

Hadden we een boete van 250 euro moeten geven aan die gescheiden vader die met zijn 6-jarig zoontje in een park aan het voetballen was, die in een driekamerappartement woont zonder terras noch tuin en die maandelijks een werkloosheidsuitkering van 1.100 euro ontvangt?

Het zijn maar een paar voorbeelden, maar het gaat om duizenden opgestelde politie-pv's die aan de sanctionerend ambtenaren werden overgemaakt.

Afgezien van de feiten (en het gebrek aan duidelijkheid soms van bepaalde verbodsbepalingen, laten we dat niet vergeten), is dit het soort overwegingen dat veel sanctionerend ambtenaren in deze periode vaak moesten maken.

Waarschijnlijk hebben de magistraten, die met hetzelfde soort van zaken geconfronteerd werden, dezelfde problemen ondervonden en hadden ze er misschien hetzelfde gevoel bij. Maar de rechterlijke macht heeft zoveel meer middelen in de vervolging dan de sanctionerend ambtenaren.

In die zin valt het te betreuren dat de sanctionerend ambtenaren van het koninklijk besluit van 6 april 2020 weinig manoeuvreerruimte kregen en, rekening houdend met bijvoorbeeld mogelijke verzachtende omstandigheden, geen boetes onder de 250 euro konden opleggen. Spijtig ook dat men geen alternatieve straffen kon geven en vooral dan geen gemeenschapsdienst kon opleggen, wat de wet betreffende de administratieve sancties wel voorziet.

Was het niet zinvoller geweest om de mensen, in voorkomend geval, in de plaats van hen een administratieve boete te geven, onder toezicht van een gemeentelijke sociaal werker gemeenschapsdienst op te leggen en hen mondklappers te laten maken of ouderen die thuis vastzaten, eten te laten bezorgen? De vraag stellen is ze beantwoorden en waarschijnlijk zijn sommige sanctionerend ambtenaren aan deze beperkingen voorbijgegaan in de overtuiging dat ze het juiste aan het doen waren.

Sinds oktober werden duizenden pv's opgesteld voor het niet dragen van een mondklapper en het niet naleven van de maatregelen rond de avondklok. Zeer waarschijnlijk zullen (heel) nieuwe coronagevallen de rechtbanken in de eerste helft van 2021 verder overbelasten. Hoewel ze dat ongetwijfeld goed zullen doen, kan men niet anders dan denken dat de tijd die men aan deze specifieke vervolging besteedt, niet in andere

strafzaken kan steken (sinds vorig jaar moeten 20% meer zaken worden behandeld voor de correctionele rechtbanken van het land, een toename van 600.000 zaken naar ongeveer 750.000 zaken!). En daardoor zal de gerechtelijke achterstand in sommige gerechtelijke arrondissementen nog groter worden. Sommige stemmen (met name van politieagenten) gingen op het einde van de zomer stilletjes op voor een nieuwe wettelijke machtiging om gemeentelijke administratieve boetes op te leggen voor het niet dragen van een mondklapper en het niet naleven van de avondklok. Ze lijken niet gehoord te zijn. Jammer. Zeker voor de Brusselse gemeenten.

Plantation Mécanisée

Plantez un avenir durable et économique

Consultez notre nouveau catalogue
Plantation Mécanisée

www.ververexport.fr

DE BESTUURLIJKE POLITIE TEGEN HET CORONAVIRUS IN BRUSSEL – UITEINDELIJK, WIE DOET WAT?

Dit artikel vat de tussenkomst samen van Maxime Banse tijdens het colloquium van Brulocalis “Covid-19, openbare orde en repressieve aspecten. Welke rol voor de plaatselijke besturen?” op 19 mei 2021. Het sluit aan op het artikel *“Enkele beschouwingen over de gevolgen van de crisis op de bestuurlijke politie van de lokale besturen”* verschenen in Nieuwsbrief 118¹ en actualiseert het in afwachting van de pandemiewet, die op het moment dat we dit schrijven nog niet gestemd werd..

INLEIDING

Binnenkort zit België al anderhalf jaar in een gezondheidscrisis. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben meerdere bestuurlijke politieoverheden op de verschillende beleidsniveaus rechtsnormen aangenomen om de verspreiding van het virus tegen te gaan.

In het eerste deel van dit artikel staan we stil bij deze Brusselse politieautoriteiten en komen we nog eens terug op de wettelijke basis waarop het Belgisch juridisch arsenaal in de strijd tegen de pandemie steunt. We moeten vaststellen dat de respectieve bevoegdheden op zijn zachtst gezegd onderling niet goed afgestemd zijn. Niet in het minst wegens het ongezien karakter van de crisis en het specifieke Brussels institutioneel kader. Getuige de eerste aanbeveling van de bijzondere commissie van het Brussels Parlement over het beheer van de coronapandemie, die oproept om *“de operationele bevoegdheidsverdeling voor het crisisbeheer op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te verduidelijken om eenheid van commando tot stand te brengen”*². Bij dit door sommigen als gebrekkig en onnauwkeurig omschreven rechtskader komt waarschijnlijk nog de zogenaamde “pandemiewet” die op het moment dat we dit schrijven ter bespreking ligt in de Kamer van volksvertegenwoordigers³.

In het tweede deel onderzoeken we de rechtsbeginselen en de bestuursrechtelijke principes in het licht van de bevoegdheden van de politieautoriteiten⁴.

Het artikel besluit met een synthese en met voorbeelden. We beschrijven wat de manoeuvreerruimte is voor de uiteenlopende overheden om maatregelen van bestuurlijke politie te nemen tegen de verspreiding van het virus.

WETTELIJKE BASIS WAAROP DE BESTUURLIJKE POLITIEOVERHEDEN IN BRUSSEL IN TIJDEN VAN CRISIS STEUNEN

De administratieve of bestuurlijke politie verwijst naar het geheel van bevoegdheden die door of krachtens de wet aan de administratieve overheden worden toegekend waarmee ze de individuele vrijheden aan banden kunnen leggen teneinde de openbare orde, zijnde de openbare veiligheid, de openbare gezondheid en de openbare rust, te verzekeren⁵. In dit geval gaat het behoren van een gezondheidscrisis effectief over het vrijwaren van de volksgezondheid⁶.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn er meerdere overheden bevoegd voor politie: de gemeenten en hun burgemeesters, de autoriteiten van de Brusselse agglomeratie - in het bijzonder de minister-president en de hoge ambtenaar - en, in de hoofdrol, de minister van Binnenlandse Zaken⁷.

1. Minister van Binnenlandse Zaken

De openbare ordehandhaving is een federale bevoegdheid⁸. De federale overheid staat in voor de werking van de politiediensten en bepaalt hoe administratieve politietaken worden uitgevoerd, met inbegrip van de gezondheids politie⁹. De federale overheid heeft ook uitgebreide bevoegdheden op het vlak van civiele bescherming en civiele veiligheid¹⁰.

Zo heeft de minister van Binnenlandse Zaken in drie wetten een wettelijke basis kunnen vinden voor de opeenvolgende genomen ministeriële besluiten tegen de verspreiding van het virus:

- **Wet van 31 december 1963 betreffende de civiele bescherming**¹¹.

Art. 4. *“De Minister tot wiens bevoegdheid Binnenlandse Zaken behoren, organiseert de middelen en lukt de maatregelen uit welke voor geheel ‘s lands grondgebied nodig zijn voor de civiele bescherming. Hij coördineert de voorbe-*

1. M. Banse, Enkele beschouwingen over de gevolgen van de crisis op de bestuurlijke politie van de lokale besturen, Nieuwsbrief, nr. 118, mei-juni, Brussel, 2020.
2. Aanbevelingen van de Bijzondere Commissie voor de aanpak van de Covid-19-pandemie door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van Brussel-Hoofdstad, Brussels Hoofdstedelijk Parl. en Ver. Verg. van de GGC, A-325/2, 2020/2021, 5 maart 2021, eerste aanbeveling.
3. Voorontwerp van wet met betrekking tot de maatregelen van bestuurlijke politie tijdens een epidemische noodsituatie.
4. We moeten erop wijzen dat deze bijdrage enkel betrekking heeft op de bevoegdheidsverdeling tussen de administratieve politieautoriteiten die op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest mogen optreden (vanuit het oogpunt van de ordehandhaving). Het artikel gaat niet over het algemene bevoegdheidskader van de federale autoriteiten enerzijds en van de gefedereerde entiteiten anderzijds in de strijd tegen een epidemische noodsituatie (bijvoorbeeld vanuit het oogpunt van gezondheid, preventieve geneeskunde, onderwijs, enz.). Over de onderlinge afstemming van deze bevoegdheden, zie het advies 68.936 van 7 april 2021 van de Algemene Vergadering van de Raad van State over een voorontwerp van wet ‘betreffende de maatregelen van bestuurlijke politie tijdens een epidemische noodsituatie’.
5. A.-L. Durvieux, 4. - La police administrative. In *Principes de droit administratif - Tome 1 - L'action publique*, Brussel, Éditions Larcier, 2018, p. 143.
6. Gezondheid wordt gedefinieerd als “de afwezigheid van ziekte door het behoud van hygiëne”. Vrij vertaald uit: M.-A. FLAMME e.a., *Droit administratif*, dl. 2, Brussel, Bruylant, 1989, p. 1111 (nr. inforum 166763) en *Ibid.*, p. 156.

reiding en de toepassing van die maatregelen zowel bij de verschillende ministeriële departementen als bij de openbare lichamen.[...].

Art. 5. “De Minister tot wiens bevoegdheid Binnenlandse Zaken behoren, of zijn gemachtigde, kan in vredetijd bij optreden in het raam van de civiele bescherming en voor de behoeften van deze, de personen en zaken, die hij nodig mocht achten, opvorderen”.

Art. 6. “De Minister tot wiens bevoegdheid Binnenlandse Zaken behoren, of zijn gemachtigde, kan, wanneer rampspoedige gebeurtenissen, catastrofes of schadegevallen dreigen, de bevolking ter verzekering van haar bescherming verplichten zich te verwijderen van plaatsen of streken die bijzonder blootgesteld, bedreigd of getroffen zijn, en degenen die bij deze maatregelen betrokken zijn, een voorlopige verblijfplaats aanwijzen; om dezelfde reden kan hij iedere verplaatsing of elk verkeer van de bevolking verbieden”.

Onder “Civiele bescherming” verstaan we “alle civiele maatregelen en middelen die moeten dienen om de bescherming en het voortbestaan van de bevolking te verzekeren, en om ‘s lands patrimonium te vrijwaren in geval van gewapend conflict. Zij heeft ook tot doel bij rampspoedige gebeurtenissen, catastrofes en schadegevallen, te allen tijde personen bij te staan en goederen te beschermen”.

• **De wet van 5 augustus 1992 op het politieambt¹².**

Artikel 11 : “Onverminderd de bevoegdheden die hun zijn toegekend door of krachtens de wet, oefenen de minister van Binnenlandse Zaken en de gouverneur de bevoegdheden van de burgemeester of van de gemeentelijke instellingen in subsidiaire orde uit wanneer deze, al dan niet vrijwillig, hun verantwoordelijkheden niet nakomen, wanneer de verstoring van de openbare orde zich uitstrekt over het grondgebied van verscheidene gemeenten of, wanneer, ook al is de gebeurtenis of de situatie slechts in een enkele gemeente gelokaliseerd, het algemeen belang hun tussenkomst vereist”.

• **De wet van 15 mei 2007 betreffende de civiele veiligheid¹³.**

Article 181 : “§ 1. De minister of zijn afgevaardigde kan, bij interventies in het kader van de opdrachten vermeld in artikel 11, in afwezigheid van beschikbare openbare diensten en bij gebrek aan voldoende middelen, de personen en zaken die hij nodig acht, opvorderen.

Artikel 182: “De minister of zijn gemachtigde kan in geval van dreigende omstandigheden de bevolking, ter verzekering van haar bescherming, verplichten zich te verwijderen van plaatsen of streken, die bijzonder blootgesteld, bedreigd of getroffen zijn, en degenen die bij deze maatregelen betrokken zijn een voorlopige ver-

blijfplaats aanwijzen; om dezelfde reden kan hij iedere verplaatsing of elk verkeer van de bevolking verbieden”.

Onder “Civiele veiligheid” wordt verstaan: “alle civiele maatregelen en middelen nodig voor het volbrengen van de opdrachten vermeld in de wet om te allen tijde personen en hun goederen en leefomgeving ter hulp te komen en te beschermen”.

2. Organen van de Brusselse agglomeratie: de minister-president en de hoge ambtenaar

Artikel 128 van de provinciewet bepaalt dat de gouverneur de bestuurlijke politiebevoegdheid heeft om de openbare gezondheid te beschermen¹⁴:

“De gouverneur zorgt in de provincie voor het handhaven van de openbare orde, te weten de openbare rust, veiligheid en gezondheid”.

Met de 6^e staatshervorming werd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de functie van gouverneur afgeschaft. Zijn taken werden toegewezen aan de Brusselse agglomeratie¹⁵. Maar de Brusselse agglomeratie is een instelling zonder eigen organen. De bijzondere wetgever heeft daarom drie gewestelijke autoriteiten aangeduid die de taken van de agglomeratie op zich nemen¹⁶: de **minister-president van de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de hoge ambtenaar en de regering (of het Parlement) van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest**.

Op het vlak van de crisisbeheersing worden binnen die agglomeratie twee autoriteiten aangesproken:

- De **minister-president** staat in voor de uitvoering van de taken uit artikel 128 van de provinciewet. In combinatie met artikel 11 van voormelde wet op het politieambt is de minister-president dus bevoegd - in zijn hoedanigheid van “provinciale” bestuurlijke politieautoriteit - om besluiten te nemen die van toepassing zijn op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest¹⁷. Denk bijvoorbeeld aan de invoering van een avondklok¹⁸ of het verbod op uithuiszettingen in het Gewest¹⁹.
- De **hoge ambtenaar** is bevoegd voor de civiele veiligheid en de noodplanning, met uitzondering van de handhaving van de openbare orde (aangezien deze bevoegdheid wordt overgedragen aan de minister-president op basis van artikel 128 van de provinciewet). De hoge ambtenaar treedt dus niet op als administratieve politieautoriteit, in die zin dat zij niet bevoegd is om politiebepalingen aan te nemen die de rechten of vrijheden van burgers beperken. Haar rol is meer die van verbindingspersoon tussen de minister van Binnenlandse Zaken aan de ene kant en de lokale Brusselse politiediensten en overlegorganen aan de andere kant. Zij heeft ook een provinciale crisiscel opgericht die ze voorziet²⁰.

Men moet onderstrepen dat noch de minister-president noch de hoge ambtenaar als een gefedereerde

7. De provincieraad en de gemeenteraad zijn ook politieautoriteiten. Zie P. Bouvier, R. Born, B. Cuvelier en F. Piret, Hoofdstuk 2. - Les polices et les sanctions administratives. In *Éléments de droit administratif*, Brussel, Éditions Larcier, 2013, pp. 162-164. We behandelen ze hier niet omdat ze in de context van een gezondheidscrisis niet echt aangesproken worden (gezien de hoogdringendheid waarmee maatregelen in principe moeten worden genomen). De politiebevoegdheden van de provincieraad (zoals bepaald in artikel 85 van de provinciewet) werden overgenomen door de organen van de Brusselse agglomeratie (art. 48 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, ingevoegd bij artikel 53 van de bijzondere wet van 6 januari 2014 met betrekking tot de Zesde Staatshervorming, BS 31 januari 2014 (nr. Inforum 280139). *juncto* artikel 4, §2^{quater} van de wet houdende organisatie van de agglomeraties en de federaties van gemeenten, BS 24 augustus 1971 (nr. Inforum 22811). Betreffende de gemeenteraad, zie artikel 119 *juncto* artikel 135§2 van de Nieuwe Gemeentewet.
8. M. Quintin, La police administrative générale et les sanctions administratives, *A.P.T.*, 2002/2-3-4, p. 207.
9. art. 6, VIII, 1°, 4e streepje van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, BS 15 augustus 1980. Zie ook Senaat, Parl. St., 2000-2001, nr. 2-709/1, p. 17, met een verwijzing naar artikel 135 van de Nieuwe Gemeentewet.
10. D. Yernault, Pouvoirs et devoirs de la ‘police sanitaire’ pour endiguer la pandémie de COVID 19 – Les fondements (non)dits des arrêtés ‘confinement’ du Ministre de l’Intérieur du 13 mars au 30 avril 2020, *Carnet de crise* nr. 23 van het Centre de droit public, ULB, pp. 36 ev.
11. BS 16 januari 1964 (nr. inforum 22730).
12. BS 5 augustus 1992 (nr. inforum 184952).
13. BS 31 juli 2007 (nr. inforum 221447).
14. BS 27 november 1891.
15. artikel 4, §2^{quater} van de wet houdende organisatie van de agglomeraties en de federaties van gemeenten, ingevoegd bij artikel 14 van de bijzondere wet van 6 januari 2014 met betrekking tot de Zesde Staatshervorming betreffende de aangelegenheden als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet, BS 31 januari 2014 (nr. Inforum 22811).
16. artikel 48 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 betreffende de Brusselse instellingen, ingevoegd bij artikel 53 van de bijzondere wet van 6 januari 2014 met betrekking tot de Zesde Staatshervorming, BS 31 januari 2014. (nr. inforum 23590).
17. Zie bijvoorbeeld het besluit van de minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 26 oktober 2020 tot bepaling van bijkomende maatregelen naast degene die bepaald zijn door de minister van Binnenlandse Zaken om de verspreiding van het coronavirus COVID-19 te beperken, BS 26 oktober 2020 (en latere wijzigingen) (nr. inforum 339772).
18. Politiebepaling van 26 oktober 2020 tot uitvaardiging van een avondklok van 22u tot 6u op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, BS 31 maart 2021, BS 26 oktober 2020 (en latere wijzigingen) (nr. inforum 339776).
19. Besluit van de minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 4 november 2020 dat uithuiszettingen tijdelijk verbiedt, BS 6 november 2020 (en latere wijzigingen) (nr. inforum 340004).
20. Zie de hoorzitting van mevrouw Viviane Scholliers, verslag van de Bijzondere Commissie voor de aanpak van de Covid-19-pandemie door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van Brussel-Hoofdstad, Parl. St. Brussels Hoofdstedelijk Parl. en Ver. Verg. van de GGC, nr. A-325/2, 2020/2021, pp. 114ev.

autoriteit (in voorkomend geval) optreden in de uitoefening van hun politiebevoegdheden: zij handelen als orgaan van de agglomeratie en dus als **gedeconcentreerde autoriteit** van de federale staat²¹.

3. Gemeentebesturen

Sinds 1830 zijn de gemeenten voor de openbare ordehandhaving de referentie-instantie inzake administratieve politie. Veel wetgeving bevestigt dat deze bevoegdheid ook hebben bij een epidemie²².

- In de Nieuwe Gemeentewet staat uitdrukkelijk dat gemeenten als taak hebben epidemieën te voorkomen en te stoppen:

Artikel 135, §2, 7°: “§ 2. De gemeenten hebben ook tot taak het voorzien, ten behoeve van de inwoners, in een goede politie, met name over de zindelijkheid, de gezondheid, de veiligheid en de rust op openbare wegen en plaatsen en in openbare gebouwen.

Meer bepaald, en voor zover de aangelegenheid niet buiten de bevoegdheid van de gemeenten is gehouden, worden de volgende zaken van politie aan de waakzaamheid en het gezag van de gemeenten toevertrouwd: [...]

*5° het nemen van passende maatregelen om rampen en plagen, zoals brand, **epidemieën** en epizootieën te voorkomen en het verstrekken van de nodige hulp om ze te doen ophouden”* (door ons onderstreept).

De Nieuwe Gemeentewet vindt u terug op <https://brulocalis.brussels.nl/Publications/nieuwe-gemeentewet/>

De bovengenoemde wetten die de minister van Binnenlandse Zaken machtigen om op te treden op het vlak van civiele veiligheid en civiele bescherming, machtigen ook de gemeentelijke overheden (met name de burgemeester) om maatregelen van bestuurlijke politie te nemen:

- **De wet van 31 december 1963 betreffende de civiele bescherming:**

Artikel 5: “[...] Dezelfde bevoegdheid wordt verleend aan de burgemeester, of bij delegatie van zijnentwege aan de officieren van de gemeentelijke brandweerdiensten in vredetijd, wanneer die diensten in het raam van hun eigen opdracht optreden”.

- **De wet van 5 augustus 1992 op het politieambt:**

*Artikel 11: “Onverminderd de bevoegdheden die hun zijn toegekend door of krachtens de wet, oefenen de minister van Binnenlandse Zaken en de gouverneur de bevoegdheden van de burgemeester of van de gemeentelijke instellingen **in subsidiaire orde** uit wanneer deze, al dan niet*

vrijwillig, hun verantwoordelijkheden niet nakomen, wanneer de verstoring van de openbare orde zich uitstrekt over het grondgebied van verscheidene gemeenten of, wanneer, ook al is de gebeurtenis of de situatie slechts in een enkele gemeente gelokaliseerd, het algemeen belang hun tussenkomst vereist” (onderstreept door ons).

- **De wet van 15 mei 2007 betreffende de civiele veiligheid:**

Article 181: “§1. [...] Dezelfde bevoegdheid wordt verleend aan de burgemeester, alsook aan de zonecommandant en, bij delegatie van deze laatste, aan de officieren tijdens interventies van deze diensten in het kader van hun opdrachten.

Artikel 182: “De minister of zijn gemachtigde kan in geval van dreigende omstandigheden de bevolking, ter verzekering van haar bescherming, verplichten zich te verwijderen van plaatsen of streken, die bijzonder blootgesteld, bedreigd of getroffen zijn, en degenen die bij deze maatregelen betrokken zijn een voorlopige verblijfplaats aanwijzen; om dezelfde reden kan hij iedere verplaatsing of elk verkeer van de bevolking verbieden. Dezelfde bevoegdheid wordt toegekend aan de burgemeester”.

DE OVERHEIDSBEVOEGDHEDEN ONDERLING AFSTEMMEN MET BEHULP VAN DE THEORIE VAN DE CONCURRENTIE TUSSEN DE POLITIE

We stellen vast dat rechtsgrondslagen elkaar overlappen waardoor verschillende bestuurlijke overheden gemachtigd worden om de gezondheids-crisissituatie te reguleren.

Krachtens het exclusiviteitsprincipe en het principe van onbeschikbaarheid van bevoegdheid kan er in principe slechts één overheid bevoegd zijn voor de regulering en uitvoering in materies die de Grondwet haar toekent²³. In dat verband herhaalde de Raad van State dat dit principe van toepassing blijft, ook bij een crisis die de volksgezondheid treft:

“Het is niet omdat maatregelen betrekking hebben op de bestrijding van een volksgezondheids-crisis dat de federale overheid bevoegd kan worden geacht. Integendeel, elke overheid is verantwoordelijk voor de bestrijding van een volksgezondheids-crisis binnen de grenzen van haar eigen materiële bevoegdheden”²⁴.

Het is **daarom noodzakelijk om de manier af te bakenen waarop de respectieve bevoegdheden van de minister van Binnenlandse Zaken, de minister-president en de burgemeester onderling worden afgestemd teneinde de overheid te kunnen aanwijzen die in een bepaalde situatie regelgevend zal optreden**. In ons betoog onderscheiden we **twee periodes**: de periode vóór 24 juli 2020, met een betwistbare rechtsbasis, en dan, na die datum, een periode waarin de minister van Binnenlandse Zaken wat opheldering heeft gebracht.

21. Senaat, Parl. St., 2013-2014, 5-2232/5, p. 66.

22. We kunnen er hier ook de ordonnantie van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van 19 juli 2007 betreffende het preventieve gezondheidsbeleid aan toevoegen, BS, waarin staat dat de burgemeester in overleg met de geneesheer-gezondheidsinspecteur profylactische maatregelen kan nemen.

23. Hoorzitting van de heer Sébastien van Drooghenbroeck, verslag van de Bijzondere Commissie voor de aanpak van de Covid-19-pandemie door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van Brussel-Hoofdstad, Parl. St. Brussels Hoofdstedelijk Parl. en Ver. Verg. van de GGC, nr. A-325/2, 2020/2021, pp. 48ev.

24. Advies van de RvS, nr. 53.018 van 13 mei 2013 over een ontwerp van koninklijk besluit 'houdende de gezondheidscontrole van het internationale verkeer'. In dezelfde zin, zie advies 62.592/3 van 3 januari 2018 over een ontwerp van koninklijk besluit 'tot vaststelling van het nucleair en radiologisch noodplan voor het Belgisch grondgebied', p. 9.

1. De minister van Binnenlandse Zaken of de burgemeester? Meteen een polemiek van bij de start van de crisis

De federale fase: blanco cheque voor de minister van Binnenlandse Zaken

De wetgeving met betrekking tot het noodplan bepaalt dat, afhankelijk van haar aard en omvang, een crisis wordt beheerd hetzij onder het gezag van de burgemeester op gemeentelijk niveau, hetzij onder het gezag van de gouverneur op provinciaal niveau, hetzij onder het gezag van de minister van Binnenlandse Zaken op federaal niveau²⁵.

Gelet op hoe de coronacrisis evolueerde, werd al snel duidelijk dat aan de criteria voor een nationale crisis werd voldaan²⁶: de federale fase van het Covid-19-noodplan werd op 13 maart 2020 afgekondigd²⁷.

Op dat moment nam de federale overheid de controle over het beheer van de coronacrisis over. Er kwam voor het hele Belgische grondgebied een gecentraliseerde en uniforme besluitvorming. Krachtens deze strategische coördinatiebevoegdheid heeft de federale overheid (in de persoon van de minister van Binnenlandse Zaken) onder het prisma van eenheid van commando de lokale overheden en de minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (als gedecentraliseerde overheden) instructies gegeven om de gezondheids crisis te beheersen²⁸.

> Pieter de Crem, minister van Binnenlandse Zaken bij de start van de crisis.

Het subsidiariteitsprincipe: de lokale overheden zijn bevoegd voor de openbare ordehandhaving.

Niettemin moet worden opgemerkt dat volgens het subsidiariteitsbeginsel de lokale overheden in principe belast zijn met de handhaving van de openbare orde.

Het subsidiariteitsbeginsel schrijft namelijk voor dat overheidsverantwoordelijkheden in het algemeen bij voorkeur door die autoriteiten moeten worden uitgeoefend die het dichtst bij de burgers staan. Bij toekenning van verantwoordelijkheid aan een andere autoriteit dient rekening te worden gehouden met de omvang en de aard van de taak en de eisen van doelmatigheid en kostenbesparing²⁹.

De openbare ordehandhaving volgt precies dit subsidiariteitsprincipe: sinds de revolutionaire decreten van 1789-1790 is de referentie-instantie inzake algemene administratieve politie de gemeente (met name de burgemeester)³⁰. De bovengenoemde wetten die lokale overheden machtigen om administratieve politiemaatregelen te nemen tijdens een gezondheids crisis, bevestigen dit ook.

De wetgeving rond het noodplan bepaalt dus -zij het dubbelzinnig- wat de manoeuvreerruimte is voor de lokale overheden tijdens een federale fase. Artikel 28, §2 van het KB van 22 mei 2019 luidt als volgt³¹.

"Tijdens een federale fase, ondersteunen de betrokken gouverneur(s), samen met de betrokken burgemeester(s) de beleidscoördinatie van de Minister, op hun grondgebied, door het uitvoeren van de beslissingen van de Minister en door het nemen van aanvullende beslissingen die zich opdringen, in overleg met de Minister. In afwachting van beslissingen van de Minister, neemt/nemen de betrokken gouverneur(s), samen met de betrokken burgemeester(s), de nodige voorlopige maatregelen om de gevolgen van de noodsituatie te beperken, en brengen de Minister hiervan onmiddellijk op de hoogte". (door ons onderstreept).

25. Koninklijk besluit van 31 januari 2003 tot vaststelling van het noodplan voor de crisisgebeurtenissen en -situaties die een coördinatie of een beheer op nationaal niveau vereisen, BS 21 februari 2003 (nr. inforum:182998); Koninklijk besluit van 22 mei 2019 betreffende de noodplanning en het beheer van noodsituaties op het gemeentelijk en provinciaal niveau en betreffende de rol van de burgemeesters en de provinciegouverneurs in geval van crisisgebeurtenissen en -situaties die een coördinatie of een beheer op nationaal niveau vereisen, BS 27 juni 2019 (nr. inforum: 330411).
26. Het Koninklijk besluit van 22 mei 2019 betreffende de noodplanning en het beheer van noodsituaties beschouwt als een noodsituatie: "elke gebeurtenis die schadelijke gevolgen voor het maatschappelijke leven veroorzaakt of kan veroorzaken, zoals een ernstige verstoring van de openbare veiligheid, een ernstige bedreiging ten opzichte van het leven of de gezondheid van personen en/of ten opzichte van belangrijke materie, le belangen, en waarbij de coördinatie van de bevoegde actoren, inclusief de disciplines, is vereist om de dreiging weg te nemen of om de nefaste gevolgen van de gebeurtenis te beperken".
27. Ministerieel besluit van 13 maart 2020 houdende de afkondiging van de federale fase betreffende de coördinatie en het beheer van de crisis coronavirus COVID-19, BS 13 maart 2020. (nr. inforum 334596)
28. Advies 68.936 van 7 april 2021 van de Algemene Vergadering van de Raad van State over een voorontwerp van wet 'betreffende de maatregelen van bestuurlijke politie tijdens een epidemische noodsituatie', p. 27, nr. 47.
29. Europees Handvest inzake lokale autonomie, art. 4, §2; Europees comité inzake democratie en governance (CDDG, vroeger CDLR), *définition et limites du principe de subsidiarité*, Communes et régions d'Europe, nr. 55.
30. Art. 133, 3e lid van de Nieuwe gemeentewet bepaalt: "Onverminderd de bevoegdheden van de Minister van Binnenlandse Zaken, van de voorzitter van de Regering en van de bevoegde gemeentelijke instellingen, is de burgemeester de verantwoordelijke overheid inzake de bestuurlijke politie op het grondgebied van de gemeente". Zie ook A. Vassart, *La commune et l'ordre public*, Namen, Politeia, 2013, p. 9.
31. Koninklijk besluit van 22 mei 2019 betreffende de noodplanning en het beheer van noodsituaties op het gemeentelijk en provinciaal niveau en betreffende de rol van de burgemeesters en de provinciegouverneurs in geval van crisisgebeurtenissen en -situaties die een coördinatie of een beheer op nationaal niveau vereisen, BS 27 juni 2019 (nr. inforum: 330411).

De federale fase en het subsidiariteitsprincipe: twee concepten die met elkaar verzoend moeten worden?

Aan de ene kant blijkt civiele bescherming en civiele veiligheid onder de verantwoordelijkheid van de minister van Binnenlandse Zaken te vallen en brengt de federale fase een centralisatie en harmonisatie in de besluitvorming teweeg. Wanneer de autoriteiten met een nationale crisis van die omvang worden geconfronteerd, lijkt het subsidiariteitsprincipe in zekere zin "per definitie" naar de achtergrond verwezen te worden.

Aan de andere kant lijkt het ons niet dat de federale fase automatisch tot gevolg heeft dat lokale overheden hun algemene administratieve politiebevoegdheden niet kunnen aanwenden. Ten eerste omdat daardoor de wettelijke bepalingen over hun bevoegdheden in tijden van crisis hun nut verliezen. Aan de andere kant, vanuit pragmatischer oogpunt, als er zich op het grondgebied van een gemeente een probleem voor de volksgezondheid voordoet waarbij snel gehandeld moet worden (bijv. lokale clusters, drukbezochte essentiële winkels, grote toestroom van mensen op een bepaalde plaats), moeten we het dan niet aan de gemeente overlaten om de juiste maatregelen te nemen om het probleem te voorkomen of op te lossen - in plaats van te moeten wachten op de minister van Binnenlandse Zaken met als argument dat enkel hij of zij bevoegd is? Ziedaar waarschijnlijk de ratio legis van artikel 28, §2 van het KB van 22 mei 2019. Volgt men deze lezing niet, en doen de autoriteiten niets om een plaatselijk probleem voor de volksgezondheid aan te pakken, dan kunnen er netelige vragen rijzen over de verantwoordelijkheden³².

De omzendbrief van de minister van Binnenlandse Zaken: lokale overheden worden beperkt in hun optreden

De toenmalige minister van Binnenlandse Zaken was tijdens de eerste golf niettemin van mening dat de marge voor de lokale overheden om regelgevend op te treden, beperkt was, zo niet onbestaande. Volgens hem mochten de gemeenten geen maatregelen van bestuurlijke politie tegen de verspreiding van het virus opleggen. In een brief aan de gouverneurs over het beheer van de federale fase en de opvolging van de federale maatregelen zegt de minister op 15 mei 2020³³:

"Als commissaris van de federale regering, bent u belast met het toezicht op de strikte naleving door de lokale besturen van de door de uitgebreide Nationale Veiligheidsraad voorbereide beslissingen, die vervat zijn in het ministerieel besluit van 23 maart 2020 houdende dringende maatregelen om de verspreiding van het coronavirus COVID-19 te beperken."

Ik wijs er u op dat het geenszins de bedoeling mag zijn dat de lokale besturen deze maatregelen zouden versoepelen dan wel verstrengen bij de toepassing ervan in de steden of gemeenten. In het uitzonderlijke geval dat een specifieke lokale

situatie volgens de lokale overheid een bijzondere afwijkende benadering van de zogenaamde corona-maatregelen zou vergen, dan moet hierover via uw Ambt overleg worden gepleegd met het federale niveau". (door ons onderstreept)

De toon was gezet: de minister van Binnenlandse Zaken interpreteerde de federale fase in die zin dat lokale overheden geen aanvullende of bijkomende maatregelen mochten nemen, behalve in uitzonderlijke gevallen, en alleen na voorafgaand overleg.

Men moet er evenwel nog eens bij zeggen dat de lokale overheden vanaf het begin van de crisis belast werden met de uitvoering van de maatregelen in de ministeriële besluiten om de verspreiding van het coronavirus te beperken (bv. bepalen waar het dragen van een mondkapje verplicht was, de toegang tot lokale markten organiseren, grote bijeenkomsten toelaten, enz.)³⁴.

In het bestuursrecht is de grens tussen een individuele maatregel om een bepaalde situatie te regelen in uitvoering van een hiërarchisch superieure of hogere bepaling enerzijds en een normatieve maatregel met een algemene en abstracte draagwijdte anderzijds, soms flinterdun³⁵. Naar onze mening begeeft men zich juridisch op glad ijs wanneer men enerzijds de lokale autoriteiten uitdrukkelijk belast om wel de eerste (via politiebepalingen) aan te nemen, en hen tegelijkertijd formeel verbiedt om die laatste (via politieverordeningen) aan te nemen, aangezien de aangevoerde rechtsbasis en de administratieve rechtsbeginselen verschillen naargelang de administratieve handeling die men aanneemt³⁶.

Op een vraag van de commissie Binnenlandse Zaken van het Brussels Parlement leek de minister van Plaatselijke Besturen, de heer Clerfayt, op dezelfde manier te suggereren dat het afbakenen van de bevoegdheden van de burgemeesters in het licht van het coronavirus veel vragen opwekte³⁷:

"Of de burgemeesters in bepaalde omstandigheden en op bepaalde plekken maatregelen mogen nemen die een aanvulling zijn op die van de federale regering, zonder aan die laatste afbreuk te doen, is juridisch gezien een veel complexere kwestie. [verder in het Frans]. La validité juridique de leurs actes, ou d'un acte de suspension ou d'annulation, se pose donc. (vrij vertaald: de rechtsgeldigheid van hun handelingen, of van een opschorting of vernietiging, stelt zich dus". (door ons onderstreept))

De theorie van de concurrentie tussen de algemene politie: de oplossing?

Uit de doctrine en de jurisprudentie leren we dat wanneer meerdere politieoverheden tegelijkertijd bevoegd zijn, men dan de regels van gemeen recht moet toepassen. Zij regelen de concurrentie tussen de politie. Volgens ons moet vanuit dit perspectief bekeken worden of de lokale administratieve politiediensten in verband met de gezondheids crisis al dan niet politimaatregelen mogen nemen.

32. C. Picqué, La responsabilité extracontractuelle du fait d'administrer, vue de l'intérieur. In *La responsabilité des pouvoirs publics*, Brussel, Bruylant, 2016, pp. 165-187 (nr. inforum 29691).
33. Ministerieel schrijven inzake het beheer van de federale fase en de opvolging van de federale maatregelen, 15 mei 2020. Als bijlage aan de brief werd een juridische analyse gevoegd van de mogelijkheden om de in het kader van de coronacrisis genomen besluiten van de burgemeesters te schorsen of te vernietigen.
34. Het gaat in wezen om de toepassing van artikel 133, 1e en 2e lid in combinatie met artikel 135, § 2 van de NGW.
35. Zie bijv. RvS, arrest nr. 235.782 van 16 september 2016 (gezien het feit dat een verbod op demonstraties een regelgevende handeling is, en geen individuele); RvS, arrest nr. 218.138 van 20 februari 2012 (gelet op het feit dat het verbod op vrachtwagens in feite gericht is op één enkele onderneming, is regelgevend, niet individueel).
36. Zie Ramelot, *La police administrative et ses contraintes* (nr. inforum 231346); D. Renders, *Droit administratif général*, 2e uitgave, Brussel, Bruylant, pp. 281-290.
37. Vragen van mevrouw Els Rochette en A. Mouhssin op 9 juni 2020, Int. Versl., commissie Binnenlandse Zaken, nr.101, *Parl. B.H.G.*, 2019-2020, p. 57.
38. P. Bouvier, R. Born, B. Cuvelier en F. Piret, Chapitre 2. - Les polices et les sanctions administratives, op cit., pp. 160 en 163; P. Goffaux, « P » in *Dictionnaire de droit administratif*, Brussel, Bruylant, 2015, p. 457 (n° inforum 216874).
39. M. Banse, Enkele beschouwingen over de gevolgen van de crisis op de bestuurlijke politie van de lokale besturen, Op. Cit. pp. 10-11. Noteer ook dat het ontwerp van pandemiewet dat momenteel in de Kamer besproken wordt, een bijzondere bestuurlijke politieregime wil instellen; het suggereert ook dat de wettelijke bepalingen die thans ten grondslag liggen aan de bevoegdheid van de minister van Binnenlandse Zaken onder de bevoegdheid van de algemene administratieve politie vallen.
40. A.-L. Durviaux, 4. - La police administrative, in *Principes de droit administratif* - Tome 1 - L'action publique, op. cit., p. 162.
41. Mits naleving van de toepasselijke wettelijke en administratieve principes - zie hierover A. Vassart, *Le maintien de l'ordre public par les communes*, Editions Union des Villes et Communes de Wallonie asbl, Namen, 2017 (nr. inforum 306236).
42. Ministerieel besluit van 24 juli 2020 houdende wijziging van artikel 23 van het ministerieel besluit van 30 juni 2020 houdende dringende maatregelen om de verspreiding van het coronavirus COVID-19 te beperken, BS 24 juli 2020 (nr. inforum 338018).

We herhalen nog eens dat er twee soorten van bestuurlijke politie bestaan: de algemene en de bijzondere bestuurlijke politie. De algemene bestuurlijke politie vrijwaart de materiële openbare orde op een algemene wijze door de openbare rust, veiligheid en gezondheid te vrijwaren. De bijzondere bestuurlijke politie daarentegen probeert een specifiek probleem op te lossen dat ofwel vreemd is aan de materiële openbare orde, ofwel slechts betrekking heeft op één of meerdere materies van die openbare orde.

De rechtsbasis voor de bevoegdheden van de verschillende politieoverheden in tijden van crisis, waarvan sprake in het eerste deel van deze bijdrage, grijpt de algemene politie aan³⁸. We denken dus dat we de theorie van de concurrentie tussen de algemene politie moeten toepassen om de bevoegdheidsverdeling tussen de minister van Binnenlandse Zaken, de minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de gemeentelijke overheid te regelen³⁹.

Deze concurrentie wordt opgelost door de principiële toepassing van de hiërarchie van de rechtsnormen. Daarom⁴⁰:

- Een gedecentraliseerde overheid kan de hogere algemene politimaatregelen niet wijzigen en versoepelingen invoeren;
- Een gedecentraliseerde overheid kan, zonder ze daarom te wijzigen, de hogere algemene politimaatregelen aanvullen, op voorwaarde dat de bestuurlijke politiemaatregel in verhouding staat tot de nagestreefde doelstellingen en in het algemeen belang is.

Dat de federale fase afgekondigd wordt, wil daarom niet zeggen dat men deze principes niet kan toepassen. Artikel 28§2 van het KB van 22 mei 2019 betreffende de noodplanning bepaalt immers uitdrukkelijk dat de gouverneurs en burgemeesters aanvullende of voorlopige maatregelen kunnen nemen.

Zo zijn de politieverordeningen die door sommige burgemeesters werden aangenomen om bijvoorbeeld in bepaalde winkelstraten het dragen van een mondkapje te verplichten, de openingsuren van winkels te wijzigen of de toegang tot een tweede verblijf te verbieden, naar onze mening perfect wettig⁴¹.

2. De “aanvullende” maatregelen: duidelijkheid vanaf juli 2020

De minister van Binnenlandse Zaken besloot deze netelige situatie op te helderen en het ministerieel besluit om de verspreiding van het coronavirus te beperken te wijzigen⁴². In artikel 23 van het besluit staat nu:

“De bevoegde lokale overheden kunnen, in overleg met de bevoegde overheden van de

gefedereerde entiteiten, aanvullende preventieve maatregelen nemen ten opzichte van deze voorzien in dit besluit. De burgemeester overlegt hieromtrent met de gouverneur.

Wanneer de burgemeester of de gouverneur door het gezondheidsorgaan van de betrokken gefedereerde entiteit wordt ingelicht over een plaatselijke toename van de epidemie op diens grondgebied, of wanneer hij dit vaststelt, moet de burgemeester of de gouverneur bijkomende maatregelen nemen vereist door de situatie” + voorziene coördinatie (door ons onderstreept)

Burgemeesters krijgen nu dus als taak om, in overleg met de bevoegde autoriteiten, bijkomende maatregelen te nemen naast de federale maatregelen. Deze nieuwe verantwoordelijkheden worden verder geduid in een omzendbrief over het beheer van de federale fase en de uitvoering van lokale maatregelen⁴³.

Zij komen nu dus bovenop de verplichting om de maatregelen uit het ministerieel besluit uit te voeren, waarvoor de lokale overheden al moesten instaan.

Daaruit volgt dat een burgemeester twee soorten maatregelen kan of moet nemen, naargelang de aard van de situatie die zich voordoet⁴⁴:

- **(Facultatieve) preventieve maatregelen:** wanneer er geen dringende medische of sanitaire crisis of nood bestaat waarvoor strengere maatregelen dan de federale moeten genomen worden;
- **(Verplichte) reactieve maatregelen:** indien er zich lokaal een dringende epidemiologische situatie voordoet, op basis van een kwalitatieve evaluatie en een waarschuwing aan de burgemeester van de regionale gezondheidsdiensten.

CONCREET: WIE DOET WAT?

Tot slot proberen we gesynthetiseerd en met concrete voorbeelden de manier waarop de verschillende bevoegde politieoverheden op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest momenteel werken, samen te vatten.

Wegens de federale fase worden de maatregelen meestal opgelegd door de minister van Binnenlandse Zaken. Dat gebeurt voor het hele Belgische grondgebied. Gelet op de theorie van de concurrentie van de algemene politie, die opgelost wordt door toepassing van de hiërarchie van de rechtsnormen, mogen de **minister-president van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de gemeentelijke overheden de federale maatregelen niet versoepelen**. Desalniettemin kunnen zij, mits

naleving van de coördinatieprocedure in artikel 27 van het ministerieel besluit en voor zover de situatie op hun grondgebied het vereist, **restrictievere politionele maatregelen** (de zogenaamde “aanvullende” of “bijkomende” maatregelen) nemen.

Ter illustratie een paar reële en fictieve situaties:

- De minister van Binnenlandse Zaken is bevoegd om de horeca te sluiten;
- En zwijgt over een mogelijke avondklok;
- De minister-president en de gemeente zijn dus niet gemachtigd om de terrassen opnieuw te openen (omdat dit een versoepeling van de federale maatregelen zou inhouden);
- Voor de horeca kan de minister-president echter in theorie een strengere maatregel nemen (door bijvoorbeeld de leveringen van maaltijden aan huis te verbieden wanneer een cluster wordt vastgesteld bij de thuisbezorgingsdiensten).
- Hij kan bijvoorbeeld ook beslissen om op het grondgebied van het Brussels gewest een avondklok in te voeren (om in Brussel de vele lockdownfeestjes te beletten die epidemiologische broeinesten zijn);
- De gemeentelijke overheden zouden ook (hypothetisch en voorlopig) op hun grondgebied de levering van maaltijden aan huis kunnen verbieden als die levering lokaal gezondheidsrisico's met zich zou meebrengen;
- Ze zouden in theorie ook een avondklok kunnen opleggen vanaf 21u. (als de gemeentelijke epidemiologische situatie slechter wordt als gevolg van de mogelijke vele bijeenkomsten 's avonds);

Kortom, de maatregelen van bestuurlijke politie tegen de verspreiding van het virus worden door die overheid genomen op basis van de omvang van het probleem en de plaats waar het zich voordoet, waarbij elke overheid de maatregelen van een hogere overheid kan verstrengen (onder een aantal voorwaarden), maar niet versoepelen.

43. Ministerieel schrijven inzake het beheer van de federale fase en de uitvoering van lokale maatregelen, 24 juli 2020 (nr. inforum 338038).

44. Zie voor meer informatie A. Vassart, *Deuxième vague de Covid-19 - Pouvoirs des Bourgmestres?*, UVCW, 26 octobre 2020, disponible sur <https://www.uvcw.be/police-administrative/actus/art-4850>.

Pensioenverzekering van mandatarissen

Ethias, uw waarborg voor een kwaliteitsvol wettelijk pensioen en een unieke dienstverlening

De pensioenen van de mandatarissen en de ambtenaren van de openbare sector zijn meer dan ooit een actueel thema. Er zijn talloze oplossingen op de markt, maar u kan ervoor zorgen dat **uw pensioenen 1ste pijler worden toevertrouwd aan een partner die sinds bijna een eeuw de specificiteiten van dit domein kent.** Welke diensten en tools voor de betaling en de berekening van uw pensioenen? Hoe de toekomstige engagements inschatten en beheren? Met Ethias kan u op beide oren slapen: **uw wettelijk pensioen is ons beroep.**

Meer info? sales.life@ethias.be

ethias
glimlach verzekerd

Een gemeente besturen in tijden van crisis: vijf schepenen maken de balans op van een marathonjaar

Cultuur, Onderwijs, het Jonge Kind, Senioren, Sociaal Leven, Economisch Leven, Sport... allemaal sectoren die onder andere zwaar door de gezondheidscrisis werden getroffen. In het Brussels Gewest werken de gemeentelijke mandatarissen die hiervoor specifiek bevoegd zijn, al meer dan een jaar keihard om ervoor te zorgen dat de bevolking de gevolgen van de crisis zo min mogelijk voelt. Maar woede, ontevredenheid, een fysiek of psychologisch "onevenwicht" zijn zeer reëel en gemeenten moeten er dagelijks mee omgaan. In dit artikel nemen enkele

vrouwelijke schepenen -NBB 123 zet de vrouwen in de spotlights- met een verschillende achtergrond en uiteenlopende bevoegdheden het woord en vertellen ze over hun ervaringen op het terrein.

In de kijker: vijf vrouwen; vijf verkozenen; vijf schepenen uit vijf gemeenten van uiteenlopende politieke kleuren.

- **Delphine HOUBA** (PS) - Schepen van Cultuur, Toerisme en Grote Evenementen - Stad Brussel
- **Hang NGUYEN** (MR) - Schepen van Onderwijs, Kinderopvang, Sociaal Leven en Senioren, Economisch Leven, Jumelages - Watermaal Bosvoolde, met de hulp van Jennifer GESQUIÈRE (MR)
- **Perrine LEDAN** (Ecolo) – Schepen van Cultuur, Internationale Solidariteit, Europese aangelegenheden, Toerisme, Burgerinspraak - Ukkel
- **Marina DEHING VAN DEN BROECK** (CD&V) - Schepen Nederlandstalige Cultuur – Nederlandstalige Jeugd – Gezondheid – Sociale Zaken – Sociale Cohesie - Ganshoren
- **Eloïse DEFOSSET** (Défi) – Schepen Burgerlijke Stand, Bevolking, Europese Zaken, Sport en Animaties - Oudergem

Sofia Douieb, journaliste

Dossier Corona

> Delphine HOUBA (PS) : schepen van Cultuur, Toerisme en Grote Evenementen in de Stad Brussel

© Eric Danhier

"In schril contrast met het recordjaar 2019"

'Le Grand Départ' van de Tour de France, een recordaantal hotelovernachtingen, een ongevenaard succes voor Winterpret... "Het is duidelijk dat we in 2019 alle records hebben verbroken!", herinnert Delphine Houba zich. "Het contrast kon in 2020 dan ook niet groter zijn. Maar we hebben het hoofd niet laten hangen en namen snel krachtige maatregelen, vooral met betrekking tot cultuur". Een eerste beslissing in de Stad Brussel was namelijk het absoluut behouden van de ontwikkelingssubsidies voor alle cultuurzalen. Wat de evenementen betreft werd geval per geval een afweging gemaakt. Zo werd het 'Hopla' circusfestival als eerste afgelast en de beroemde 'Ommegang' kon net als vele andere grote bijeenkomsten door de crisis niet doorgaan.

Naar het publiek gaan in plaats van andersom

Om deze annuleringen en sluitingen op te vangen werden andere evenementen georganiseerd die beter op de situatie afgestemd waren. Voor de schepen was het "logisch om naar het publiek te gaan in plaats van andersom". Zo steunde ze het initiatief 'Ouvrez votre fenêtre' waarbij artiesten een optreden gaven voor het raam van de inwoners. Ook voor de muzikanten uit het nachtleven ("een sector die enorm lijdt") werden digitale compilaties en clips verspreid onder de naam 'Bruxelles ma belle'. Tot slot kregen museumgidsen (de musea waren een tijdje gesloten) de mogelijkheid om virtuele museumrondleidingen te geven.

een 'New Deal' à la Roosevelt

Maar de gemeente vond deze nieuwe initiatieven nog niet ver genoeg gaan. Daarom zag in mei een 'Brusselse New Deal' het daglicht.

D. Houba legt uit: "We lieten ons inspireren door wat president Roosevelt gedaan heeft tijdens de beurscrash van 1929; hij kondigde een 'New Deal' aan waarin kunst en cultuur een belangrijke plaats kregen. Van onze kant wilden we, via onze publieke opdracht om die twee sectoren te ondersteunen, hetzelfde doen door ze elk twee grote enveloppen van 150.000 euro te geven. We hadden het idee opgevat om aan verschillende cultuurzalen te vragen een artist-in-residence uit te nodigen, zodat ze aan het werk konden blijven terwijl ze betaald werden".

"We moesten een financieel evenwicht vinden om hier doorheen te komen"

De 'New Deal' heeft de gemeente veel geld gekost, maar, zoals de schepen aangaf, dat werd mogelijk doordat evenementen geannuleerd werden en dankzij het geld dat daardoor bespaard werd. "Er moest een financieel evenwicht worden gevonden om hier doorheen te komen". Daarnaast zijn ook het Gewest en het federale op meerdere momenten in het jaar met geld over de brug gekomen. "Maar het is duidelijk dat er heel wat extra kosten zijn geweest en extra werk voor ons personeel. Vooral in het najaar, bij de herneming, toen er veel personeel nodig was om ervoor te zorgen dat de gezondheidsregels werden nageleefd", zegt Delphine Houba.

"Cultuur moet beleefd worden!"

Tijdens de zomer was de drang om de wijken wat zuurstof te geven zo sterk dat er uiteindelijk ongeveer 186 evenementen, op 37 verschillende plaatsen, konden georganiseerd worden. Ongelooflijke cijfers, en terwijl ze die meedeelde, kon de schepen blijkbaar nog steeds niet geloven dat men effectief tot dergelijk resultaat is kunnen komen... "Ik denk niet dat andere

Dat er in de Stad Brussel heel wat aandacht gaat naar cultuur lijkt voor de hand liggend. "Cultuur is absoluut noodzakelijk!", herhaalt Delphine Houba, schepen van Cultuur, Grote Evenementen en Toerisme, tijdens het gesprek meerdere malen. "Hoewel er extra kosten waren en voor onze mensen in de meeste diensten extra werk, moest er cultuur blijven zijn; in ieder geval zodat kunstenaars en de cultuurzalen zouden kunnen blijven voortwerken en overleven."

gemeenten daaraan kunnen tippen!", werpt ze zelfs op. In tegenstelling tot het begin van de crisis, tijdens dewelke er heel wat dingen online gebeurden, verkoos men in de zomer en later in de herfst vooral in te zetten op live events. "Het digitale heeft zijn grenzen en die hebben we bereikt. Cultuur moet onmiskenbaar beleefd worden!".

© Eric Danhier

> Delphine Houba in 'Hello Summer'

Een vooruitziende gemeente

Voor Delphine Houba moeten uit deze crisis vooral lessen getrokken worden en moet men anticiperen op eventuele latere crises, zodat het crisisbeheer in de toekomst effectiever is. In die zin worden in de Stad Brussel de ruimten en infrastructuur waar in het algemeen veel mensen over de vloer komen, uitgerust met luchtreinigers. Zo ging het beroemde café 'Le Roi des Belges' akkoord om als proefkonijn te dienen met het oog op de komende heropening. De schepen zegt ook dat er door de situatie opnieuw heel wat discriminatie en ongelijkheid is onder de bevolking: "Men zal zeer snel opnieuw naar deze kwetsbare doelgroepen moeten gaan om hen met name makkelijker toegang te geven tot cultuur".

> Hang NGUYEN (MR) : schepen in Watermaal-Bosvoorde; o.a. belast met Onderwijs, Kinderopvang, Economisch Leven, Sociaal Leven en Senioren

Hang Nguyen (MR), schepen in Watermaal-Bosvoorde, is bevoegd voor heel wat sectoren die zwaar getroffen zijn door de crisis. Wat, net zoals bij haar collega's, onvermijdelijk heel wat extra werk met zich heeft meegebracht. Des te meer omdat deze dertiger en alleenstaande moeder van twee ook die rol heeft moeten opnemen. Maar dat weerhield haar er niet van om in haar gemeente nog meer onder de bevolking te komen om zo goed mogelijk de noden te beantwoorden. H. Nguyen noemt zich zeer betrokken, op het terrein actief en empathisch.

Een overspoelde dienst onderwijs

Met betrekking tot onderwijs en de kinderopvang werden de schepen en haar team overspoeld: *"Scholen, crèches, de kinderopvang in kinderdagverblijven en de buitenschoolse kinderopvang georganiseerd krijgen... Het was echt een enorme klus. We moesten continu informatie verspreiden over de gezondheidsregels of over gewijzigde protocollen. Concreet, wanneer ik van het Gewest of de federale overheid de nieuwe maatregelen had gekregen, vaak op hetzelfde moment als de bevolking, moest ik snel handelen en (in overleg met de dienst Onderwijs) een bericht opmaken voor de schooldirecties. Ik moest ook met hen nadenken over de manier waarop de wijzigingen in de praktijk moesten omgezet worden. Soms moesten ook de ouders verwittigd worden en op tijd op de hoogte gebracht worden wanneer de klassen niet doorgingen of scholen gesloten werden. En dan waren er nog bijzondere gevallen, zoals bijvoorbeeld deze ouders, alle twee arts, die geen opvang hadden voor hun kind en voor wie ik een alternatief moest vinden via de kinderopvang".*

"Eenoudergezinnen moeten kunnen ademen"

Een van de zaken waar H. Nguyen binnen haar bevoegdheid 'Sociaal Leven' bijzonder enthousiast over is, zijn de babysitcheques voor eenoudergezinnen, die in samenwerking met de Ligue des familles (de Franstalige Gezinsbond, nvdr) werden aangeboden. *"Voor kinderen zorgen als je een relatie hebt en aan het telewerken bent is al zo moeilijk, maar als je alleen bent, is het echt niet te doen. En ik weet wat ik het over heb omdat ik zelf in die situatie zit".*

De zwaar getroffen handelaars

Ook voor de handelaars is de situatie moeilijk in Watermaal-Bosvoorde. Bijvoorbeeld voor de

zondagsmarkt, de schepen van Economisch Leven vertrouwde ons toe dat ze zich elke week om 6 uur 's ochtends (althans in het begin) naar daar begaf om samen met de groente- en fruitboeren te bekijken welke grote aanpassingen er moesten gebeuren. Ze bezocht ook de plaatselijke handelaars om hen met raad en daad bij te staan over hoe ze de maatregelen correct moesten uitvoeren. Niet als controle, wel om eventuele politieboetes te vermijden. Tijdens die bezoeken kon ze bij hen ook haar oor te luisteren leggen over hun financiële noden of over welke digitale tools ze nodig hadden. Zo werden snel digitale premies, financiële compensaties voor elke sluitingsdag, logistieke steun... toegekend.

"Als we ons geld nu niet gebruiken, wanneer dan wel?!"

Hoewel de steun nodig was, heeft hij onvermijdelijk gezorgd voor een "enorm gat in de gemeentefinanciën". Maar de schepen "ziet niet wanneer men dan wel publieke middelen zou gebruiken als men het nu, in dergelijke crisis, niet doet! De bevolking heeft het geld nu nodig en het is logisch dat het in deze omstandigheden wordt uitgegeven".

Zichtbare solidariteit en boost voor digitale technologie

Een van de meest positieve punten van deze crisis is ongetwijfeld de solidariteit tussen de inwoners van de gemeente. Hang Nguyen heeft dit trouwens van zeer dichtbij kunnen volgen, omdat ze voor elk van haar bevoegdheden een WhatsApp-groep heeft gemaakt waarin mensen, enerzijds uit de handel, of anderzijds uit het onderwijs, met elkaar konden communiceren. Hierdoor zorgde de schepen er ook voor dat ze elkaar konden helpen. Een ander positief punt: de boost die digitalisering

in verschillende sectoren heeft gekregen. In het Onderwijs gaat een lid van het team in de scholen een digitaal platform uitrollen of uitleg geven. Vele handelaars zijn gestart met een webshop of met online verkopen via social media dankzij de ontvangen premies.

Senioren minder alleen in de toekomst? Meer lokaal kopen?

Bij het opmaken van de balans van het voorbije jaar, maakt H. Nguyen zich sterk dat de geesten zullen evolueren. *"De crisis zal noodzakelijkerwijs haar sporen nalaten bij de bevolking. Ik denk bijvoorbeeld aan de senioren (nog een van mijn bevoegdheden); mensen moeten hebben beseft, denk ik, hoe belangrijk het is om ze op te zoeken en ze niet zo vaak alleen te laten. Ook zijn de geesten gerijpt rond het feit dat men meer lokaal moet kopen. Lokale handelaars moeten koste wat het kost worden ondersteund, om ze open te houden, maar ook omwille van de sociale rol die ze in een buurt spelen. In dit verband kondigen we zeer binnenkort onze "lokale handelscheques" aan, waarmee we enkel in de buurtwinkels iets kunnen kopen".* Een meer bewuste toekomst dus in de gemeente Watermaal-Bosvoorde.

> Bezoek van Hang Nguyen aan het rusthuis

Dossier vrouwen

> Perrine LEDAN (Ecolo) : schepen in Ukkel; belast met Cultuur, Internationale Solidariteit, Toerisme, Burgerparticipatie...

Onder de bevoegdheden van Perrine Ledan, schepen in de gemeente Ukkel, zijn Cultuur en Burgerparticipatie zeker de bevoegdheden die het meest onder de crisis hebben geleden. Logisch dus om het in dit gesprek vooral daarover te hebben. Maar alvorens tot de kern van de zaak te komen, kijken we eerst naar de algemene situatie in dit deel van het Brussels Gewest: *"We moesten ons aan de context aanpassen wat de uitoefening van deze functie heeft bemoeilijkt. Zowel intern als extern was het niet makkelijk omdat we in een noodsituatie moesten werken; onder druk. Bovendien werd het moeilijker om sommige projecten, die misschien marginaal leken in het licht van de urgentie inzake crisisbeheersing, te organiseren. Ook de relatie met de burger werd verstoord; vooral in het kader van mijn bevoegdheden die juist een sterke communicatie met de bevolking impliceren"*.

Wisselend succes voor Burgerparticipatie

Ondanks de grote problemen, en hoewel ze heel goed beseft wat we doormaken, wil Perrine Ledan het toch hebben over de vooruitgang die ze rond bepaalde zaken heeft geboekt. Zo is de lancering van de participatieve begroting (een van de hefboomen voor de lokale democratie) in 2020 relatief prioritair gebleven. *"Het was belangrijk om niet te stoppen met leven en in verbinding te blijven met de bevolking. Een mijlpaal als dit, al lang gepland, moest ondanks de situatie toch blijven doorgaan. En ik ben blij dat ik daarin geslaagd ben; des te meer omdat we dankzij de huidige tools een grote participatie hadden"*, verduidelijkt de schepen.

Aan de andere kant moesten we de Staten-Generaal meerdere malen uitstellen. Ze hebben nog steeds niet kunnen plaatsvinden. Nochtans zijn zij een belangrijk moment van uitwisseling met onze inwoners en met gemeentelijke spelers (rond de kwesties en onderwerpen die op de burgervergaderingen aan bod kwamen) en moeten koste wat het kost plaatsvinden, aldus P. Ledan. Maar aangezien dit absoluut met fysieke aanwezigheden moet gebeuren, is dat nog niet mogelijk geweest. *"Maar dankzij het uitstel heb ik verder kunnen nadenken over een gelijkaardige Staten-Generaal voor de jeugd, die ik graag met de jeugddienst op hetzelfde moment wil organiseren"*.

Corona: 0/Cultuur: 1

Hoe verrassend het ook mag lijken, de globale balans van het voorbije culturele jaar blijkt in Ukkel vrij positief. Hoewel de situatie de organisatie en initiële projecten natuurlijk heeft gedwarsboomd, zagen er wel andere, nieuwere projecten het daglicht. Sommigen kregen zelfs een boost omdat de culturele actoren en het publiek er echt nood aan hadden. Naast de vele opofferingen die de culturele organisaties nog steeds moeten doen, hadden ze zich zodanig aangepast alsof het leek dat men in onze gemeente nooit gestopt is met het organiseren van artistieke evenementen.

Dat culturele vuur probeert de schepen dagelijks aan te wakkeren. Ze is voortdurend op zoek naar

nieuwe ideeën om kunstenaars te helpen, zowel financieel (beurzen, extra subsidies, enz.), als menselijk. Ze doet heel veel moeite om hen aan het werk te houden en is bijzonder actief in het veld. Reden waarom P. Ledan sinds het begin van de crisis van kunstenaars zeer weinig klachten heeft gekregen of waarom de kunstenaars weinig eisen hebben gesteld.

Hier bijvoorbeeld enkele veranderde, aangepaste of nieuwe projecten die daadwerkelijk hebben plaatsgevonden:

- Lancering van de cultuurcheques (de cultuurpas uit de ABV); *"een prachtig project waarmee achtergestelde jongeren makkelijker toegang krijgen tot cultuur en ter ondersteuning van alle plaatselijke culturele spelers"*.
- De Zomercarrousel (ter vervanging van de Wolvendaelnacht); een reeks kleine culturele evenementen tijdens de zomer, in kleine groepen, georganiseerd met lokale partners. Een nieuw project. Dat heeft zo goed gewerkt dat het deze zomer opnieuw wordt georganiseerd.
- "Spreken we af in de tuin": een cultureel evenement een heel weekend rond de natuur om de bevolking een aantal gemeentelijke groene zones te laten ontdekken. Vond plaats in september, kon miraculeus genoeg doorgaan en was een groot succes.
- We hebben een online platform, Coronavida, uitgebouwd waarop kunstenaars hun werken konden plaatsen en ze op afstand tonen. Nadien worden ze in het Cultureel Centrum tentoongesteld.
- "Ukkel in poëzie"; overal in de gemeente zien we nu gedichten.
- Het Kunstenaarsparcours vindt plaats in mei/juni, maar de kunstenaarsateliers bezoeken zal nog niet kunnen.
- En andere lopende dossiers zouden binnenkort het daglicht moeten zien (kunstprojecten in de openbare ruimte, werken van kunstenaars tentoongesteld op MIVB-zeilen, de opening van een nieuwe bibliotheek...)

"Iedereen was in alle staten; ik geef niemand de schuld"

Over de soms complexe of onduidelijke communicatie met andere beleidsniveaus, toont Perrine Ledan zich begripvol en weigert ze met stenen te gooien: *"Ik vond dat de verstrekte informatie in het bijzonder over de bibliotheken soms onduidelijk was. Sommige maatregelen zijn voor cultuur ook te streng. De sector heeft er alles aan gedaan om de gezondheidsprotocollen na te leven. Maar ik denk dat het ook voor hen niet makkelijk was; iedereen was in alle staten en ik geef niemand de schuld. Desalniettemin denk ik dat overleg echt essentieel is, in elk geval met de burgemeesters. Zij vertegenwoordigen het beleidsniveau dat het dichtst bij de bevolking staat"*.

Hoopvol en vastberaden voor de toekomst

De schepen verwacht dat corona op middellange termijn gevolgen zal blijven hebben. Aanpassen zal zeker moeten. Wat cultuur betreft *"hoop ik dat men zal inzien hoezeer mensen cultuur nodig hebben om te leven, om in verbinding te blijven. Hetzelfde geldt voor de lokale democratie; onze projecten moeten concreet kunnen worden. Dit is niet anekdotisch of decoratief, maar essentieel. De bevolking is het beu en maakt zich zorgen over de toekomst. De mensen moeten de mogelijkheid krijgen om op lokaal niveau mee te werken aan projecten"*.

> **Marina DEHING VAN DEN BROECK (CD&V) : schepen in Ganshoren; belast met Nederlandstalige cultuur, Nederlandstalige zaken, Jeugd, Gezondheid en Sociale Zaken**

“Alsof het een verloren jaar is. We hebben veel projecten moeten annuleren, maar aan de andere kant zagen we bij de bevolking ook heel veel solidariteit”, zegt Marina Dehing, schepen van onder meer Nederlandstalige Cultuur en Sociale Zaken.

Zoals overal heeft de crisis ook in Ganshoren voor veel aspecten heel wat gevolgen gehad. Alles moest wijken voor het crisisbeheer. In mei 2020 verdeelden de gemeentelijke diensten bijvoorbeeld meer dan 20.000 mondklappers onder de bevolking; aldus op de noden anticiperend, ruim voor het Gewest en het federale. We hebben snel een e-mailadres in het leven geroepen waar de inwoners al hun vragen over corona en aanvragen voor mondklappers naartoe konden sturen.

Cultuur, maar van thuis uit

Inzake Cultuur heeft Marina Dehing er samen met haar collega belast met Franstalige cultuur, Sylvie Ferrandi, er voor gezorgd dat er in de gemeente blijvend bruisende evenementen georganiseerd werden. Hoewel er vele geannuleerd werden, werden er toch andere, nieuwe evenementen georganiseerd. Zoals:

- Straatmuseum: om wat kleur te brengen tijdens de eerste coronagolf werden mensen aangespoord om hun raam te versieren met een beeld, kunstwerk of andere eigen creatie. De foto's van de versierde ramen werden nadien op de gemeentelijke website gezet en via Facebook gedeeld.
- 't Licht zien: de inwoners werden uitgenodigd om op de kortste dag van het jaar, op 21 december, hun ramen te verlichten en te spelen met licht, schaduw en kleuren. Een initiatief van de 19 Brusselse gemeenten en hun lokale partners.

Ondersteuning van eenzame en kwetsbare mensen

De schepen van Sociale Zaken heeft ook hard gewerkt om ervoor te zorgen dat alleenstaanden (alleenstaande ouders, senioren, werklozen in sociaal isolement...) werden geholpen of konden participeren aan socialisatiemomenten. *“De senioren worden bijvoorbeeld als eerste getroffen door de digitale kloof. Voor hen hebben we een intergenerationeel project opgezet. Vooral jongeren op huiswerkscholen toonden zich bereid hen te helpen bij het gebruik van computer of tablet. Aan Nederlandstalige kant kende het dienstencentrum ‘De Ronde’ een groot succes. Mensen in sociaal isolement kwamen wekelijks in kleine groepjes samen om wat met elkaar te praten, uit te wisselen of om samen iets te doen. Voor hen is het echt*

waardevol dat ze elkaar in deze moeilijke periode kunnen ontmoeten”.

“Het Gewest is vaak te laat met zijn informatie”

Wat vaak terugkomt bij de geïnterviewde schepenen is de jammerlijke gebrekkige communicatie met de andere beleidsniveaus. Marina Dehing geeft daar een voorbeeld van: *“Ik vind het jammer dat het Gewest vaak te laat komt met zijn informatie. In Ganshoren kochten we voor onze inwoners bijvoorbeeld een groot aantal taxicheques aan zodat ze zich makkelijker naar het vaccinatiecentrum kunnen begeven. Een paar weken later kregen we dan te horen dat diezelfde cheques aan alle gemeenten zouden worden uitgedeeld. Hadden we dit eerder geweten, dan hadden we ons die uitgave kunnen besparen. En dat is geen alleenstaand geval”.*

“Vol ongeduld wachten we op financiële steun van het Rampenfonds”

Deze onnodige uitgaven graven een nog iets diepere put in de gemeentefinanciën. En die zien er volgens de schepen al niet geweldig uit. *“Vol ongeduld wachten we op financiële steun van het ‘Rampenfonds’. Die is ons beloofd, maar Europa zorgt voor vertraging. Zoals elders moesten we ook in Ganshoren mondklappers aankopen, premies geven aan de handelaren. En terwijl er geld wordt uitgegeven, komt er niets binnen omdat de gewoontelijke evenementen die de gemeente daarvoor organiseert (braderieën, ...) nog steeds niet kunnen doorgaan”.*

Binnenkort een gloednieuwe cultuurzaal in Ganshoren

En wat betreft de toekomst van cultureel Ganshoren, er komt een gloednieuwe cultuurzaal in de laatste Brusselse boerderij. De naam? Bij/Chez Theo en Jeanine. De

voormalige koeienstal wordt omgetoverd tot een bar, met ruimte voor tentoonstellingen, workshops en concerten. Ook in andere delen van Ganshoren worden momenteel een participatieve moestuin en een ‘leuke boekenbox’ uitgerold. Op het vlak van Sociale Zaken gaat naar verwachting binnenkort een project met de naam *“Buurtpension”* van start. *Vrijwilligers gaan bij de mensen thuis, op hun vraag, helpen met de boodschappen, met het vertalen van administratieve documenten... En tot slot benadrukt Marina Dehing: “We moeten de digitale kloof bij de ouderen echt bestrijden en deze cursussen rond het gebruik van digitale tools blijven aanbieden!”*

Eloïse Defosset, een jonge schepen die onder meer bevoegd is voor Animatie en Sport in de gemeente Oudergem, noemt zichzelf "een doener en dynamisch", twee waarschijnlijk zeer nuttige kwaliteiten in deze verwarde tijden en die haar helpen koers aan te houden in het licht van het soms hels werkritme. *"Het voorbije jaar hebben we heel veel zaken bij hoogdringendheid moeten aanpakken",* zegt ze van meet af aan. *"We moesten ons aanpassen, we moesten harder en onophoudelijk blijven doorwerken, we moesten de vele vragen van de bevolking kunnen beantwoorden en eraan kunnen voldoen, we moesten creatief zijn en alternatieven vinden..."*

De gemeenten werden te laat op de hoogte gebracht

De arbeidsomstandigheden zijn dus moeilijk en de gebrekkige communicatie met het Gewest of het federale heeft de zaken niet vooruitgeholpen. E. Defosset betreurt met name het feit dat de protocollen pas zeer laat aan de gemeenten werden meegedeeld. De mandatarissen moesten vaak de persconferenties afwachten om te weten welke nieuwe maatregelen er waren genomen. *"Terwijl het de gemeenten zijn die deze maatregelen in de praktijk moeten omzetten en de bevolking op de hoogte moeten brengen; het lijkt dan ook logisch dat we hier als eerste op de hoogte worden gebracht. Dat heeft ons onder druk gezet en heeft ons gedwongen om snel te handelen om de bevolking, de sportclubs,... op tijd te kunnen informeren".*

Ontevredenheid en frustratie bij de bevolking

Over het algemeen probeert Eloïse Defosset vooral in te zetten op het contact met de bevolking. Vooral nu. Bij elke nieuwe maatregel wordt heel snel een briefwisseling verstuurd en kunnen de inwoners van de gemeente op het groene nummer terecht voor meer informatie. De schepen krijgt ook veel vragen over afgelaste evenementen of over buurfeesten of sporttoernooien die niet meer kunnen doorgaan, of over projecten of voorzieningen die voortdurend worden uitgesteld... *"Dit zorgt vaak voor ontevredenheid en frustratie bij de bevolking. We moeten ermee om kunnen gaan terwijl we niet altijd zelf de genomen beslissingen begrijpen".*

"Kinderen moesten zich in de kou omkleden, ik moest wel iets doen"

De schepen van Sport ging vaak bij de sportverenigingen langs om hen te helpen en na te

denken over mogelijke oplossingen. Maar soms zijn de maatregelen onrealistisch en moeilijk uitvoerbaar. Bijvoorbeeld, toen het gebruik van kleedkamers werd verboden, stelde de schepen met verbazing vast dat kinderen zich buiten in de kou moesten omkleden of dat jonge professionele sportsters (die voort mochten trainen) geen andere keuze hadden dan zich aan de rand van het veld om te kleden... *"Ik moest wel iets doen!",* zegt de jonge vrouw, die onmiddellijk aan de burgemeester gevraagd heeft om een besluit uit te vaardigen. Hij ging akkoord en nam dus de volle verantwoordelijkheid op zich voor deze afwijking. Vrij ongezien in de Brusselse gemeenten.

Sportieve uitdagingen om clubs te helpen

Ondanks de vele negatieve zaken onderstreept Eloïse Defosset ook de opportuniteiten of aangename verrassingen die de crisis heeft voortgebracht. *"Er was onder de bevolking bijvoorbeeld heel veel solidariteit. Ik denk bijvoorbeeld aan ons project om mondkapjes te maken, 'Un masque pour iedereen', waar veel naaisters op afkwamen, of aan de vele sportieve uitdagingen om de clubs financieel te helpen. Een ander positief punt is de versnelling van de digitalisering (digitale zuilen,*

online afspraken, ticketingsysteem...). Men kan ongetwijfeld zeggen dat de gemeente Oudergem op dit vlak vooroploopt".

Een budget in het rood

Hoe dan ook, zowel het positieve als het negatieve, de crisis kost de gemeenten een pak geld. In Oudergem, waar men er nochtans financieel goed voor staat dankzij het al 42 jaar strakke begrotingsbeleid van burgemeester Didier Gosuin, is er nu duidelijk een onevenwicht: *"Voor heel 2020 kunnen de uitgaven gelinkt aan corona worden geraamd op minstens 1 miljoen euro. En voor 2021 komt er nog een investering van een half miljoen bij... Grote bedragen die de komende jaren zeker hun gevolgen zullen hebben en die ons nu al dwingen om onze ambities terug te schroeven",* aldus de schepen.

"Geen grote evenementen deze zomer"

Volgens Eloïse Defosset zullen er door de combinatie 'de hand op de knip houden en corona' onvermijdelijk minder gemeentelijke activiteiten of initiatieven worden georganiseerd. Zowel in de nabije als in de verdere toekomst. *"Ik denk niet dat de grote zomerevenementen, die heel veel mensen bij elkaar brengen, zullen kunnen plaatsvinden. In plaats daarvan zullen derden zeker beter controleerbare micro-evenementen organiseren. Zo zullen kermissen, rommelmarkten, de jaarmarkt, het Brussels Food Festival mogen plaatsvinden... Op het vlak van sport weten we nog niets zeker en kunnen we de sportverenigingen geen duidelijke antwoorden geven op hun vragen".* En wat de verdere toekomst betreft, hoopt de vierde schepen van Oudergem, net als iedereen, een snelle terugkeer naar het normale.

> Nouria OUALI, Pierre LANNOY, Virginie DESAMOURY, Sandrine GUILLEAUME, Fanny MAYNÉ, Sophie MERVILLE, Charlotte ODIER en Adèle THÉBAUX van de Université Libre de Bruxelles.
> Met de toestemming van *Brussels Studies*

VROUWEN IN BRUSSELSE STRAATNAMEN. TOPOGRAFIE VAN EEN MINORISERING

Naar aanleiding van de 15e verjaardag van het Europees charter voor gelijkheid van vrouwen en mannen op lokaal vlak, hernemen we hier een verkorte versie (meer bepaald in het aantal verwijzingen) van het onderzoek naar vrouwelijke straatnamen in Brussel. De studie verscheen onlangs in het tijdschrift *Brussels Studies*.

Het onderzoek dat hier voorgesteld wordt, werd van februari tot april 2020 uitgevoerd door een team van lesgevers en studentes aan de Université libre de Bruxelles in het kader van de studiedag "Gender en Stad". De gegevens komen voort uit een systematisch overzicht van de straatnamen, documentair onderzoek, plaatselijke waarnemingen en gesprekken met verkozenen of ambtenaren van de verschillende Brusselse gemeenten. Het doel van de studie is niet om de geschiedenis van de straatnaamgeving te beschrijven of een morfologische analyse van de straatnamen te presenteren, maar wel om enerzijds een kwantitatief beeld van de vrouwelijke en mannelijke straatnamen en anderzijds een kwalitatieve analyse van de praktijken bij de gemeentelijke overheden in het kader van de benaming van straten aan te reiken op basis van een compleet overzicht van de namen van de wegen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (hierna "BHG"). De bedoeling is om te vatten wat het verwaarloosbare aandeel van vrouwelijke antroponiemen aan het licht brengt over de sociale genderverhoudingen in de stedelijke ruimte en om te achterhalen wat die "straatnamen zeggen over de stad".

I. STRAATNAMEN IN HET BHG IN 2020

1.1. Methodologie en context

We hebben een zo exhaustief mogelijke lijst met straatnamen van de openbare wegen in de negentien Brusselse gemeenten gemaakt om de respectievelijke aandelen van de vrouwelijke en mannelijke straatnamen te kwantificeren. In de lijst zijn de bewoonde wegen (lanen, boulevards, steenwegen, dreven, pleinen, straten en squares) opgenomen, maar ook de parken, verkeerstunnels, rotonden, kaaien, doorgangen, paden, steegjes en wandelpaden. Maken deel uit van de hier beschouwde namen: eigennamen van personen van wie het bestaan is aangetoond; namen van groepen (Toeristen, Oude Mannen en Damenrust), gemeenschappen of beroepen (Galliërs, Beenhouwers en Pilot); op zichzelf staande voornamen (Paula en Salomé) of niet-identificeerbare figuren (Bruid); religieuze, mythologische of literaire figuren (Onze Lieve Vrouw, Bacchanten en Schoonslaapster). De wegen met de naam van een koppelt waarbij de geboortenaam van de vrouw naast die van de man staat, werden opgenomen bij zowel de vrouwelijke als de mannelijke wegen, want de invalshoek is om voor een bepaalde gemeente de kans te meten dat je er een straat met een vrouwennaam of met een mannennaam tegenkomt; de namen van koppels zijn dus bij beide groepen gevoegd. Maar als de naam enkel de voornaam of titel van de vrouw vermeldt, zoals Maria Groeninckx-De Maylaan (1070) of Prinses Jean de Mérodeplein (1040), wordt die weg enkel bij de

vrouwelijke wegen meegeteld. Er zijn ook 11 wegen, waarvan de fundering in meerdere gemeenten ligt. Die hebben we meegeteld in elke gemeente waardoor ze lopen, maar slechts één keer in het gewestelijke totaal.

1.2. Algemene tabel: massale mannelijke straatnaamgeving

Aangezien de gemeenten erg verschillen qua oppervlakte (32 km² voor Brussel-Stad

tegenover 1,14 km² voor Sint-Joost), aantal inwoners (180 000 in Brussel-Stad tegenover 8 200 in Evere in 2019) en aantal wegen op hun grondgebied (van 71 in Koekelberg tot 1197 in Brussel-Stad), is het absoluut noodzakelijk om de vrouwelijke en mannelijke wegen in percentages te vergelijken, en niet alleen in absolute cijfers (zie tabel 1).

Kolom 5 toont het percentage wegen met namen van vrouwelijke figuren die geïnventariseerd werden op het grondgebied van de

1. GEMEENTE	2. Totaal aantal wegen	3. Wegen vernoemd naar een persoon (percentage)	4. Vrouwelijke straatnamen (absoluut aantal)	5. Vrouwelijke straatnamen (percentage alle wegen)	6. Mannelijke straatnamen (percentage alle wegen)
BRUSSEL (1000)	730	44%	51	7 %	36,8 %
VORST	195	50%	13	6,7 %	43,6 %
JETTE	195	81%	12	6,2 %	74,9 %
SINT-LAMBRECHTS-WOLUWE	269	45%	14	5,2 %	39,4 %
UKKEL	465	49%	24	5,2 %	44,3 %
GANSBORN	118	60%	6	5,1 %	55 %
BRUSSEL (Laken-NOH-Haren)	367	40%	17	4,6 %	35,7 %
ELSENE	324	53%	14	4,3 %	48,7 %
KOEKELBERG	71	61%	3	4,2 %	56,3 %
MOLENBEEK	288	53%	12	4,2 %	48,6 %
WATERMAAL-BOSVOORDE	255	21%	10	3,9 %	16,8 %
SINT-PIETERS-WOLUWE	305	49%	11	3,6 %	44,9 %
SINT-AGATHA-BERCHEM	112	33%	4	3,6 %	29,4 %
SINT-GILLIS	158	52%	4	2,5 %	49,3 %
ETTERBEEK	201	67%	5	2,5 %	64,6 %
OUDEGEM	246	64%	6	2,4 %	61,4 %
ANDERLECHT	487	45%	10	2,1 %	42,9 %
SCHAARBEEK	339	76%	6	1,8 %	73,7 %
SINT-JOOST	119	46%	2	1,7 %	44,5 %
EVERE	166	48%	2	1,2 %	47 %
TOTAAL BHG	5410	50%	226	4,2 %	46,3 %

> Kolom 5 geeft het aandeel wegen met de namen van vrouwelijke figuren op het grondgebied van de 19 Brusselse gemeenten in aflopende volgorde weer. Bron: telling van auteurs

negentien Brusselse gemeenten, in dalende volgorde. Bron: inventarisatie door de auteurs.

Op het niveau van het BHG is het resultaat overduidelijk: terwijl 50 % van de wegen een antroponiem heeft als naam, heeft 46 % betrekking op een man en 4 % op een vrouw. In het BHG zijn er dus tien keer minder straten met een vrouwen naam dan met een mannen naam. De percentages verschillen enigszins van de ene gemeente tot de andere. In de meeste gevallen schommelt het percentage rond 4 %, met uiterste waarden van 1 % (Evere, waar 48 % van de wegen een antroponiem draagt) en 7 % (Brussel-1000, waar 44 % van de wegen een antroponiem draagt).

1.3. Transversale vaststellingen

Naast het aandeel van vrouwen in de Brusselse straatnaamgeving stellen we nog andere kenmerken vast, die de minderheid van vrouwen in straatnamen bevestigen.

1. *Soorten wegen.* 40 % van de vrouwelijke wegen zijn straten (88), 23 % zijn lanen (52), 8 % zijn pleinen en 8 % zijn squares en pleinen. We tellen 6 parken (2,7 %) en 3 lanen (1,4 %) met een vrouwen naam tegenover 36 parken en 45 lanen met een mannen naam. Hoe hoger we stijgen in de hiërarchie van de wegruimten, hoe minder vrouwen namen we tegenkomen. Bij de gewestwegen bijvoorbeeld hebben er 12 een vrouwen naam⁷ en 181 een mannen naam, hetzij een verhouding van 1 op 15. De vrouwelijke wegen die door meerdere gemeenten lopen, hebben allemaal één kenmerk gemeen: ze verwijzen naar een vorstin. De enige uitzondering is de Amazonestraat, een residentiële verkeersader waarvan de ene straatkant in Elsene ligt en de andere in Sint-Gillis. Tot die wegen behoren een aantal belangrijke verkeerswegen, die brede vergezichten bieden. In tegenstelling tot bij de mannen krijgt geen enkele vrouw de eer om haar naam te schenken aan een grote weg, tenzij ze lid is van een koninklijke familie. De Rosa Luxemburgdreef (Brussel-Stad) en de Mauraesquare (Schaarbeek) delen een kenmerk: het zijn allebei middenbermen tussen meerdere wegen, die recent hernoemd werden (respectievelijk in 2006 en 2009). Er kwamen dus geen wijzigingen bij te pas in de kadastrale en postadressen van de gebouwen langs die wegen;
2. *Soorten geëerde figuren.* Als we kijken naar de categorieën van vrouwelijke figuren naar wie een straat vernoemd is, stellen we vast dat er zich drie groepen aftekenen, waarbij elke groep ongeveer 30 % van de vrouwelijke straatnamen in

het BHG vertegenwoordigt. De eerste groep bestaat uit prominente figuren uit de burgermaatschappij, naar wie verwezen wordt met hun eigen naam: 72 wegen eren zulke personen (32 % van het totale aantal vrouwelijke wegen), waaraan we nog de namen van koppels mogen toevoegen waarin de naam van de vrouw opgenomen is (8), in totaal goed voor 34,2 % van alle vrouwelijke wegen. De tweede groep bestaat uit wegen die vernoemd zijn naar een vorstin: we tellen er 65 (ofwel 29,3 % van de vrouwelijke wegen), waarvan één weg de naam van een vorstenkoppel draagt. Staatshoofden komen we hetzij individueel, hetzij onder een generieke naam (Keizerin of Vorstin bijvoorbeeld) tegen. Bij de 65 wegen die vernoemd zijn naar een vorstin, tellen we in totaal 35 verschillende benamingen, waarvan 15 wegen een generieke naam hebben. Een derde groep van vrouwelijke wegen bestaat uit wegen met een religieuze naam (uitsluitend katholiek in het BHG). In totaal tellen we er 49 (22 % van de vrouwelijke wegen): 33 verwijzen naar prominente figuren (heiligen) en 16 naar kerkelijke congregaties. Als we aan deze categorie ook de wegen toevoegen die vernoemd zijn naar een figuur uit de mythologie (23, ofwel 10 % van de vrouwelijke straten), vertegenwoordigt deze groep 32 % van de vrouwelijke wegen. Met andere woorden, de Brusselse straatnamen dragen drie grote vrouwelijke representaties uit: de individuele prominente figuur, de koninklijke figuur en de heilige of bovennatuurlijke figuur. We benadrukken de afwezigheid van wegen die vernoemd zijn naar een vrouwelijk beroep (met de noemenswaardige uitzondering van het beroep van ordegeestelijke).

3. *Gender aan de orde.* In het algemeen wordt bij de straatnaamgeving in de hoofdstad erg weinig stilgestaan bij de gendercategorieën en hun respectievelijke kenmerken. Enkele wegen vormen daar – op verschillende manieren – een uitzondering op. Van de 79 vrouwen naar wie een weg vernoemd is, werden er 8 geëerd als feministe: in Sint-Joost Marie Popelin (1846-1913), de eerste vrouw die doctor in de rechten werd (straat naar haar genoemd in 2008); in Sint-Lambrechts-Woluwe Louise Van den Plas (1877-1968), oprichtster van de eerste christelijke vrouwenbeweging in België (dreef officieel in gebruik genomen in 2017); in Brussel-Stad Eliane Vogel-Polsky, juriste en feministe die zich inzette voor de rechten van vrouwen en vrouwelijke werknemers (straat naar haar genoemd in 2019); in Etterbeek Olympie de Gouges (1748-

1793), aanhangster van de revolutie en schrijfster, geëerd in de nieuwe administratieve wijk in aanleg waarvan in 2021 een nieuwe park naar haar vernoemd zou worden; in Ukkel Isabelle Gatti de Gamond (1839-1905), pleitbezorgster van het onderwijs voor vrouwen, en sinds 2019 Monique Rifflet-Knauer (1923-2012), die ijverde voor abortus en gezinsplanning; in Anderlecht Séverine (1855-1929) met Caroline Rémy als echte naam, een Franse feministische schrijfster, en binnenkort Simone Veil (1927-2017), Franse minister die onder andere een wet liet goedkeuren om abortus te decriminaliseren. Een nieuwe brug over het Brusselse kanaal zal dan weer vernoemd worden naar Suzanne Daniel, activiste voor LGBTQI+. We wijzen ook op het alleenstaande geval van een prominente transgender, namelijk Willy De Bruyn (1914-1989), een Belgisch wielrenner die als vrouw geboren werd en in 1937 juridisch erkend werd als man. In 2019 noemde Brussel-Stad een straat naar hem.

II. HET BELEID VOOR DE TOEKENNING VAN STRAATNAMEN IN DE BRUSSELSE GEMEENTEN

De toekenning van een nieuwe straatnaam is een gemeentelijke bevoegdheid. De procedure wordt geregeld door verschillende wetteksten en door de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie (hierna "KCTD") die in de eerste plaats een adviserende en aanbevelende rol vervult en geen beslissingen neemt.

Zie

- Omzendbrief van het Ministerie van Veiligheid en van Binnenlandse Zaken van 23 februari 2018 inzake richtlijnen en aanbevelingen voor het vaststellen en toekennen van een adres en huisnummer.
- Decreet van 28 januari 1974 van de Cultuuraad van de Franse Gemeenschap betreffende de namen van de openbare wegen, zoals gewijzigd op 3 juli 1986, en Samenwerkingsakkoord van 22 januari 2016 tussen de Federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest met betrekking tot de eenmaking van de wijze waarop gerefereerd wordt aan adressen en de koppeling van adresgegevens (B.S. van 15 februari 2016).

2.1. De formele procedure

Een ministeriële omzendbrief¹ uit 1972 legt de raadpleging van de KCTD op, alsook de naleving van enkele beginselen voor straatnaamwijzigingen die niet “zonder ernstige reden” doorgevoerd kunnen worden. Naast de verplichte raadpleging van de buurtbewoners (tenzij in geval van homonymie) moet de nieuwe naam in de eerste plaats verwijzen naar de geschiedenis, de toponymie of de lokale folklore. Namen van nog levende personen zijn niet toegestaan² (tenzij bij staatshoofden). Namen van overleden personen zijn wel toegestaan als ze al meer dan vijftig jaar geleden gestorven zijn. Elke aanvraag moet het voorwerp uitmaken van een argumentatie, een cartografische documentatie en een biografie van de gekozen persoon.

Schematisch gezien bestaat de formele procedure voor de naamgeving van wegen door gemeenten uit de volgende stappen (die daarom niet allemaal nageleefd of in die volgorde uitgevoerd worden): naamvoorstel op initiatief van de verkozenen, gemeentediensten of burgers; goedkeuring door het college en door de gemeenteraad; goedkeuring door de KCTD; stemming in de gemeenteraad; opname van de naam in het rijksregister; verspreiding van de informatie; uitvoering en plaatsing van borden op de openbare weg; eventuele registratie bij Google Maps³.

2.2. De praktijk in de Brusselse gemeenten

Hoe wordt deze formele procedure nu toegepast in de Brusselse gemeenten? Om op die vraag een antwoord te geven, werden 15 gesprekken gevoerd met verkozenen en bestuurlijke verantwoordelijken belast met de gemeentelijke straatnaamgeving: 3 mannen en 12 vrouwen⁴. Het overwegend vrouwelijke profiel van de verkozenen (8 van de 9 verkozenen in ons onderzoek) wijst op de toegenomen aanwezigheid van vrouwen in de politieke besluitvorming, althans op lokaal niveau, en de betrokkenheid van vrouwen bij het proces om de gemeentelijke straatnaamgeving om te vormen in het voordeel van het vrouwelijke geslacht.

2.2.1. Het principe van de vervrouwelijking van wegen

Het principe van de vervrouwelijking van straatnamen is verworven in de vijftien bestudeerde gemeenten en ligt in het verlengde van hun aansluiting bij het

Europees charter voor gelijkheid van vrouwen en mannen op lokaal vlak⁵. Elders in Europa worden heel wat politieke initiatieven genomen rond de vervrouwelijking van straatnamen. In Wenen bijvoorbeeld hebben de verkozenen zich ambitieuze doelen gesteld op het gebied van *gender mainstreaming*. En in Barcelona laat de (vrouwelijke) burgemeester, die gevoelig is voor vrouwenactivisme, de genderkwestie doorsijpelen in alle aspecten van haar beleid, ook met betrekking tot de stedelijke ruimte.

Hoever staan de gemeenten van het BHG op dit vlak? Het principe van de vervrouwelijking van straatnamen wordt eerst en vooral concreet gemaakt met een actieplan voor gelijkheid tussen mannen en vrouwen (Brussel-Stad en Sint-Lambrechts-Woluwe) of met een meerderheidsakkoord om straatnamen te vervrouwelijken. Dit beleid wordt uitgewerkt in verschillende tempo's en omvangen: ofwel is het terug te voeren tot min of meer vage principiële standpunten (“dat hoort bij de tijdgeest”), ofwel wordt het beschouwd als een plicht (“de vervrouwelijking van de maatschappij is al lange tijd aan de gang en we vinden het onze plicht om het talent, de moed of het werk van deze vrouwen in de schijnwerpers te plaatsen”), ofwel kadert het in een verklaarde politieke strategie die gestimuleerd wordt door een nieuwe machtsverhouding in het college of de raad:

“Het is toch maar normaal dat de helft van de mensheid meer vertegenwoordigd wordt in de openbare ruimte. [...] Ook daar schuilt een reële ongelijkheid [...]. Eerlijk, ik denk dat mijn voorgangers daar niet tegen waren, maar ze hebben misschien niet effectief de stap gezet om de naam van bepaalde straten te veranderen, zoals ik nu doe. Tegenwoordig hebben ze geen keuze, want er zijn zo veel vrouwen! We hebben een van de vrouwelijkste gemeenteraden van België.”

Achter die schijnbare eensgezindheid schuilen echter duidelijke of latente uitingen van weerstand. Hoewel sommige vrouwelijke verkozenen oprecht denken dat hun mannelijke collega's overtuigd zijn van de zaak (“ze gingen zeker niet aan de rem trekken, ze zijn in onze gemeente toch vrij feministisch”), ondervonden andere terughoudendheid, wat de nodige waakzaamheid en strijdlustigheid van hun kant eist: bepaalde mannelijke verkozenen muggenziften, beroepen zich op het non-discriminatiebeginsel ten aanzien van mannen of formuleren minachtende clichés over vrouwen.

2.2.2. Actiestrategieën

Uit ons onderzoek blijkt dat de verkozenen verschillende strategieën goedgekeurd hebben om de straatnaamgeving te vervrouwelijken ondanks de wettelijke, topografische en geografische verplichtingen die de mogelijkheden voor het toekennen van vrouwennamen aan wegen flink beperken.

1. *Bestaande straatnamen veranderen.* Het is geen makkelijke procedure om straten een andere naam te geven. Er komen immers grote technische werkzaamheden, die verband houden

1. Omzendbrief van de Minister van Binnenlandse Zaken aan de Provinciegouverneurs en Burgemeesters van 7 december 1972 (B.S. 23 december 1972).
2. Dit criterium wordt niet altijd nageleefd, zoals in Ukkel (Andrée Dumont) en Sint-Joost (Jean Demannez), waar straten naar een levende persoon vernoemd zijn.
3. Deze laatste stap is facultatief voor de gemeenten. Sommige verkozenen hebben effectief stappen ondernomen bij dit bedrijf om vrouwen zichtbaarder te maken in de stedelijke ruimte.
4. Het gaat hierbij om schepenen van stedenbouw, gelijke kansen (of gelijke rechten en gendergelijkheid), burgerlijke stand of openbare ruimte. De gesprekken gingen over de beschrijving van de procedure voor de toekenning van straatnamen (wie doet het voorstel, wie beslist, volgens welk proces en welke procedure), de selectiecriteria voor de geëerde personen, de gevallen van toekenning of verandering van vrouwennamen, de debatten waartoe deze procedures aanleiding gegeven hebben, en de eventuele plannen voor de toekenning van vrouwennamen in de gemeente.
5. Zie artikel over het Charter in dit nummer.

met de aanwezigheid van nutsbedrijven, en vele stakeholders bij kijken. Wanneer een weg hernoemd wordt, moeten alle bovengrondse en ondergrondse adressen aangepast worden. Alle gemeentelijke actoren die we ontmoet hebben, zijn het erover eens dat ze moeten toegeven dat het veranderen van een straatnaam te vermijden is, vooral wanneer de straat dichtbevolkt is. De gemeenten zijn doorgaans zeer terughoudend tegenover het aanpassen van straatnamen, ook al gebeurt het wel uitzonderlijk, bijvoorbeeld na het overlijden van Koning Boudewijn of toen de Stefanialaan (1190) veranderd werd in Kemmelberg na de Tweede Wereldoorlog omdat de prinses en haar man gecollaboreerd hadden met de vijand. Over het algemeen ligt het hernoemen van een bestaande straat erg delicaat, vooral wanneer de straat al genoemd is naar een persoon (meestal een man). Bij de bevolking gaan er dan altijd stemmen op die hekelen dat er afbreuk gedaan wordt aan de “gedupeerde” persoon. In het kader van de door de KCTD aanbevolen schrapping van homonymieën zijn er nochtans mogelijkheden, die in enkele gemeenten overigens overwogen worden;

2. *Nieuwe wegen vervrouwelijken.* Tegenwoordig kiezen gemeenten er vaak voor om vrouwenamen toe te kennen aan nieuwe straten of wanneer naamloze plaatsen, zoals tuinen, huizenblokken en parkdreeven, beschikbaar komen. Uit de gesprekken blijkt echter dat die optie met drie grote problemen gepaard gaat: ten eerste worden erg weinig nieuwe straten aangelegd in de zeer dichtbevolkte gemeenten, ten tweede wordt geen consensus bereikt om een vrouwennaam te geven aan die nieuwe wegen, en ten derde zijn de vrouwen minder zichtbaar als er onbelangrijke wegen naar hen vernoemd worden. Sommige vrouwelijke verkozenen zijn zich daarvan bewust en reageren met andere acties om vrouwen zichtbaarder te maken in de openbare ruimte, zoals de volgende punten zullen aantonen;

3. *De ruimten en de instrumenten van de openbare actie vervrouwelijken.* Wegens het gebrek aan gelegenheden om de wegen verder te vervrouwelijken, overwegen sommige vrouwelijke verkozenen om publieke gebouwen, stadions, zwembaden, tuinen, parken, monumenten, haltes van het openbare vervoer, kinderdagverblijven, scholen, gemeentezalen, sportzalen, gebouwen, enzovoort te vernoemen naar vrouwen. Op 6 juli 2018 werd ter ondersteuning van dat principe een voorstel van resolutie betreffende het toekennen van vrouwenamen in de openbare ruimte ingediend bij het Brussels Hoofdstedelijk Parlement⁶.

6. Voorstel ingediend door F. Sidibé, M. Ouriaghli, J. Milquet, K. Zamouri, H. Goeman en B. Grouwels, gewone zitting 2017-2018, A-716/1-2017-2018.

7. <https://equalstreetnames.brussels/>

Zie ook

De gids “Gendergelijkheid in de publieke ruimte” van de Algemene Directie Veiligheid & Preventie van de FOD Binnenlandse Zaken pleit voor meer vrouw in het straatbeeld en voor meer vrouwelijke straatnamen en monumenten. Zie ons artikel in [Nieuwsbrief 119](#), pp. 44-48.

Bovendien vinden sommige verkozenen het noodzakelijk om breder te gaan nadenken over de genderkwestie in de openbare ruimte en in het gemeentelijke bestuur. Daarvoor worden twee belangrijke tools ingezet: gender mainstreaming en gender budgeting. Het eerste bekijkt het geheel van openbare beleidsmaatregelen vanuit genderoogpunt en onderzoekt bijvoorbeeld de benoemingen binnen het gemeentepersoneel, de bestekken in het kader van offerte- of projectoproepen, de samenstelling van gemeentelijke commissies, enz. Zo leggen de ondervraagde actoren het verband tussen de vervrouwelijking van de gemeenteraden en het streven van de gemeenten naar meer vervrouwelijking in de openbare ruimte. Gender budgeting maakt het mogelijk om de gevolgen van het overheidsbeleid voor vrouwen en mannen te ramen en om de sociale groepen die er baat bij hebben beter te identificeren. Door op cultureel, sociaal en sportief vlak de budgetten te analyseren, kunnen de ongelijkheden in de toegang tot de verdeelde financiële middelen of tot de georganiseerde activiteiten van de gemeente, die meestal in het nadeel van vrouwen zijn, objectief beschouwd worden.

Zie ook

Het [Vademecum gender budgeting](#), [Brusselse ervaringen](#) van Brussel Plaatselijke Besturen (in het Nederlands, 2015) alsook wat er op hun website staat: <http://plaatselijke-besturen.brussels/nl/themas/gelijke-kansen/gelijkheid-vrouwen-mannen>

2.2.3. Beleidsstrategieën

De beleidsstrategie verwijst hier naar de manier waarop de verkozenen bij de straatnaamgeving overleggen en samenwerken met burgers en feministische militanten. We kunnen een onderscheid maken tussen drie modaliteiten.

- *Oprichting van een commissie of werkgroep.* Op basis van artikel 27 van de ordonnantie van 5 maart 2009 tot wijziging van de nieuwe gemeentewet beschikken de Brusselse gemeenten over de bevoegdheid om commissies op te richten om de besprekingen tijdens de zittingen van de gemeenteraad voor te bereiden. Zo hebben verschillende gemeenten een werkgroep of commissie in het leven geroepen – of zijn ze van plan dit te doen – die belast is met de toekenning van de straatnamen, met de nodige aandacht voor de kwestie van de gender-

gelijkheid; Oproep tot participatie van de bevolking. Al tijdens de zittingsperiode vóór de verkiezingen van oktober 2018 werd in Brusselse gemeenten geëxperimenteerd met oproepen tot participatie van de inwoners met betrekking tot de toekenning van (vrouwen- en/of mannen)namen aan straten. Die oproepen worden gestimuleerd wegens het democratische karakter en om meer steun van de burgers te krijgen. Sommige verkozenen vinden trouwens dat het initiatief voor een straatnaamwijziging van de inwoners moet komen, omdat het politieke niveau op zich erg beperkt blijft ten aanzien van de administratieve en technische lasten die met zo'n wijziging gepaard gaan: *"Op dit moment denk ik dat het vanuit administratief oogpunt ingewikkeld is om de naam van een straat te veranderen. De wil zou moeten komen van een meerderheid van inwoners van die straat... Ik heb de indruk dat als een meerderheidsgroep van inwoners in een straat een aanpassing wenst, dat de makkelijkste hefboom zou zijn. Het initiatief zal niet van de politiek zelf komen, aangezien die schrik heeft dat er dan heel wat verzoeken van burgers zullen komen om adressen te veranderen, ook al is dat niet het einde van de wereld. Maar als de burger het initiatief niet neemt, zal de politiek de stap niet zetten."* De oproep tot participatie van de bevolking voor de benaming van 28 nieuwe straten op de site van Thurn en Taxis is een iconisch geval. De oproep werd in juni 2015 georganiseerd en leverde 1397 voorstellen op. Na de selectie door een jury werden maar 2 van de 28 straten naar een vrouw genoemd: filmregisseur Chantal Akerman en de eerste vrouw aan de universiteit en de eerste Belgische vrouwelijke arts Isala Van Diest. Er werd ook een plein toegekend aan de "Geweldige Mensen". De Franse benaming van dat plein "Place des Grands Hommes" wekte echter de woede van het collectief Noms Peut-Être - Vrouwen de straat op. Het herinnerde eraan dat het college van de Stad Brussel een lijst met bekende vrouwen goedgekeurd had, van wie de namen prioritair gebruikt zouden worden. Het collectief wees er ook op dat de enige twee straten die op de site van Thurn en Taxis naar een vrouw vernoemd zijn bij de kleinste straten van de site horen, wat bijdraagt aan de onzichtbaarheid van vrouwen in de openbare ruimte. Als reactie daarop heeft de nieuwe schepen van Stedenbouw van Brussel-Stad de gemeenteraad op 18 november 2019 voorgesteld om de dreef ter ere van de Duitse Familie von Thurn und Taxis te hernoemen naar schilderes Anna Boch, die haar stempel gedrukt heeft op het Belgische impressionisme;

- **Samenwerkingen met collectieven.** Collectieven dragen bij aan de denkoefening van de verkozenen en werken soms mee aan

bepaalde acties, zoals de opstelling van moties en de samenstelling van lijsten met de namen van te eren vrouwen. Ze zijn al enkele jaren zeer actief in tal van Belgische en Europese steden en zijn ontstaan uit de vaststelling dat vrouwen erg ondervertegenwoordigd zijn in de stedelijke straatnamen. In 2015 lanceerde de Franse vrouwenvereniging "Osez le féminisme!" de campagne "FémiCité" als reactie op de cijfers dat in Parijs 2,6% van de straten naar vrouwen genoemd zijn. De vereniging heeft de straten symbolisch hernoemd naar beroemde vrouwen. Deze vervrouwelijking-beweging verspreidt zich in vele Franse en Europese grootsteden als Amsterdam, Londen en Berlijn. Zo hekelte het Brusselse collectief "Noms Peut-Être - Vrouwen de straat op" sinds 2017 de onzichtbaarheid van vrouwen in de stedelijke ruimte. De groep voert bijvoorbeeld "acties van feministische ongehoorzaamheid" om straten of metrostations tijdelijk te vernoemen naar vrouwen, voor bepaalde personen die gediscrimineerd worden op grond van hun huidskleur. Op dezelfde manier hebben ze de autoriteiten van de Université libre de Bruxelles geïnterpelleerd, waar 11 aula's voortaan een vrouwennaam dragen (tegenover 15 aula's met een mannennaam enkel en alleen al op Campus Solbos). Naast die rol in de openbare ruimte was het collectief "Noms Peut-Être - Vrouwen de straat op" betrokken bij de opstelling van moties om de vervrouwelijking van straatnamen in twee Brusselse gemeenten te bevorderen. En onlangs nog heeft de groep bijgedragen aan de ontwikkeling van

een online interactieve kaart⁷ die het onevenwicht in de Brusselse straatnaamgeving op basis van geslacht in beeld brengt.

BESLUIT

Onze inventarisatie van de straatnamen, die we in 2020 uitvoerden in de negentien Brusselse gemeenten, bevestigt de oververtegenwoordiging van mannennamen in de namen van wegen: 46 % van het totale aantal wegen in het BHG is genoemd naar een man versus 4 % naar een vrouw, terwijl gemiddeld 50 % van alle gewestwegen een antroponiem draagt.

Op basis van die vaststelling werd de sociaal-politieke dynamiek van de straatnaamgeving ter discussie gesteld, alsook het aanhoudende gewicht van de heersende gendernormen in de materialiteit van de stad. De sociale genderverhouding die we geërfd hebben uit het verleden, wordt gemeten via het aantal "belangrijke mannen" die Brussel in de 19e en 20e eeuw besloot te eren, in tegenstelling tot prominente vrouwelijke figuren, tijdens de uitbreiding van de stad en bij de aanleg van nieuwe wegen. Tegenwoordig gebeurt het nog maar zelden dat nieuwe wegen een naam moeten krijgen, en er zijn heel wat technische en politieke belemmeringen om bestaande straten te hernoemen, hoewel die niet onoverkomelijk zijn.

Bovendien is er een verschil tussen de mobilisering van collectieven en vrouwenbewegingen rond deze kwesties en de aansluiting bij het gelijkheidsbeginsel van de politiek en de meerderheid van de bevolking. Het bewijst hoe moeilijk het is om het discours en de praktijk overeen te laten stemmen, zoals het geval Thurn en Taxis duidelijk bewezen heeft. Actievoering blijkt echter een doeltreffend middel te zijn wanneer militanten met politici samenwerken om de wegruimte verder te vervrouwelijken.

Dat het niet evident is om egalitaire beleidsmaatregelen concreet te maken, blijkt uit de sterke invloed van het patriarchaat en van het systematische seksisme in de werking van onze instellingen. Genderongelijkheid en de materiële omzetting daarvan liggen nog diepgeworteld in een culturele context die een androcentrische benadering van de stad blijft volgen. En dat blijkt ook uit de Brusselse straatnaamgeving. Door vrouwen zichtbaarder te maken in de wegruimte, worden de heersende normen en praktijken bij de productie van de openbare ruimte nu onder druk gezet, en dus ook de mindset van de mannen en vrouwen die in die openbare ruimte wonen.

Het volledig artikel "Vrouwen in Brusselse straatnamen. Topografie van een minorisering" vindt u in *Brussels Studies* via <https://journals.openedition.org/brussels/5431>

> Interview van Jaimie JUST, adviseur Equality and Diversity bij de CEMR door Philippe DELVAUX, met de medewerking van Barbara KUZNIK en Pierre VAN DER AUWERA

15-JARIG GELIJKHEIDSCHARTER IN NIEUW KLEEDJE

Het Europees charter voor gelijkheid van vrouwen en mannen op lokaal vlak, dat op initiatief van de Raad van Europese Regio's en Gemeenten (CEMR) in 2006 opgesteld werd, viert in mei zijn 15-jarig bestaan. Ter gelegenheid van deze verjaardag hebben we een onderhoud met Jaimie Just, adviseur Equality and Diversity bij de CEMR. Spoiler: het handvest wordt geactualiseerd en de Brusselse gemeenten mogen meewerken aan een vernieuwd handvest.

Nieuwsbrief: Kunt u ons nog eens zeggen in welke context het charter ontstaan is? En hoe werd het gepromoot?

Jaimie Just : "Alles begon bij een gedroomde gelijke samenleving door de leden van het Committee of women elected representatives of local and regional authorities van de CEMR (sindsdien omgedoopt tot de Standing Committee for Equality, het Permanent Comité voor Gelijkheid). Om die droom te verwezenlijken moest er in de Europese steden noodzakelijkerwijs meer gelijkheid tussen vrouwen en mannen komen.

In 2004 steunde de Europese Commissie een ambitieus project: er werd een ideale stad uitgetekend, een stad zonder enige discriminatie, ofwel het perfect gelijkheidsmodel. Dit project, "virtual town for equality", bracht lokale ervaringen en praktijken uit heel Europa samen en resulteerde in de gids "The Town for equality".

Nog altijd met de steun van de Europese Commissie heeft de CEMR het project willen voortzetten in de uitwerking van een Europees charter voor gelijkheid van vrouwen en mannen op lokaal vlak.

Het handvest wil via hun handtekening het publiek engagement van de lokale en regionale mandatarissen om plaatselijk de maatregelen uit het handvest uit te voeren.

Het document is het resultaat van een jaar raadplegingen en overleg tussen de verenigingen aangesloten bij de CEMR, lokale politieke vertegenwoordigers en deskundigen. Er werd de nodige tijd genomen om het project te doen rijpen en te komen tot een goede tool voor de lokale besturen met een breed politiek draagvlak en met voldoende politieke engagementen voor gelijkheid, daarbij rekening houdend met de verschillende domeinen van het dagelijks leven van een gediscrimineerde vrouw".

Wanneer zag het charter het daglicht?

Jaimie Just : "Traditioneel neemt men aan dat het charter het daglicht heeft gezien tijdens de

23^e Staten-Generaal van de CEMR in Innsbruck (Oostenrijk) op 12 mei 2006. Innsbruck ondertekende het charter dus als eerste. Het charter heeft ook een Brusselse link, omdat het voor het eerst publiek voorgesteld werd op een conferentie in Brussel op 20 en 21 februari 2006.

Bij de officiële aankondiging in mei 2006 in Innsbruck werden de Europese lokale en regionale leiders uitgenodigd om het charter te ondertekenen en zich publiekelijk in te zetten om concrete stappen te zetten naar meer gelijkheid tussen vrouwen en mannen op alle niveaus van het lokale leven.

Het charter circuleerde vervolgens via de CEMR-netwerken en sijpelde door tot de lokale en regionale Europese gemeenschappen. Het heeft zich zeer sterk weid verspreid en werd zelfs een aantal keer voorgesteld bij de Europese instellingen.

Het succes vertaalt zich ook door de maar liefst 28 gekende vertalingen van de tekst doorheen de jaren.

Na verloop van tijd werd echter duidelijk dat de ondertekenaars van het charter extra steun en advies nodig hadden voor de uitwerking, een betere uitvoering en betere opvolging van hun actieplannen voor meer gelijkheid op lokaal niveau.

De CEMR heeft daarom sinds 2013 een Europees observatorium in het leven geroepen, de Observatory of the European charter for Equality of Women and Men in Local Life, dat als uitwisselingsplatform fungeert en het contact en de uitwisseling van goede praktijken tussen de lokale en regionale gemeenschappen faciliteert.

En in 2015 werden indicatoren ontwikkeld om ondertekenaars te helpen bij de beoordeling van de uitvoering van hun actieplannen".

> Meer info

[Meer info over de Observatory of the European charter for Equality of Women and Men in Local Life,](#)

[het Europees observatorium dat toezicht houdt op de uitvoering van het charter, vindt u op \[charter-equality.eu\]\(http://charter-equality.eu\).](#)

Vindt de indicatoren terug op https://ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/Toolkit_NL.pdf

Hoeveel ondertekenaars telt het handvest vandaag?

Jaimie Just : "Het charter heeft tot nu toe meer dan 1.850 lokale en regionale gemeenschappen in 36 Europese landen samengebracht.

En meer dan twee derde van de Brusselse gemeenten heeft het charter al ondertekend: Anderlecht, Oudergem, Sint-Agatha-Berchem, Brussel, Etterbeek, Evere, Elsene, Jette, Sint-Joost-ten-Node, Schaarbeek, Ukkel, Sint-Lambrechts-Woluwe en Sint-Pieters-Woluwe. Brussel ondertekende als eerste Belgische gemeente het handvest in 2008, de laatste in de rij is Ukkel in 2019".

[Uw gemeente heeft het charter ondertekend maar staat niet in deze lijst? Meld het via \[charter@ccre-cemr.org\]\(mailto:charter@ccre-cemr.org\).](#)

[Aarzel niet om naar hetzelfde mailadres uw best practices te sturen en te zeggen met welke uitdagingen u wordt geconfronteerd bij de implementatie van het handvest.](#)

Sommige gemeenten hebben het charter nu twee legislaturen geleden ondertekend. Kunnen we er nog van uitgaan dat dit engagement nog steeds springlevend is? En met name om een symbolisch engagement om te zetten in concrete actieplannen.

Jaimie Just : "Het grote probleem voor de uitvoering van het handvest, en dat zien we inderdaad bij al de Europese ondertekenaars, is nl. de vernieuwing om de zoveel tijd van de plaatselijke en regionale besturen. De affiniteit met het handvest wordt minder en sommige eerdere ondertekenaars beseffen niet meer dat hun gemeente het engagement is aangegaan.

> Lancering in Brussel (op 14 oktober 2015, stadhuis) van de toolbox ter ondersteuning van de collectiviteiten bij het plannen, opvolgen en evalueren van een gelijke kansenbeleid.

Hier is voor ons een belangrijke taak weggelegd om via de lidverenigingen - en dit interview is een eerste stap - en het netwerk van nationale coördinatoren de contacten met de lokale en regionale gemeenschappen te vernieuwen en hen te doen realiseren dat ze dat engagement zijn aangegaan. Of zelfs om dat engagement opnieuw aan te wakkeren.

Daarentegen zijn we optimistisch wanneer we naar Brussel en Sint-Lambrechts-Woluwe en naar hun actieplannen kijken. De ondertekenaars worden immers verondersteld om die binnen de twee jaar na de ondertekening op te stellen. De Stad Brussel heeft in 2020 haar tweede actieplan goedgekeurd, terwijl Woluwe haar eerste actieplan heeft opgesteld in 2018.

Ik ben er echter zeker van dat er in de vijf jaar waarin ik deze rol bij de CEMR vervul, nog andere plannen opgesteld werden... Maar ze zijn nog niet tot hier op mijn bureau geraakt. Ik twijfel er niet aan dat veel lokale overheden specifiek beleid voeren voor gendergelijkheid en tegen genderstereotypen en geweld tegen vrouwen en meisjes.

Het is niet gemakkelijk om alles te volgen wat er op het terrein gebeurt. Daarom nodig ik alle collectiviteiten, gemeenten en administraties uit om hun actieplan naar de CEMR te sturen en hun ervaringen te delen.

Dat is belangrijk omdat ze anderen kunnen inspireren en kunnen bijdragen tot de opbouw van een gelijkwaardiger Europa, te beginnen op lokaal niveau.

Concreet moet men voor een actieplan binnen de gemeente starten met een specifieke omgevings- en behoefteanalyse. Vervolgens kiest men maximaal twee of drie artikelen uit het charter. Op basis daarvan stelt men een stappenplan op. Men voorziet daarvoor voldoende personele en financiële middelen".

Zijn plan opstellen en verspreiden

Op de website van het Observatorium staan inspirerende [tips](#) en [voorbeelden](#) van actieplannen ter ondersteuning van de ondertekenaars.

Eenmaal ze er zijn, kunnen actieplannen rechtstreeks aan de CEMR worden gestuurd (charter@ccre-cemr.org) of via de nationale coördinatoren ([lijst](#)) en kunnen ze ook op de websites van de lokale en regionale gemeenschappen gezet worden.

Kunnen OCMW's, een typisch Belgische instelling, tot het charter toetreden?

Jaimie Just : "Op het eerste gezicht zie ik niet wat hen zou kunnen tegenhouden. Het enige wat men in het achterhoofd moet houden is dat een ondertekening een sterke politieke inzet voor gelijkheid vereist. Maar inzake goedkeuringsprocedure blijft het een flexibel instrument.

De CEMR zegt niet wat de "goede" manier is om lid te worden. Het charter is een instrument ontworpen op Europese schaal en moet daarom flexibel genoeg zijn om rekening te houden met de uiteenlopende bestuursstructuren in elk land, afhankelijk van de bevoegdheidsverdeling en de draagkracht van de lokale en regionale gemeenschappen. Het komt uiteindelijk elke overheid toe om te beslissen hoe men toetreedt. In de meeste gevallen wordt de toetreding besproken en gestemd in de gemeenteraad en wordt ze geformaliseerd via de handtekening van de burgemeester.

> Lancering in Brussel (op 14 oktober 2015, stadhuis) van de toolbox ter ondersteuning van de collectiviteiten bij het plannen, opvolgen en evalueren van een gelijke kansenbeleid.

Tot onze ondertekenaars behoren verschillende nationale verenigingen van steden en gemeenten of regionale verenigingen. Hoe talrijker we zijn, hoe meer gelijkheid we zullen krijgen!”

Kunnen de gemeenten die het handvest tot nu toe nog niet hebben ondertekend, alsnog aansluiten?

Jaimie Just : “Ja, we blijven alle gemeenten aanzetten om mee te doen. Ongetwijfeld werken ze al acties uit ter bevordering van de gelijkheid tussen vrouw-man... en waarom zouden zij er in dat geval niet van profiteren om hun acties te kaderen en er extra zichtbaarheid aan te geven? Het gaat hier dus gewoon om het formaliseren van een al gemaakte keuze om binnen de eigen gemeenschap te werken aan meer gelijkheid, maar ook om verbinding te maken met andere gemeenten en zich aan te sluiten bij een Europees netwerk”.

Hoe wil men binnen de CEMR de vijftiende verjaardag van het charter vieren? Hoe kunnen gemeenten aan die vieringen deelnemen of het thema gelijkheid opnemen?

Jaimie Just : “De viering van de 15^e verjaardag van het charter wordt rond vier sleutelbegrippen opgebouwd:

- de verwezenlijkingen van het handvest en de vooruitgang die er op het vlak van lokale gelijkheid dankzij het Europees charter voor gelijkheid is gekomen, **erkennen** (vastlegging van de politieke agenda en goede praktijken)
- **nadenken** over het handvest als living document; kijken hoe het hedendaags en relevant kan blijven voor de burgers van vandaag en in de toekomst; een manier vinden om beter te communiceren over hoe het werkt; het aan bredere nationale en internationale beleidskaders koppelen.

- de mensen en organisaties **vieren** die op het terrein van het handvest een realiteit en een succes hebben gemaakt
- het handvest en zijn tools **moderniseren** op basis van de resultaten van de tweede fase; tot resultaten komen in 2022-23.

Op 12 mei werd een startwebinar georganiseerd om de realisaties van het charter te erkennen en om zijn impact op het werk van lokale en regionale gelijkheid in Europa te benadrukken. We hebben er ook acties en evenementen aangekondigd die het hele jaar door zullen plaatsvinden.

Tussen juni en november 2021 worden reflectiewerkshops gehouden, opgebouwd rond groepen artikelen uit het handvest. Een workshop zou bijvoorbeeld kunnen worden gewijd aan gendergerelateerd geweld (artikel 21, 22, 23) en openen met een dynamische en stimulerende interventie van een activiste of academica. Daarna kan elk artikel afzonderlijk besproken worden in kleine groepen en onderworpen worden aan een sterkte-zwakteanalyse. Afsluiten kunnen we dan met een voorstel voor een nieuwe, meer hedendaagse tekst.

Deze workshops monden uit in een eindverslag met concrete aanbevelingen voor de herziening van het charter en zijn tools in 2022-2023.

Eerder zullen de resultaten van de reflectiewerkshops van de voorbije maanden al kunnen meegedeeld worden tijdens de viering, gepland voor begin december in Brussel, waar ook de komende projecten aangekondigd zullen worden. Wij hopen van harte dat de situatie ons dan zal toelaten om een groot aantal ondertekenaars, vertegenwoordigers van lokale en regionale verenigingen, institutionele actoren van de EU en andere verdedigers van het charter samen te brengen voor een feestelijke avond”.

> U wenst deel te nemen aan de workshops en meewerken aan het nieuwe charter?

Neem contact op met charter@ccre-cemr.org

Gemeenten die het charter hebben ondertekend, ontvangen via e-mail een uitnodiging om de online workshops bij te wonen.

> De activiteitenkalender is beschikbaar op :

<https://charter-equality.eu/news/cemr-kicks-off-the-15th-anniversary-of-the-european-charter-for-equality.html>

> Geïnteresseerd in gelijke kansen?

Bezoek de website van het Observatorium: charte-egalite.eu

Volg ook [@CEMR_Equality](https://twitter.com/CEMR_Equality)

Wat gemeenten soms tegenhoudt om hun actieplan uit te rollen is soms de nood aan een kader ...

Jaimie Just : “Ja en hoezeer de CEMR op zijn site ook het kader (het charter) en een toolkit aanbiedt, we kunnen niet elke vraag persoonlijk beantwoorden. We delen echter regelmatig informatie over het EU- en Europees gelijkheidsbeleid (Raad van Europa, enz.) en over kansen en middelen voor maatschappelijke vrouwenbewegingen.

Het interessante aan een netwerk is net dat men elkaar kan helpen. Ongetwijfeld zijn er evenwel andere wegen te vinden via de eventuele financiële steun van andere beleidsniveaus aan de plaatselijke besturen op het vlak van gelijke kansen”.

> Meer info

In de [subsidiedatabank](#) van Brulocalis vindt u ook projectoproepen terug rond “gelijke kansen”.

Afgezien van de verjaardag van het charter, wat zijn de krijtlijnen rond dewelke de CEMR in 2021 inzake gelijke kansen zal werken?

Jaimie Just : “Het Citizenship team van de CEMR wil dit jaar in zijn samenwerking met nationale verenigingen meer rond mensenrechten werken en wil politieke steun en solidariteit bieden aan degenen die in hun eigen land voor uitdagingen staan of rond het gelijke kansenbeleid negatieve reacties (backlash) krijgen. Op deze manier proberen we de Poolse gemeenschappen beter te ondersteunen en proberen we het handvest te promoten in Polen.

Wat de belangenbehartiging bij de Europese instellingen betreft, het belangrijkste dossier dit jaar is het geweld tegen vrouwen. We verwachten hierrond in november een regelgevend initiatief. De CEMR helpt daarom het overleg met de lokale en regionale gemeenschappen te organiseren om ervoor te zorgen dat hun onmiskenbare rol terug te vinden is in de regelgeving en om te pleiten voor een betere samenwerking en coördinatie tussen de verschillende bestuursniveaus voor een efficiënte bestrijding van het geweld tegen vrouwen en meisjes.

Internationaal zal de CEMR PLATFORMA (het partnerschap voor gedecentraliseerde ontwikkelingssamenwerking) gebruiken om het charter te promoten in Georgië, Moldavië en Oekraïne. In mei organiseerde de CEMR een atelier voor de 70 Oekraïense ondertekenaars van het charter”.

Is het mogelijk om in Afrika het ontwerp van charter voor gelijkheid van vrouwen en mannen op lokaal vlak voor te leggen?

Jaimie Just : “Om vooruitgang te boeken op het vlak van gendergelijkheid in het lokale leven in Afrika moet er een samenwerking zijn tussen de United Cities and Local Governments of Africa (CGLU Africa) en haar Network of Locally Elected Women of Africa (REFELA), de Council of European Municipalities and Regions en Platforma (de Raad van Europese Regio's en Gemeenten of CEMR/PLATFORMA), en ten slotte de United Cities and Local Governments (UCLG).

De genoemde Europese, Afrikaanse en mondiale verenigingen van lokale en regionale overheden engageren zich om mee te werken aan de uitvoering van de 2030 Agenda en aan het bereiken van de 5e duurzame ontwikkelingsdoelstelling (rond gendergelijkheid). Daarbij hoort de redactie van het **charter voor gelijkheid van vrouwen en mannen op lokaal vlak in Afrika**, dat voortbouwt op de principes van de *New Urban Agenda* voor een sterkere lokale overheid, voor inclusieve basisdiensten en voor een duurzame samenleving.

Het Afrikaans charter zal kunnen terugvallen op de ervaring van de CEMR en op het Europees charter voor gelijkheid van vrouwen en mannen op lokaal vlak”.

Zie ook

- <https://platforma-dev.eu/african-and-european-leaders-take-steps-towards-an-african-charter/>
- The New Urban Agenda : <https://habitat3.org/the-new-urban-agenda/>
- De 5e duurzame ontwikkelingsdoelstelling: <https://unric.org/nl/duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen/sdg-5/>
- The 2030 Agenda: <https://www.undp.org/content/undp/en/home/2030-agenda-for-sustainable-development.html>

Hoe past het charter in het heroplevend feminisme van de voorbije jaren?

Jaimie Just : “De kernwaarden en principes van het charter zijn goed afgestemd op veel feministische eisen, en de beleidsacties en -initiatieven (met integratie van gendermainstreaming) die in de 30 artikelen worden voorgesteld, bieden oplossingen en antwoorden op de werkelijke noden en op de dringende noodzaak om gelijke veiligheid en toegankelijkheid in de openbare ruimte te waarborgen, om ervoor te zorgen dat alle vrouwen van alle leeftijden en achtergronden een gelijke stem hebben in de besluitvorming en toegang hebben tot openbare middelen en diensten.

Misschien vereist de manier waarop we communiceren en omgaan met de jongere generatie burgers, waaronder feministen, een nieuwe manier van voorstelling en praten over de tijdloze thema's en principes die in de tekst van het handvest vervat staan”.

Zie ook

- Ons artikel over gender in straatnamen in dit nummer
- De gemeente Elsene is een voorloper in gender budgeting: <https://charter-equality.eu/exemple-de-bonnes-pratiques/gender-responsive-budgeting-in-ixelles.html>
- De vrouw in de gemeentelijke sfeer [2013] op www.brulocalis.brussels/ documenten

DE CEMR SLUIT ZICH AAN BIJ CAMPAGNE 'WE CANNOT WALK ALONE'

In de aanloop naar Wereldvluchtelingendag doen het Citizenship team van de Raad van Europese gemeenten en regio's (The Council of European Municipalities and Regions of CEMR) en IncluCities mee aan de Refugee week, een wereldwijd festival waar iedereen via de organisatie van evenementen en activiteiten aan kan meedoen.

De Refugee Week bestaat sinds 1998 en is uitgegroeid tot een groeiende wereldwijde beweging. Verschillende evenementen en campagnes rond Wereldvluchtelingendag (op 20 juni) brengen mensen van verschillende achtergronden met elkaar in contact over bestaande labels en stereotypen heen. Het doel is om mensen bewust te maken van en inzicht te geven in ontheemding en de uitdagingen waarmee vluchtelingen en migranten dagelijks worden geconfronteerd. De titel van de editie van 2021 is geïnspireerd op de passage uit het boek van Martin Luther King, "We cannot walk alone".

De CEMR wil drie belangrijke aspecten rond integratie van migranten en vluchtelingen onder de aandacht brengen en organiseert daarvoor in de week van 14-20 juni drie online evenementen. Doel is om te sensibiliseren rond de bijdrage van de kosmopolitische en inclusieve EU-steden en als inspiratie- en uitwisselingsplatform te dienen voor het IncluCities-project.

Rabina Khan, een Brits schrijfster en politica van Bengalese afkomst, en Melody Deldjou Fard, een Iraanse vluchteling en jonge Nederlandse politica, zullen het hebben over de politieke participatie van vluchtelingen- en migrantenvrouwen.

Het tweede evenement gaat over de volgende vraag: hoe kunnen nieuwe technologieën bijdragen tot een betere integratie van migranten? We presenteren enkele voorbeelden uit verschillende

Europese steden en werpen een blik op het [MICADO-project](#) (Migrant Integration Cockpits and Dashboards), dat bezig is een multifunctionele applicatie te maken ter ondersteuning van het integratieproces van migranten in vier Europese steden. Seyran Maryam Khalili stelt haar implementatiestrategie voor een inclusiebeleid in de gemeente Moss, Noorwegen, voor. Gabriella de Francesco komt uitleggen hoe de stad Mechelen ICT-oplossingen wil inzetten om de integratie van migranten te verbeteren.

Het laatste evenement onderzoekt de politieke participatie en het activisme van migranten van de tweede generatie. Redouan Boudiba, Mobilisation and Youth Officer bij de CEMR, spreekt met Imane Nadif, groen raadslid in Amsterdam. De belangrijkste vraag is: hoe zien jongeren, met name migranten van de tweede generatie, jongerenbewegingen, publieke protesten en belangenbehartiging rond mondiale uitdagingen zoals klimaatverandering, gelijke rechten, racisme en discriminatie en hoe engageren ze zich in die bewegingen?

Alle evenementen worden live uitgezonden op de [Facebookpagina van IncluCitiesCEMR](#).

Évènements dans le cadre de la Semaine des réfugiés :

- Maandag 14 juni 12u.30 | **Vrouwelijke vluchtelingen in de politiek: politiek als roeping**
- Woensdag 16 juni 12u.30 | **ICT en digitalisering voor een betere integratie**
- Vrijdag 18 juni 12u.30 | **Tweede generatie migranten en politiek: tussen het bestrijden van klimaatverandering en het aanvragen van burgerschap**

> Marie LAGIOS, stagiaire bij Brulocalis

SAMENWERKING IN MAROKKO: ÉÉN JAAR CORONA

Op 4 februari 2020 werd het eerste geval van corona vastgesteld in België. Een maand later, op 17 maart 2020, gaat het land in lockdown. Iedereen moest voortaan "in zijn kot blijven!". Wereldwijd werd de pauzeknop ingedrukt en stonden veel sectoren stil. Bedrijven hebben zich moeten aanpassen aan de nieuwe epidemiologische beperkingen. Telewerk werd voor de meeste privébedrijven en bij de overheid de norm. De manier van werken en tijdsbesteding moesten plots anders. Maar hoe zit het met de gemeentelijke internationale samenwerking? Terwijl de landen niet op dezelfde manier of op hetzelfde moment getroffen zijn geweest, heeft de gezondheidscrisis ontegensprekelijk gevolgen gehad voor de gemeentelijke internationale samenwerking.

Sedert een jaar is in België telewerk verplicht. Brulocalis moest zich, net als de gemeenten, aanpassen en een nieuwe manier van werken vinden. Terwijl de wereld even on hold moest om de pandemie in te dijken, kon de internationale samenwerking echter niet wachten. Het Marokkaans programma voor gemeentelijke internationale samenwerking werd voortgezet. Er werd een beleid uitgetekend rond sociaal werk en er werden innovatieve projecten uitgewerkt. Uiteraard moest er voortdurend bijgestuurd worden, aangezien Marokko door de gezondheidscrisis niet gespaard werd en de Marokkaanse regering beslist heeft het land in lockdown te plaatsen.

Ondanks de opeenvolgende lockdowns bleven de Marokkaanse ambtenaren van de GIS-partnerge-

meenten (en in het bijzonder van de diensten voor maatschappelijk werk die de GIS al enkele jaren ondersteunt) ter beschikking van de inwoners. Met de epidemie staken ook nieuwe noden de kop op. Daarom werd in overleg met de Belgische en Marokkaanse partners het gemeentelijk internationale samenwerkingsprogramma bijgestuurd. Eind maart 2020 werd een **specifiek corona-sociaal actieplan** opgesteld door de Belgische en Marokkaanse partnergemeenten. Eind april werd dat plan goedgekeurd door de Belgische ontwikkelings-samenwerking. Dit corona-actieplan past perfect in de specifieke doelstelling voor Marokko. Het richt zich tot de doelgroepen van het GIS-programma (d.w.z. vrouwen, jongeren en mensen in maatschappelijk kwetsbare situaties). Het plan bestaat uit drie krijtlijnen:

PARTNERSCHAPPEN:
AIN BNI MATHAR &
BENI MATHAR –
SINT JOOST-TEN-NODE
AÏT BAHA – ETTERBEEK
AÏT ZINEB – OUDERGHEM
AL HOCEIMA – SCHAARBEEK
BELFAA – JETTE
BERKANE – SINT-GILLIS
GOURRAMA – LA HULPE
MOKRISSET – MOLENBEEK
OUED ESSAFA – EVERE
OUISSAAT – KOEKELBERG

- 1. Strijd tegen schooluitval**, voornamelijk op het platteland. Het project ondersteunde in totaal 6.000 leerlingen en studenten. Concreet werden schoolboeken en cursussen op papier of op een geheugenkaart gekopieerd.
- 2. Voedselpakketten** voor de meest hulpbehoevende gezinnen. 1.650 gezinnen (oftewel +/- 8.000 mensen) hebben een voedselpakket gekregen, goed voor een volledige maand. Het ging om: seizoenarbeiders, gescheiden vrouwen of weduwen met kinderen, migrantenarbeiders (uit binnen- en buitenland) of nog mensen met specifieke behoeften.
- 3. Preventie en sensibilisering tegen het coronavirus.** Het project bestond uit twee luiken. Aan de ene kant werden hygiënekits uitgedeeld en aan de andere kant werden sensibiliseringscampagnes opgezet ter herinnering van de basishandelingen tegen het coronavirus.

Uiteindelijk werd een budget van 110.000 euro vrijgemaakt voor dit sociaal actieplan. 10 gemeenten maakten er gebruik van: Ait Zineb, Ait Baha, Al

Dossier Corona

Hoceima, Ain Bni Mathar, Belfaa, Bni Mathar, Gourrama, Mokrisset, Ouisselsate en Oued Essafa.

De gezondheidscrisis heeft aangetoond hoe zowel het gemeentelijke internationale samenwerkingsprogramma als de plaatselijke en Belgische partners zich ongelooflijk hebben weten aan te passen. Sociale diensten hebben aangetoond wat ze kunnen. Dankzij het programma hebben ze hun vaardigheden kunnen ontwikkelen en versterken. Misschien hadden ze zonder het programma trager op deze crisis gereageerd of waren hun diensten minder efficiënt geweest of zelfs onbestaande. Wat er ook gebeurt, de noden van de bevolking bleven centraal staan.

*«Het GIS-programma,
impuls voor
vernieuwende projecten»*

Ondanks geannuleerde, uitgestelde of aangepaste activiteiten, heeft het programma veerkracht getoond. Het bleef de lokale bevolking ondersteunen via het werk van de gemeenteambtenaren, die vooral

bezig waren het dagelijks leven van hun inwoners in maatschappelijk kwetsbare situaties te verbeteren.

Het programma heeft deze onvoorspelbare factoren omgezet in kansen via de implementatie van innovatieve projecten. Bovenop de groter wordende armoede, ontstonden er nieuwe problemen. Zo werd sinds het begin van de crisis een aanzienlijk groter aantal vrouwen slachtoffer van geweld. Voor hen richt Belfaa een **luister- en oriëntatiecentrum** op.

In 2021 werd het programma natuurlijk bijgestuurd. De partnerschappen hebben nieuwe prioriteiten vastgesteld. Oued Essafa financierde bijvoorbeeld de interieurwerken van een **sociaal-cultuurcafé** voor vrouwen en gezinnen en renoveerde ook de gemeentelijke kunst- en cultuurzaal. Ouisselsate concentreerde zich bijvoorbeeld op het opzetten van een **geografisch informatiesysteem** gelinkt aan het maatschappelijk werk. De provincie Berkane en de gedecentraliseerde diensten plannen de opening van een nieuw sociaal-economisch centrum **ter ondersteuning van jonge ondernemers**. Mokrisset richt groene ruimtes en speeltuinen in. Al-hoceima bouwt een lokaal voor de verenigingen en Ait Zineb vrouwentehuizen. Ait Baha wil een **sociaal-educatief** centrum voor personen met een handicap bouwen.

2021 is voor de internationale samenwerking een belangrijk jaar. Brulocalis legt eind juli haar voorstel van programma 2022-2026 voor aan de Belgische ontwikkelingssamenwerking. Men wil daarin de Marokkaanse gemeentediensten voor maatschappelijk werk verder ontwikkelen en verbeteren. Maar daarnaast moeten ook nieuwe maatschappelijke problemen die tijdens corona vastgesteld werden, in de oefening meegenomen worden. Bij wijze van voorbeeld, het ongelijke internet in het land en met name op het platteland, de kwetsbare situatie waarin personen met een handicap zich bevinden of de tekorten in de gezondheidssector. Terwijl de wereld-economie zwaar onder de gezondheidscrisis lijdt, lijkt de sociale en solidaire economie overduidelijk een veelbelovende weg te zijn om te bewandelen. Ook op het milieu zal Marokko prioritair blijven inzetten. Daarom hebben sommige partnerschappen ook het sociaal-ecologische op tafel gelegd. Allemaal mogelijke pistes dus voor het programma 2022-2026. De komende weken zullen de partners ze verder bespreken en de prioriteiten voor de komende vijf jaar vastleggen.

U ziet, de pandemie heeft gevolgen voor de gemeentelijke internationale samenwerking. Het programma heeft veerkracht getoond en heeft zich kunnen aanpassen. Marokko staat voor een aantal nieuwe uitdagingen!

> Meer info

<https://brulocalis.brussels/nl/materies/internationale-samenwerking/internationale-samenwerking.html>

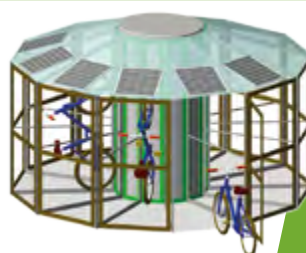
Notre planète est chaque jour un peu plus en danger, les problèmes climatiques sont un réel danger pour notre bien-être.

E.C.S.

2. LA PROMOTION DE LA MOBILITÉ VERTE

3. LA SÉCURISATION ET LES SERVICES & ASSISTANCES

Rue trieu du bois 19 b
B-6238 LUTTRE

A votre service
de 9-12h et de 14-18h

032 (0) 473 283 566

ecs.luttre@gmail.com

euro-mobilite-solutions.com

DE DIGITALE ACHTERSTAND BEGRIJPEN EN OPSPOREN

informatiesessies

Met de coronacrisis hebben we kunnen zien hoe belangrijk digitalisering is voor de bevolking, de bedrijven en de overheidsadministraties. Tijdens de lockdown konden de Brusselaars enkel nog via digitale weg hun sociale contacten onderhouden, werken, online lessen volgen, solliciteren of nog de administratie contacteren. Digitale technologie heeft bijgedragen -en doet het nog steeds - aan een efficiëntere en vereenvoudigde overheid, waardoor men de burger minder moet lastigvallen en er voor de ambtenaren de facto dus minder administratieve lasten zijn.

Easy.brussels, het Brussels agentschap voor administratieve vereenvoudiging en de Coördinatie Digitale Inclusie van het Brussels gewest (CIBG), biedt in samenwerking met Brulocalis uw mensen binnen de administratie sensibiliserende workshops rond digitale inclusie aan. Met deze workshops willen we het gemeentepersoneel ondersteunen bij het gebruik van de bestaande tools en hen warm maken voor de huidige ontwikkelingen.

Deze actie past in het kader van de uitvoering van het [plan voor digitale toegankelijkheid](#) waar het CIBG (via de Coördinatie Digitale Inclusie) en easy.brussels voor instaan.

1. Nagestreefde doelstellingen

De sessies worden verzorgd door [WeTechCare](#). Ze willen enerzijds een grotere gevoeligheid bij het gemeentepersoneel voor de huidige ontwikkelingen in België bewerkstelligen en anderzijds willen ze het personeel ook over de bestaande tools voorlichten.

De medewerkers die de informatiesessie hebben gevolgd, kunnen daarna op hun beurt hun collega's warm maken voor het onderwerp en hen de verkregen informatie doorgeven.

2. Inhoud: 5 modules

De informatiesessie bestaat uit vijf modules waarin men kennis kan maken met de concepten en tools. De vijf modules zijn :

- De huidige ontwikkelingen in België in een paar cijfers;
- De belangrijkste stappen in het begeleiden van burgers;

- Welke houding aannemen als helper (hoe kunnen identificeren wat het gebruik van digitale technologie tegenhoudt en hoe motivatiehelfbomen bepalen?);
- De diagnostische tools en oriëntatietools van 123 digit;
- Voorstelling van de modules Itsme & Febelfin.

3. Duur

Er worden groepssessies van telkens 2u30 georganiseerd. De medewerker ontvangt daarna e-learningmodules ter opfrissing en bestendiging van de aangeleerde kennis. Hij zal ook oefeningen krijgen die hij gedurende minimaal drie weken in een professionele omgeving zal moeten uitvoeren.

4. Aantal deelnemers

Voor een makkelijkere interactie tussen de deelnemers en de docent wordt het aantal deelnemers beperkt tot 12 mensen per sessie.

5. Data en inschrijvingen

De gemeentelijke ambtenaren krijgen in totaal 8 sessies voorgeschoteld: 4 in juni en 4 in september. Zo geven we zoveel mogelijk mensen de kans de sessies bij te wonen.

Hieronder vindt u de data. Inschrijven kan via [deze link](#) of op [www.brulocalis.brussels](#) > agenda In juni:

- Maandag 7 juni 2021
- Dinsdag 15 juni 2021
- Maandag 21 juni 2021
- Donderdag 24 juni 2021

6. Prijs

De sessies zijn gratis.

7. Contact

Mevr. EL OULANI Siham, Change Manager, easy.brussels : seloulani@sprb.brussels

ICHEC FORMATION
CONTINUE
DÉVELOPPEUR DE TALENTS

SECTEUR PUBLIC

[ICHECFORMATIONCONTINUE.BE](https://www.ichecformationcontinue.be)

«
S'accomplir.
Toujours.
»

SAVE THE DATE

CYBERSECURITY EN GEGEVENSBESCHERMING: DE UITDAGINGEN VOOR DE LOKALE BESTUREN

Donderdag 10 juni 2021

9u30-12u

Online colloquium

Een colloquium van Brulocalis i.s.m. Ethias

De omwentelingen als gevolg van de coronacrisis, met niet alleen de opkomst van het structureel telewerk, maar ook met de veelvuldige digitale oplossingen in heel wat domeinen van ons leven, hebben de al opkomende vloedgolf alleen maar versterkt.

Samen met deze beweging naar meer digitalisering van heel wat aspecten uit ons leven stelt zich de vraag van de beveiliging. Zoals

nog bleek in de maand mei met de aanval op het Belnet-netwerk. De regering heeft het onderwerp op de agenda van de Veiligheidsraad van 20 mei 2021 geplaatst.

Tussen het prijsgeven van onze persoonsgegevens aan onbekenden en de open en blote cybercriminaliteit, beveiligingskwesties gaan ons allemaal aan, of we nu verkozenen zijn, ambtenaren, IT-beheerders, HR, managers, leveranciers... of gewone gebruikers.

De gemeenten ontsnappen er niet aan! Maar zijn ze wel voldoende gewapend?

Brulocalis organiseert i.s.m. Ethias een online colloquium waarop antwoorden aangereikt worden en waarop u de kans krijgt uw vragen te stellen aan specialisten ter zake.

Voorlopig programma

- Verwelkoming en inleiding door Brulocalis
Mevrouw Corinne François, Directrice van Brulocalis.

- Brussels Digital uitgedaagd door de coronacrisis, de AVG/GDPR of de cyberaanvallen;
Mevrouw Mary-Odile Lognard, Chief Executive Officer, i-CITY.

- Welke vaststellingen en aandachtspunten na drie jaar toepassing;
Georges Ataya, Professor, Solvay Brussels School – AVG/GDPR:

- Cybercriminaliteit: bevindingen en bedreigingen;
Olivier Bogaert, politiecommissaris bij de Computer Crime Unit.

- De aangeboden diensten en tools voor de lokale besturen i.h.k.v. de expertise van Ethias; Benoît Lonay, Ethias.

- Vragen en antwoorden.

Inschrijving: www.brulocalis.brussels

VERENIGING IN ACTIE

«LAST MINUTE»

Uitstel voor de gewestelijke stedenbouwkundige verordening – brief aan Pascal Smet

Tijdens een vergadering op 26/03/2021 op het kabinet van Staatssecretaris van Stedenbouw Pascal Smet, werd Brulocalis op de hoogte gebracht van de beslissing om het huidige ontwerp van gewestelijke stedenbouwkundige verordening (GSV) te herzien. De regering verkent nieuwe pistes die mogelijk tot een fundamenteel andere ontwerp tekst kunnen leiden.

Dit uitstel heeft ook tot gevolg dat het nieuwe besluit "Vrijstellingen" deels uitgesteld wordt. Dat besluit bepaalt welke handelingen en werken vrijgesteld zijn van bouwvergunning. We merken daarbij op dat, om van vergunning vrijgesteld te kunnen worden, het noodzakelijk is dat, op zeldzame uitzonderingen na, de huidige GSV wordt nageleefd.

Naar aanleiding van deze berichten hebben onze leden in mei hun opmerkingen per brief overgemaakt aan Staatssecretaris Pascal Smet:

- De gemeenten wijzen op het nauwkeurig nieuw tijdsschema dat de regering vooropstelt maar vragen zich af of de nieuwe termijnen, gelet op het uitstel, nageleefd zullen kunnen worden;
- De gemeenten betreuen dat ze nog gedurende 2 jaar een GSV moeten toepassen die in veel opzichten achterhaald lijkt. Sommige gemeenten voegen er ook aan toe dat het beter zou zijn geweest om de oorspronkelijk geplande GSV-hervorming af te ronden, gezien de procedure al vergevorderd was, ook al zou dat leiden tot nieuwe aanpassingen in 2023-24;
- Sommige ontwikkelingen en uitvoeringen van gemeentelijke stedenbouwkundige verordeningen zijn afhankelijk van de inwerkingtreding van de nieuwe GSV. Het veranderende tijdsschema van de GSV heeft dus directe gevolgen voor de organisatie van de werkzaamheden van de gemeentediensten;

- Om ook nieuwe woonvormen in de praktijk te kunnen brengen, worden voor woningen aangepaste woonbaarheidsnormen vooropgesteld. Dit roept bij de gemeenten vragen op over de gevolgen van deze nieuwe woonvormen voor de kwaliteit van de aangeboden woningen;
- De gemeenten hopen tot slot dat de nieuwe regels die in het kader van de nieuwe GSV uit de onderzochte denkpistes voortvloeien, rekening zullen houden met de normen voor het behoud van het Brussels erfgoed

Ten slotte zou Brulocalis, evenals onze leden, graag zien dat het advies dat in het kader van het nieuwe GSV-ontwerp aan de gemeenten wordt gevraagd, vóór het openbaar onderzoek zou plaatsvinden zodat de uitdagingen en problemen op lokaal vlak zo adequaat mogelijk meegenomen worden.

Duurzame stad

Vanuit de HR-afdeling krijgen we het nieuws dat Brulocalis met **Charlotte Mali en Elodie d'Halluweyn** twee nieuwe aanwinsten bij de DDS mag verwelkomen. De eerste brengt haar ervaring mee in de cel ontwikkelingssamenwerking, terwijl de tweede de cel duurzame ontwikkeling komt versterken. Zij zal de nieuwe taken opnemen die we van Leefmilieu Brussel hebben gekregen en de gemeenten ondersteunen bij het opzetten en uitvoeren van lokale klimaatplannen.

> Charlotte Mali

> Elodie d'Halluweyn

MOBILITEIT

Er hebben al twee jury's plaatsgevonden voor de eerste ingediende projecten binnen de **projectoproep "duurzame mobiliteit 2021"** van Brussel Mobiliteit. 21 projecten uit acht gemeenten werden weerhouden. Onder hen activiteiten ter promotie van de fiets en de modale verschuiving, fietsherstelworkshops, maar ook schoolrijen, schoolstraten, gemeentelijke bakfietsprojecten en zelfs twee innovatieve projecten! De **volgende indieningsdata** voor de dossiers zijn 1 juni en

1 juli. Ongetwijfeld zullen er ook dan nieuwe en mooie initiatieven worden ingediend.

Op 22 maart organiseerde Brulocalis in samenwerking met Brussel Mobiliteit en het kabinet van minister Elke Van den Brandt voor de verenigingen een informatiebijeenkomst **over de projectoproepen "Brussel op vakantie" en "Staycation"**. Via deze projecten wil men voor de inwoners, bezoeker en elke gebruiker deze zomer autoluwe en veilige ontmoetingsruimtes, waarbij de fysieke afstand wordt gerespecteerd. De deadline voor het indienen van projecten was 5 mei.

Op 31 maart organiseerde Brulocalis een vergadering over **administratieve sancties voor snelheidsovertredingen**. In het kader van Stad 30 hebben verschillende gemeenten geopperd om kleine snelheidsovertredingen via gemeentelijke administratieve sancties te beboeten. Daarom heeft Brulocalis in een studie de relevantie van deze oplossing ten opzichte van het huidige systeem bekeken. Ook werd er gekeken of gewestelijke administratieve sancties misschien een mogelijkheid waren. De studie werd op de vergadering voorgesteld. Ook kwamen sprekers van zowel het federale niveau als van het gewestelijke de discussie stofferen. Het werd een rijk debat voor een beter begrip van de voor- en de nadelen van elk systeem.

Op 31 maart organiseerde Brulocalis de jaarlijkse bijeenkomst tussen Cozywheels (voorheen Cozycar) en de gemeenten. Meteen de kans voor het autodeelbedrijf om zijn activiteiten voor te stellen en de rol van gemeenten in het autodeelbeleid op lokaal vlak te bespreken. Cozywheels besprak ook zijn nieuwe projecten, waaronder het Think That-project voor een gedeelde mobiliteit en de opwaardering van de openbare ruimte. Daarbij hoort ook de plaatsing van straatmeubilair op de vrijgekomen parkeerplaatsen door het autodelen. Het was een rijke en inspirerende bespreking.

Op 21 april en 22 april herbegon Brulocalis via de werkgroepen Politie en Afwijkingen met de voorbereidingen voor de autoloze dag. De Conferentie van burgemeesters heeft op 24 februari jl. de datum van 19 september en het principe van wederkerigheid van de afwijkingen goedgekeurd. Het uurschema wordt behouden: tussen 9u30 en 19u. Nieuw dit jaar is Stad 30, de discussies oriënteerden zich op een wijziging van de ordonnantie hieromtrent. In overleg met de politiezones is beslist om de tot nu toe gehanteerde procedure op het vlak van ordonnantie en signalisatie te behouden ondanks de overgang naar Stad 30 op 1 januari 2021.

Tot slot is de Gids van de Mobiliteit en de Verkeersveiligheid nr. 60 uit! Een gevarieerd nummer met aandacht voor de gezondheidstoestand van Good Move, de plaatsing van werfsignalisatie in het Brussels Hoofdstedelijke Gewest, de nieuwe Brupass, Stad 30, het jaarverslag autodelen 2020, een onderzoeksrapport over hoe technologie het proces van gedragsverandering kan ondersteunen en tot slot met een goede praktijkengids voor de inrichting van wegen voor de vlotte doorgang van hulpvoertuigen.

> meer info

Download de [Gids van de Mobiliteit en de Verkeersveiligheid nr. 60](#) op www.brulocalis.brussels > publicaties

DUURZAME ONTWIKKELING

Op 2 maart organiseerde Leefmilieu Brussel in samenwerking met Brulocalis een workshop "Hoe een buurtcompost ondersteunen?". Als vervolg op de voorstelling van het gewestelijk beleid op 1 december 2020, bood deze tweede workshop de deelnemers de mogelijkheid te werken rond de ondersteuning van buurtcomposten met op het programma een voorstelling van bestaande gemeentelijke initiatieven en van gezamenlijke uitwisselingen om samen manieren te vinden ter verbetering van de ondersteuning van composten.

Op 8 maart werd de nieuwe projectoproep Klimaatactie voor gemeenten en OCMW's officieel gelanceerd voor de ondersteuning van de ontwikkeling van lokale

klimaatactieprogramma's en de uitvoering van thematische klimaat- en biodiversiteitsprojecten. Deze gewestelijke oproep bestaat uit twee onderdelen:

- **Ontwikkelen en toepassen van een klimaatactieprogramma – KAP.** Enkel voor gemeenten voor de uitwerking van een lokaal klimaatbeleid.
- **Uitvoering van klimaatgerelateerde milieumaatregelen.** Deel 2 staat open voor gemeenten en OCMW's. Voor projecten rond de uitvoering van klimaatgerelateerde milieumaatregelen. Thema's dit jaar zijn: Mobiliteit, Good Food, Hulpbronnen - Afvalstoffen, Stad-Natuur: Biodiversiteit, Ecologisch Netwerk en Waterbeheer.

Leefmilieu Brussel en Brulocalis hebben per thema een introductievergadering georganiseerd: KAP (deel 1 - 8 maart), Good Food (11 maart), Mobiliteit (16 maart), Afvalstoffen (17 maart) en Stad-Nature (18 maart).

Alle documenten (verklarende nota's, reglementen) en aanvraagdossiers voor de twee delen van de projectoproep zijn terug te vinden op de website van Leefmilieu Brussel.

Brulocalis is ook belast met de ondersteuning van en steun aan gemeenten en OCMW's bij het opstellen van de kandidaatsdossiers. Aarzel dus niet om met ons contact op te nemen voor vragen, een evaluatie van uw dossier, advies, enz.

> meer info

Aanvragen moeten uiterlijk 18 juni 2021 bij Leefmilieu Brussel worden ingediend.

Op 23 maart hield het partnerschap "VILCO – De collaboratieve stad" (Brulocalis, Leefmilieu Brussel, 21 Solutions, Strategic Design Scenarios en de Stichting voor Toekomstige Generaties) het slotevent van het onderzoek "VILCO – De collaboratieve stad: wanneer burgergroeperingen en lokale overheden met elkaar samenwerken" dat in 2017 van start ging.

Gedurende drie jaar heeft VILCO geijverd voor een governance waar burgers en overheid samen aan een betere stad bouwen. Ruim honderd mensen woonden het evenement bij met op het programma: het relaas van het VILCO-parcours, zes tips

voor een betere VILCO-samenwerking, praktijkvoorbeelden en -experimenten van samenwerking tussen burgers en overheid, praktische samenwerkingstools, debat over governance van morgen. Het onderzoeksrapport (VILCO – De collaboratieve stad: wanneer burgergroeperingen en lokale overheden met elkaar samenwerken) en een heleboel andere onderzoeksdocumenten kunt u downloaden via de website vilco.brussels.

Een groot aantal conclusies rond VILCO staan uiteengezet in de Nieuwsbrief 120

brugel

We behandelen ook:

- de oplossingen voor de gezondheids crisis;
- de energietransitie;
- het Clean Energy Package;
- de verbonden meters;
- de uitrol van laadpalen;
- de controle van de waterprijs;
- de tariefmethodologieën voor de watersector;
- het recordjaar voor fotovoltaïsche energie;
- ... en nog veel meer.

Op een speciale website vindt u alle verwezenlijkingen van BRUGEL, de Brusselse regulerende instantie voor elektriciteit, gas en controle van de waterprijs.

We kijken onder meer terug op het jaar 2020, dat in het teken stond van de coronacrisis en waarin alle teams van BRUGEL hun competenties ten dienste hebben gesteld van de Brusselse gebruikers.

**LEES ONS
JAARVERSLAG
2020
100% DIGITAAL**

<http://annual-report-2020.brugel.brussels>

EUROPA

De eerste maanden van 2021 stond voor de cel Europa in het teken van de nieuwe Europese financieringsmogelijkheden voor de periode 2021-2027 en meer in het bijzonder van de projectoproepen van het Europese Uitvoerende Agentschap onderwijs en cultuur (EACEA). De nieuwe programma's van dit agentschap, met name "Erasmus+" en "CERV" (Citizens, Equality, Rights & Values), benadrukken uitvoerig de rol van lokale overheden in het promoten van de EU-waarden en -prioriteiten, namelijk: sociale inclusie, de Green deal, digitalisering en burgerparticipatie. Prioriteiten die ons lijken overeen te stemmen met die van de Brusselse gemeenten, die dus hun geluk zullen kunnen beproeven om de ene of de andere EU-subsidie te verkrijgen.

Binnen de Europese financieringsmogelijkheden zitten ook programma's voor samenwerking met niet-EU-landen. In die context heeft **Brulocalis de Stad Brussel begeleid bij de indiening van een samenwerkingsproject met de stad Dar-Es-Salam**, een project voor de uitwisseling van goede praktijken op het vlak van duurzame ontwikkeling en voor experimenten rond duurzame oplossingen zoals "NBS" (nature-based solutions).

Naast de monitoring, informatie en advies rond Europese financiering, werkt de cel Europa ook aan een specifiek project - **IncluCities** - dat gericht is op het delen van goede praktijken voor de integratie van migranten en vluchtelingen. In het kader van dit project ondersteunt Brulocalis de stad Brussel en de gemeente Schaarbeek, die als "mentorsteden" fungeren voor de twee "leersteden" - Jelgava in Letland en

St-Jean-de-la-Ruelle in Frankrijk. In 2021 wil men **de benchmarking op het vlak van integratiebeleid en de behoefteanalyse van de leersteden afgerond krijgen**. Dit werk zal dan leiden tot de uitwerking van een stadsspecifiek actieplan.

U kan over IncluCities verschillende artikelen lezen in onze vorige Nieuwsbrieven

ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

In het kader van de voorbereidingen rond de GIS-programma's 2022-2026 die in de zomer aan de Belgische ontwikkelingssamenwerking worden voorgesteld, organiseerde Brulocalis op 26 april een **ontmoeting tussen de Belgische en Marokkaanse partners**. Doel was om de thema's te bespreken die het voorstel zouden dragen. Op 2 april vond een soortgelijke bijeenkomst plaats met alle Belgische en Congolesse partners.

Op 29 april organiseerde Brulocalis een **ontmoeting tussen de gemeenten die actief zijn in de DRC en het bedrijf Digitech**, dat actief is in sommige Congolesse gemeenten, om de balans op te maken van hun activiteiten en proefprojecten op het vlak van **digitalisering van de burgerlijke stand**. Dit laatste punt vormt een potentieel probleem voor de volgende GIS-programmering in de DRC. In dit verband zoekt Brulocalis naar synergieën met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, dat een samenwerkingsovereenkomst heeft afgesloten met de provincie Kinshasa (een provincie waar verschillende Brusselse en Waalse gemeenten partnerschappen zijn aangegaan met Congolesse gemeenten op het vlak van capaciteitsopbouw inzake burgerlijke stand en bevolking). Brulocalis kon op 21 april ook deelnemen aan een bijeenkomst op hoog niveau met onder meer het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de provinciale autoriteiten van Kinshasa, de Belgische ambassade in de DRC of de Brusselse handelsattaché die verantwoordelijk is voor de DRC. Tijdens deze bijeenkomst werden precies de opportuniteiten bekeken voor digitaliseringsprojecten voor de burgerlijke stand. Een vertegenwoordiger van de stad Goma presenteerde er de pilootprojecten die in het kader van het GIS-programma met de gemeente Sint-Pieters-Woluwe werden uitgewerkt.

VARIA

Op 1 april organiseerde Brulocalis voor de gemeenten een **vergadering rond de strategische prognoses voor het concept van het grootstedelijke gebied** aan de ene kant en de **schaal van de buurt** aan de andere kant. Bij deze gelegenheid presenteerde de Gewestelijke ontwikkelingscommissie (GOC) twee strategische studies die haar prospectieel "Prospect" eind 2020 had uitgevoerd.

Studiedienst en OCMW's

BEPERKTE NIEUWE WET OP HET VERENIGINGSWERK: MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN AANGESCHREVEN

Eind februari hebben Brulocalis en haar zusterverenigingen UVCW en VVSG samen minister van Sociale Zaken Frank Vandenbroucke aangeschreven.

De UVCW, Brulocalis en de VVSG zijn verheugd dat de wet op het verenigingswerk werd goedgekeurd en op 1 januari 2021 in werking is getreden. Zo wordt er een juridisch vacuüm vermeden als gevolg van de vernietiging van de vorige wetgeving door het Grondwettelijk Hof.

Hiermee wordt uitgevoerd wat in het regeerakkoord staat. Het verenigingswerk wordt opnieuw ingevoerd terwijl er rekening gehouden wordt met de elementen die het Grondwettelijk Hof naar voren heeft gebracht.

Maar na analyse van de nieuwe wet blijkt dat bepaalde bepalingen het verenigingswerk minder aantrekkelijk maken en dat ze niet tegemoetkomen aan de realiteit op het terrein.

Het nieuwe verenigingswerk is enkel nog van toepassing op de sportsector. Activiteiten uit andere, even belangrijke sectoren van het verenigingswerk, en waarbij de lokale besturen nauw betrokken zijn, zoals de sociaal-culturele sector, het toerisme, folklore, de landbouw, de milieusector of de sector van het jonge kind en de jeugdsector, vallen buiten het toepassingsgebied van de wet.

De drie verenigingen hebben de minister van Sociale Zaken dan ook **gevraagd** wat de redenen zijn waarom **het toepassingsgebied van deze herstellwet beperkt** werd, terwijl dat van de wet op het verenigingswerk aanvankelijk veel breder was.

Het gaat om een tijdelijke regeling die slechts één jaar geldig is. Brulocalis nam kennis van de ministeriële wens om een **blijvend** statuut uit te werken.

In dat verband hebben de drie verenigingen meegegeven dat ze ter beschikking staan van de beleidscel en de administratie om hen te laten weten met welke problemen hun leden op het terrein worden geconfronteerd en om hen hun noden mee te delen.

PENSIOENEN: LOONMATIGINGSBIJDRAGE OPNIEUW AAN HET GESOLIDARISEERD PENSIOENFONDS TOEGEWEZEN

Succesvol optreden van Brulocalis en haar zusterverenigingen (UVCW en VVSG). Begin maart hebben zij minister van Pensioenen Karine Lalieux geïnterpelleerd in verband met de financiering van het Gesolidariseerd pensioenfonds van de provinciale en plaatselijke besturen. De regering gaat akkoord om in 2021 opnieuw een deel van de loonmatigingsbijdrage in het GPF te storten en haalt ook een deel van de financiering van de non-activiteit voorafgaand aan de pensionering van politiemensen (NAVAP) uit dit fonds.

De financiering van het lokale ambtenarenpensioen is waarschijnlijk de grootste financiële uitdaging voor de Brusselse lokale besturen de komende jaren. Zoals gezegd in de [Nieuwsbrief nr. 121](#) zal deze post steeds meer wegen op de gemeentebegrotingen. Het Gesolidariseerd pensioenfonds (GPF) loopt stilaan leeg; het is belangrijk om te zorgen voor duurzame financieringsbronnen.

Billijke toewijzing van de loonmatiging aan het GPF

De lokale besturen en de gewesten en gemeenschappen betalen voor hun contractueel en statutair personeel een patronale loonmatigingsbijdrage. Deze wordt betaald aan het Globaal financieel beheer van werknemers van de sociale zekerheid. Daarmee wordt een deel van de uitgaven van de verschillende takken van de sociale zekerheid gefinancierd: pensioenen, gezondheidszorg, werkloosheid, arbeidsongevallen...

Het lokale statutair personeel is in principe aangesloten bij een specifieke pensioenregeling voor de lokale besturen: **het Gesolidariseerd pensioenfonds van**

de provinciale en plaatselijke besturen (GPF). Het GPF wordt rechtstreeks door de lokale besturen gefinancierd en dient om de pensioenen van gepensioneerde statutaire werknemers te betalen, zonder tussenkomst van de RSZ. Aangezien de lokale besturen voor hun statutaire ambtenaren de loonmatigingsbijdrage betalen, maar dat enkel het GPF instaat voor de uitbetaling van het pensioen van die laatste, achtte de wetgever het billijk dat de RSZ een deel van deze bijdrage aan het GPF zou doorstorten. Ieder jaar wordt er een forfaitair bedrag doorgestort dat bij KB wordt vastgesteld na beraadslaging in de ministerraad.

In 2018 hebben de gemeenten voor hun statutaire werknemers een bedrag van 319 miljoen euro aan loonmatigingsbijdragen betaald aan de sociale zekerheid. Ongeveer 38% daarvan werd aangewend voor de financiering van de uitgaven van de pensioenregeling van werknemers. De federale regering had daarom voor de jaren 2018 t/m 2020 telkens een bedrag van 121 miljoen voorzien.

Probleemstelling

Om ervoor te zorgen dat het GPF ook vanaf 2021 die extra middelen zou behouden, hebben de verenigingen de minister er eind vorig jaar aan herinnerd hoe belangrijk het was om vlug een KB aan te nemen met het bedrag van de loonmatigingsbijdrage voor betaling aan het GPF. Zonder zou het GPF cashflow-problemen kunnen krijgen, wat automatisch zou leiden tot een stijging van de pensioenuitgaven van de lokale besturen.

De verbazing was bij de drie verenigingen dan ook groot toen achteraf bleek dat de regering in haar begroting 2021 of in die voor de jaren daarna aanvankelijk geen middelen voorzag voor de betaling van de loonmatiging.

Optreden van Brulocalis

De 3 verenigingen van steden en gemeenten hebben in een reactie de **minister van Pensioenen** en meerdere ministers in de federale regering aangeschreven om hen er nog eens op te wijzen hoe **belangrijk het was voor de financiële levensvatbaarheid van het lokale pensioenstelsel** om die loonmatigingsbijdragen ook in 2021 en de daaropvolgende jaren verder te blijven storten in het fonds.

Daarnaast hebben de VVSG, de UVCW en Brulocalis gevraagd om structureel en zo vroeg mogelijk betrokken te worden bij de aangekondigde komende hervorming van de financiering van het lokale ambtenarenpensioen.

Brulocalis succesvol: 126,2 miljoen euro opnieuw toegewezen en NAVAP-financiering deels uit het GPF gehaald

Gelukkig heeft de ministerraad een positief gevolg gegeven aan ons verzoek. De ministerraad heeft ermee ingestemd om in 2021 de loonmatigingsbijdrage ten bedrage van 126,2 miljoen euro aan het GPF toe te wijzen. Dat geldt echter tot nu toe alleen voor 2021: de verenigingen zullen dit dossier dan ook blijven opvolgen teneinde dit rechtvaardige mechanisme nog jaren te behouden.

We kregen ook te horen dat een deel van de NAVAP-financiering (de non-activiteit voorafgaand aan de pensionering van politiemensen) niet ten laste zou gelegd worden van het Gesolidariseerd pensioenfonds. Dat was een van onze ander verzoeken aan de regering.

Tot slot heeft de minister van Pensioenen zich er ook toe verbonden om de verenigingen snel opnieuw te contacteren met het oog op een overleg over de geplande hervorming van het pensioenfonds.

BRANDNORMEN IN DE RUSTHUIZEN: DE OCMW'S SCHRIJVEN GEZONDHEIDSMINISTER AAN

Naar aanleiding van het voorontwerp van besluit van het Verenigd College van de Gemeenschappelijke gemeenschapscommissie betreffende de specifieke brandveiligheidsnormen voor ouderenvoorzieningen, heeft de Brusselse OCMW-federatie minister Alain Maron aangeschreven met daarbij een analyse van de tekst.

Het Verenigd College van de GGC heeft in eerste lezing een nieuwe regelgeving goedgekeurd tot vaststelling van de specifieke brandveiligheidsnormen waaraan ouderenvoorzieningen moeten voldoen.

In zijn brief van 2 februari vroeg de sector in dit dossier tijd voor reflectie en een aanpassing van de subsidies aan de uit te voeren werken.

Vertegenwoordigers en technici uit de sector hebben het voorontwerp van besluit en zijn bijlage 1 verder bekeken. Met name:

- De technische aspecten en met name de normen, hun haalbaarheid, ...
- De functionele aspecten, waaronder procedures en hun gevolgen voor de betrokken exploitaties en organisaties.

Hun analyse bevat een aantal vragen om verduidelijking en formuleert, voor zover mogelijk, concrete voorstellen.

Men maakt zich vooral zorgen over:

- een mogelijke wildgroei aan B-attesten waarmee de actoren overladen worden en die tot onzekerheid leidt wat betreft de goedkeuringen;
- de vaststelling van de uitzonderingsmaatregelen;
- de veel te korte overgangsperiode wanneer aan een gebouw structurele aanpassingen moeten uitgevoerd worden.

Optreden van Brulocalis

De Brusselse OCMW-federatie, Femarbel, de federatie van rusthuizen in Franstalig België, en Gezondheidsinstellingen Brussel hebben samen op 21 april 2021 minister Alain Maron, Lid van het Verenigd College van de Gemeenschappelijke

Gemeenschapscommissie (GGC), belast met Gezondheid en Welzijn, aangeschreven en hem hun analyse overgemaakt.

TWEE COLLOQUIA

Tot slot organiseerde Brulocalis nog twee videoconferenties.

De eerste samen met Belfius met als titel “**Het innen en invorderen van belastingen: cruciale uitdaging voor de gemeenten**” vond plaats op 26 maart. Dhr. Arnaud DESOY, senior analyst Public Finance Research bij Belfius, gaf een overzicht van de financiële situatie van de gemeenten en hun belastingen. Dhr. Vincent BEX, voorzitter van de Federatie van gemeenteontvangers en gemeenteontvanger van Jette, had het over de uitdagingen voor de gemeenteontvangers. Tot slot nam Dhr. P. DEFOUX van B.V. Trc Solutions en adviseur lokale besturen, het woord over het federale Wetboek van invordering.

De tweede, in samenwerking met Ethias, vond plaats op vrijdag 19 maart en had als onderwerp: **Covid-19, openbare orde en repressieve aspecten. Welke rol voor de plaatselijke besturen?** In dit nummer krijgt u een samenvatting van de verschillende tussenkomsten.

Dit nummer vat een paar toespraken van de sprekers samen. We kunnen er drie belangrijke lessen uit trekken. Allereerst tekenden de lokale besturen tijdens deze pandemie present inzake begeleiding van de burger (een bewijs van veerkracht). Ten tweede was deze crisis voor de Brusselse instellingen een “stresstest” (zowel voor de openbare orde als voor de gezondheid), wat ook werd aangetoond in het Brusselse rapport over het beheer van de coronacrisis. Ten slotte wees het colloquium ook op het delicaat evenwicht dat gevonden moest worden: vrijheid vs beperkingen; preventie vs repressie; centralisatie vs decentralisatie van de besluitvorming.

BRULocalis
VERENIGING STAD & GEMEENTEN VAN BRUSSEL
www.brulocalis.brussels

ACTIVITEITEN- VERSLAG 2020

JAARVERSLAG

Het Franstalige jaarverslag 2020 van Brulocalis zou bij het verschijnen van dit nummer online moeten staan. De Nederlandstalige vertaling staat begin juni online.

ALGEMENE VERGADERING BRULocalis

Save the date

De algemene vergadering van Brulocalis vindt plaats op woensdag 23 juni via videoverbinding.

> **Meer info**

Op www.brulocalis.brussels

UW GEMEENTE AAN HET WOORD IN NIEUWSBRIEF

Nieuwsbrief is niet zozeer het magazine van Brulocalis, maar veeleer het magazine van onze leden, de Brusselse gemeenten, OCMW's en intercommunales, volledig voor hen gemaakt. Meer nog: door hen gemaakt.

Als u ons regelmatig volgt, weet u dat we technische artikels publiceren – niet het soort teksten dat je meeneemt op reis, maar die een nuttige basis bieden voor uw dagelijks werk – en ook verslag uitbrengen van onze acties als belangenbehartiger of boeiende initiatieven, ervaringen, nieuwe regelgeving ... die een impact hebben op uw werk.

Maar waarom ook niet de schijnwerpers richten op een innoverend gemeentelijk project, een nieuwe methode, een unieke overheidsopdracht, ...

Heeft uw gemeente iets vernieuwends tot stand gebracht? Deel uw ervaring dan met uw ambtgenoten.

Reik ons uw thema's aan, geef toelichting bij uw acties om meer weerklank te geven aan vernieuwende methodes voor goed bestuur. Nieuwsbrief is het uitgelezen middel om uw ervaring en uw expertise te delen, zowel met Brusselse ambtenaren als mandatarissen.

"Nieuwsbrief is het magazine van de Brusselse gemeenten" waartoe zij ook zelf een bijdrage leveren.

SUGGESTIES?

Neem contact op met onze redactie:

Brulocalis, dienst Informatie-Communicatie: publi@brulocalis.brussels

ONZE GEMEENTEN

> Adelaarheid Bytbelec, schepen van gelijke kansen, Schaarbeek

VROUWENMIX OP LOKAAL VLAK KAN DE WERELD VERANDEREN

Acties rond stereotypes in jeugdliteratuur in de bibliotheek, sportcheques voor meisjes, de Internationale Mannendag, Bricolades, joggan voor vrouwen, ... Of hoe een gemeente als Schaarbeek met een lokaal beleid werkt aan meer gelijkheid voor vrouwen en mannen.

Mensheid kennen steeds meer vrouwen op voor hun rechten. Hun rechten in de sport, de media, de politie, in de openbare ruimte, in het dagelijks leven. We zien vrouwen die bevestigd worden tijdens persoonlijke theorie of een positief herbevestigd wordt meegedragen wanneer ze de Internationale Dag van de Plicht van de Vrouw ... hun rechten opeisen. Wat wij vooral hopen, is dat al deze voorbeelden ook steeds meer 'gewone' vrouwen en mannen zullen inspireren om het zelf in eigen handen te nemen.

De voorbeeldige emotie-beweging richt haar pijlen dan meer naar de lokale contexten. Het is hier dat we werk maken van de globale thema's, dat we vrouwen de ruimte geven hun rechten volledig te gebruiken en dat we de gelijkheid meetbaar maken.

Schaarbeek is een ideale gemeente die zowel 1.300 mensen bevestigt, met meer dan 130.000 inwoners en meer dan 160 nationaliteiten. Die diversiteit wordt naar voren toe ons rijk van de

Vrouw. Een omvang die tegelijk verhoogd en uitgedaagd is, waar een mix van vrouwen hun talenten en krachten kan inzetten. En de ruimte vinden dan het huis in de Josephinestraat. Het lokale als gemeentebestuur en gemeentebestuur dragen steeds meer gemeentebestuur aan zich toe. We weten hoeveel vrouwen en mannen aan sport doen, hoeveel projecten en initiatieven aan de jeugdscholen, hoeveel vrouwen en mannen aan de arbeidsmarkt toevoegen. Bij de hereniging van de openbare ruimte wordt rekening gehouden met de noden van vrouwen, mannen, kinderen en jongeren. We zullen de cijfers naast de feiten en invloeden weer nodig.

Je hebt geen magische formule nodig, ook geen vijf minuten maai, maar wel een duidelijke keuze om hier continue aandacht aan te besteden. Het is nu aan ons om acties in de straten tegen seksuele intimidatie en op te nemen in de werkdagen in de

38

BRULOCALIS

BRULOCALIS

WIST U DIT? HYPERLINKS IN DE DIGITALE NIEUWSBRIEF

Sinds Nieuwsbrief 2016/4 (nr 97 als we toen de nieuwe nummering al toegepast hadden) van september vorig jaar is de pdf-versie van het tijdschrift beschikbaar op de website van Brulocalis - of via het tijdschriftenplatform Issuu - met heel wat hyperlinks naar andere inhoud, van Brulocalis of andere bronnen.

In het digitale tijdperk blijven eenvoudige voeten immers te beperkt en zo wil Brulocalis u zo vaak mogelijk rechtstreeks naar de informatie toe leiden.

Eén klik en je bent er!

ONZE VOORNAAMSTE RUBRIEKEN

Vereniging in actie

Een (niet exhaustief) overzicht van de dossiers waarop Brulocalis zich toelegt. Zo hoeft u niet te wachten op het jaarlijkse activiteitenverslag.

Onder de loep

Deze hoofdrubriek van het tijdschrift bundelt technische en gespecialiseerde artikels.

In onze gemeenten

Deze rubriek stelt gemeentelijke initiatieven voor die inspirerend kunnen zijn voor andere gemeenten.

Nieuws van het Gewest

Een voorstelling van verwezenlijkingen of projecten van het Brussels Gewest, die belang hebben voor de gemeenten.

Actualiteit

Actuele thema's (uiteraard vanuit de invalshoek van de tweemaandelijks publicatie) die niet zozeer vallen onder de rubriek «Nieuws van het Gewest» of «In onze gemeenten».

Nieuw

Deze rubriek bleef blijkbaar ondoorgronde-lijk... 'Nieuw', dat is zoals 'actualiteit' maar dan iets nieuws in verband met Brulocalis.

Europagina

Deze artikels trachten gemeenten te sensibiliseren voor Europese aangelegenheden, met bijzondere aandacht voor wat ze daar zowel op symbolisch of politiek als materieel vlak kunnen uithalen.

OM MOGELIJKE FINANCIERINGSBRONNEN BETER TE KUNNEN OPSPOREN, BIEDT BRULOCALIS EXCLUSIEVE TOEGANG TOT HAAR GEGEVENS BANK SUBSIDIES.

Brulocalis heeft een exclusieve **webpagina Subsidies** ontwikkeld die een unieke toegangspoort biedt naar een coherent geheel van informatie, beheer en planning in verband met subsidies. Op die manier vindt u alle relevante informatie voor een betere toegang tot en een beter beheer van uw subsidies.

De webpagina kan worden geraadpleegd via onze website <http://www.brulocalis.brussels.nl/subsidies> en bevat de volgende belangrijke rubrieken, die beslist een kijkje waard zijn:

► **Databank subsidies (DBS).**

De gegevensbank Subsidies geeft systematisch een overzicht van de subsidies die beschikbaar zijn voor gemeenten, OCMW's en andere lokale instanties.

> Momenteel zijn er subsidies te vinden die toegekend worden door:

- het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
- de Vlaamse, Franse en Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie;
- de Vlaamse en de Franse Gemeenschap;
- de federale overheid;
- de Europese Unie;
- verschillende fondsen, stichtingen, ...

> Alle subsidies worden voorgesteld in fiches die telkens dezelfde structuur volgen:

Informatie	►	– Voorwerp; – Toekenningsvoorwaarden; – Bedrag en betaling; – Procedure;
Analyse	►	– Wettelijke en reglementaire bronnen;
Preciseringsen	►	– Praktische inlichtingen.

► **Voor een beter overzicht: synoptische tabellen subsidies.**

Voor bepaalde complexe materies maken wij overzichtstabellen van de mogelijke financieringsbronnen, met links naar de fiches in kwestie.

► **Om belangrijke datums in uw agenda aan te kruisen: een kalender projectoproepen.**

Een overzicht van de projectoproepen die verschillende instanties lanceren, gerangschikt op basis van de afsluitingsdata en gelinkt aan de fiches in de gegevensbank.

► **Om geen informatie te missen: een lijst met informatiesessies.**

Een overzicht van de informatiesessies die verschillende instanties organiseren, gelinkt aan hun respectievelijke website voor meer informatie.

► **De 6e staatshervorming onder de loep.**

Fiches met een stand van zaken van de (bijna) afgeronde overheveling van subsidies van de federale overheid naar de gemeenschappen en gewesten.

► **Toolbox subsidies ten dienste van de gemeenten.**

Op verzoek van en in samenwerking met de Werkgroep Subsidies (WGS) werd de 'toolbox subsidies' ontwikkeld door de gemeenten die lid zijn van de groep, online gezet op de Brulocalis-website om de resultaten ter beschikking te stellen van alle gemeenten (vademedecum, tools voor informatie, beheer en evaluatie, ...).

Abonneer u hier op onze verschillende RSS-stromen, in functie van de materies die u interesseren, en/of de volgende publicaties: **Newsletter**, **Nieuwsbrief**.